

Algemeen ambtsbericht Syrië

Mei 2022

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

Colofon	2	
Inhoudsopgave	3	
Inleiding	5	
1	Politieke en veiligheidssituatie	7
1.1	Politieke ontwikkelingen	7
1.1.1	Presidentsverkiezingen	7
1.1.2	Internationale aangelegenheden	8
1.1.3	Humanitaire omstandigheden	11
1.2	Veiligheidssituatie	14
1.2.1	Bewegingsvrijheid	16
1.2.2	Veiligheid in gebied onder controle van de Syrische autoriteiten	16
1.2.3	Veiligheid in SIG-gebied (Syrian Interim Government)	20
1.2.4	Veiligheid in AANES-gebied (Autonoom Bestuur van Noord- en Oost-Syrië)	22
1.2.5	Veiligheid in SSG-gebied (Syrian Salvation Government)	25
1.2.6	ISIS (Islamitische Staat in Irak en Syrië)	27
1.2.7	Verzoeningsovereenkomsten	29
1.2.8	Het Syrische veiligheidsapparaat	31
1.2.9	Gedwongen rekrutering	32
2	Identiteit, nationaliteit en documenten	35
2.1	Identificatieplicht en identificerende documenten	35
2.1.1	Identiteitskaart	36
2.1.2	Paspoort	36
2.1.3	Nationaal nummer en aangifte geboorte	39
2.1.4	Officiële documenten aanvragen vanuit het buitenland	40
2.1.5	Documenten en procedures aangaande familie en huwelijk	40
2.1.6	Overige documenten	45
2.2	Nationaliteitswetgeving	46
2.2.1	Staatloosheid en het (opnieuw) verkrijgen van de Syrische nationaliteit	47
3	Mensenrechten	50
3.1	Positie van specifieke groepen	50
3.1.1	Etnische groepen	50
3.1.2	Militaire dienstplicht	52
3.1.3	Lhbt (lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen)	57
3.1.4	Vrouwen	60
3.1.5	Bloed- en erekwesties	61
3.1.6	(Alleenstaande) minderjarigen	62
3.2	Naleving en schendingen	66
3.2.1	Vrijheid van meningsuiting	66
3.2.2	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging	69
3.3	Toezicht en rechtsbescherming	71
3.3.1	Aangifte doen	71
3.3.2	Wet- en regelgeving	71
3.3.3	Rechtsgang	72
3.3.4	Mishandeling en foltering	76
3.3.5	Verdwijningen en ontvoeringen	76

3.3.6	Buitengerechtelijke executies en moorden	77
4	Ontheemden en vluchtelingen	79
4.1	Ontheemden	79
4.1.1	Opvang van ontheemden.....	80
4.1.2	Terugkeer van ontheemden	81
4.2	Vluchtelingen in Syrië	82
5	Terugkeer vanuit het buitenland	83
5.1	Behandeling van personen die terugkeren naar Syrië	83
5.2	Terugkeer uit landen in de regio	85
5.3	Terugkeer uit Europa en Amerika	87
6	Bijlagen	88
6.1	Geraadpleegde bronnen	88
6.2	Kaart van Syrië	100

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de in de *Terms of Reference* (ToR) gestelde vragen en genoemde aandachtspunten. Deze ToR is opgesteld door het ministerie van Justitie en Veiligheid en vastgesteld op 21 oktober 2021. De ToR is tezamen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid.

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Syrië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Syrië en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Syrische asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht van juni 2021.¹ Dit ambtsbericht beslaat de periode van mei 2021 tot en met mei 2022. Relevante ontwikkelingen sindsdien zijn zoveel mogelijk meegenomen.

Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode. Het is geen beleidsdocument en geeft niet de visie van de regering of het beleid jegens Syrië weer en biedt geen beleidsaanbevelingen. Het bevat geen conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Het ambtsbericht pretendeert niet volledig te zijn wat betreft afzonderlijke veiligheidsincidenten en mensenrechtenschendingen; de specifiek genoemde incidenten zijn aangehaald ter onderbouwing van een meer algemeen beeld. De situatie in Syrië kan echter van plaats tot plaats verschillen en snel veranderen.

Het ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen, waarbij gebruikgemaakt is van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is informatie gebruikt van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur en berichtgeving in de media. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij het gaat om algemeen onbetwiste feiten of anderszins staat aangegeven. De tekst is een synthese van de bronnen. Waar kwalificaties gegeven worden, zijn deze te herleiden tot de bronnen. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in paragraaf 6.1 van dit ambtsbericht.

In dit ambtsbericht is ook gebruikgemaakt van interviews met relevante en deskundige bronnen. Deze zijn deels in Turkije en Libanon en deels online gehouden tijdens het onderzoek voor dit ambtsbericht. Daarnaast is bepaalde vertrouwelijke informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging(en) van Nederland in Turkije en Libanon. Deze informatie is voornamelijk gebruikt om passages die op openbare informatie gebaseerd zijn, te ondersteunen en aan te vullen. De vertrouwelijke bronnen zijn in de voetnoten aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum. Waar informatie op basis van één bron is opgenomen, wordt dit expliciet vermeld. Het betreft meldenswaardige informatie die niet kon worden bevestigd door andere bronnen.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2021/06/14/algemeen-ambtsbericht-syrie-juni-2021>

In hoofdstuk 1 worden politieke en bestuurlijke ontwikkelingen en de veiligheidssituatie in deze verslagperiode beschreven.

Hoofdstuk 2 gaat over Syrische documenten en nationaliteitswetgeving.

Hoofdstuk 3 beschrijft de mensenrechtensituatie in Syrië en gaat in op de positie van specifieke groepen.

In hoofdstuk 4 wordt de situatie van binnenlandse ontheemden en vluchtelingen in Syrië beschreven.

Hoofdstuk 5 gaat over de terugkeer van Syriërs vanuit het buitenland naar Syrië.

1 Politieke en veiligheidssituatie

1.1 Politieke ontwikkelingen

1.1.1 *Presidentsverkiezingen*

De vorige verslagperiode eindigde met de presidentsverkiezingen op 26 mei 2021. Dit was de tweede keer sinds het begin van het conflict in 2011 dat er in Syrië presidentsverkiezingen gehouden werden. Zittend president Assad werd opnieuw herkozen, met ongeveer 95% van de stemmen.² De Europese Unie verwierp de verkiezingen, bij monde van de hoge vertegenwoordiger Josep Borrell, als een illegitiem proces dat een duurzame politieke oplossing in de weg staat.³

In aanvulling op het vorige ambtsbericht wordt het volgende opgemerkt. Het Syrische grondgebied staat niet geheel onder controle van de Syrische autoriteiten (zie bijgevoegde kaart in paragraaf 1.2). De verkiezingen vonden in ongeveer twee derde van het land plaats, namelijk in dat deel dat onder controle staat van de Syrische autoriteiten. Het zelfbestuur in Noordoost-Syrië (*Autonomous Administration of North and East Syria*, AANES) faciliteerde de verkiezingen niet. In enkele kleine gebieden in de provincie Hasaka waar overheidstroepen aanwezig zijn, kon wel gestemd worden.⁴ De Syrische autoriteiten lieten verschillende instanties, milities en invloedrijke figuren (onder wie religieuze leiders en zakenmannen) de bevolking mobiliseren om te stemmen. Daarbij werd angst gezaaid, dwang uitgeoefend en bedreigd met strafmaatregelen (zoals arrestatie, ontslag of het korten van salaris). Dit gebeurde met name in gebieden waar de autoriteiten alom aanwezig waren, zoals in Damascus en Aleppo.⁵ In gebieden waar de invloed van de autoriteiten beperkter was, zoals de provincies Daraa en Suweida, bleken burgers hun onverschilligheid of verzet tegen de verkiezingen te (kunnen) uiten. In Suweida, een provincie met een overwegend druzische bevolking, heerste bij de verkiezingen grote onverschilligheid en werd de politieke wil van de autoriteiten om de economische en veiligheidssituatie in de provincie te verbeteren gewantrouwd.⁶ Hierdoor was de opkomst relatief laag. In de provincie Daraa vond in de aanloop naar de verkiezingen geweld plaats bij stembureaus en tegen personen die de verkiezingen promootten. Door het maatschappelijke en gewapende verzet werden veel stembureaus niet opgezet in de provincie Daraa, waardoor in het grootste deel van de provincie (80%) niet kon worden gestemd. Op de verkiezingsdag zelf vonden verspreid over de hele provincie protesten en stakingen plaats. Kort na het bekendmaken van de verkiezingsuitslag zou er een toename geweest zijn van arrestaties in de provincie Daraa.⁷

² The Guardian, *UN resolution on Syria creates a framework – but one with yawning gaps*, 19 december 2015; Clingendael, *Mixing politics and force*, augustus 2020, p6-7; Konrad-Adenauer-Stiftung en Omran Strategic Studies, *The 2021 Syrian Presidential Election*, juli 2021.

³ Ook andere landen en de Syrische oppositie reageerden kritisch. Zie paragraaf 1.1.1 van het Algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2021, p9-10.

⁴ Voor een compleet visueel overzicht zie: EUI, *Networks, Mobilisation and Resistance in the 2021 Presidential Election in Syria*, 23 juni 2021, p16, map 4.

⁵ EUI, *Networks, Mobilisation and Resistance in the 2021 Presidential Election in Syria*, 23 juni 2021, p6-7, 9-12, 16-17; Konrad-Adenauer-Stiftung en Omran Strategic Studies, *The 2021 Syrian Presidential Election*, juli 2021, p4, 8.

⁶ Zie ook paragraaf 1.2.2 en 3.2.2.

⁷ EUI, *Networks, Mobilisation and Resistance in the 2021 Presidential Election in Syria*, 23 juni 2021, p13-15; Konrad-Adenauer-Stiftung en Omran Strategic Studies, *The 2021 Syrian Presidential Election*, juli 2021, p6.

1.1.2 Internationale aangelegenheden

VN-mandaat

Sinds 2011 is de onafhankelijke onderzoekscommissie van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties (*Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, UNCOI) belast met het onderzoeken van (vermeende) mensenrechtenschendingen in Syrië in het algemeen en bepaalde gebeurtenissen in het bijzonder. Het mandaat van UNCOI is sinds 2011 jaarlijks verlengd. UNCOI brengt regelmatig verslag uit van haar bevindingen.⁸

In het verslag over de periode 1 juli 2021 tot 31 december 2021 rapporteerde UNCOI ernstige schendingen van fundamentele mensenrechten en van humanitair recht, verspreid over het hele land.⁹

In december 2015 werd unaniem VN-resolutie 2254 aangenomen in de Veiligheidsraad. Hierin werd het mandaat van het kantoor van de Speciale VN-gezant voor Syrië vastgelegd (OSSES, *Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Syria*). Dit mandaat behelst het op verschillende manieren ondersteunen van een door Syrië geleid vredesproces: het vormen van een overgangsregering, gevolgd door een nieuwe grondwet en democratische verkiezingen. Hiertoe werd het Syrische grondwettelijk comité opgericht. In de resolutie werd geen bepaling opgenomen over de mogelijke rol of positie van president Assad in dit proces.¹⁰

Het werk van het grondwettelijk comité van Syrië, zoals ook beschreven in het voorgaande ambtsbericht, werd in deze verslagperiode voortgezet. In oktober 2021 kwam het grondwettelijk comité voor de zesde keer bijeen. Dit comité bestaat uit de regering, leden van de politieke oppositie¹¹ en vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld, en heeft als doel een voorstel voor een nieuwe grondwet op te stellen. Daarna zouden onder toezicht van de VN verkiezingen kunnen plaatsvinden. De speciale gezant van de VN begeleidt dit proces.¹² Aan het einde van de verslagperiode, in maart 2022, kwam het comité voor de zevende keer bijeen om over een concepttekst van de grondwet te spreken.¹³

Sinds 2018 wordt de functie van Speciaal Gezant bekleed door de Noor Geir O. Pedersen.¹⁴ Hij vatte het jaar 2021 in Syrië als volgt samen.

- Hoewel de frontlines ongewijzigd bleven, duurde geweld tegen burgers en systematische mensenrechtenschendingen voort.
- Het aantal mensen in nood was het hoogst sinds het begin van het conflict. Door het instorten van de economie zijn de honger en armoede enorm toegenomen.
- Tienduizenden mensen blijven gedetineerd, ontvoerd of vermist.

⁸ United Nations Human Rights Council, *Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic. Mandate*, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/CoIMandate.aspx>, ongedateerd, geraadpleegd op 16 november 2021.

⁹ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022. Het voorgaande rapport beslaat de periode 1 juli 2020 tot 30 juni 2021 en valt daarmee grotendeels buiten de verslagperiode van dit ambtsbericht.

¹⁰ OSSES, *Mandate. UN Security Council Resolution 2254 (2015)*, <https://specialenvoysyria.unmissions.org/mandate>, ongedateerd, geraadpleegd op 16 november 2021.

¹¹ In het overkoepelende orgaan *Syrian Negotiations Commission (SNC)*; voorheen *High Negotiations Commission (HNC)*. Clingendael, *CRU Policy Brief. Fruitless cherry picking?*, juli 2021, p1, 6.

¹² Middle East Monitor, *Syrian government, opposition agree on drafting new constitution*, 17 oktober 2021; United Nations Special Envoy for Syria Geir O. Pedersen, *Briefing to the Security Council on Syria*, 27 oktober 2021.

¹³ OSSES, *United Nations Special Envoy for Syria Geir O. Pedersen Statement at the Conclusion of the Seventh Session of the Small Body of the Syrian Constitutional Committee*, 25 maart 2022; vertrouwelijke bron, 29 maart 2022.

¹⁴ OSSES, *United Nations Special Envoy for Syria*, <https://specialenvoysyria.unmissions.org/united-nations-special-envoy-syria>, ongedateerd, geraadpleegd op 16 november 2021.

- Dertien miljoen Syriërs zijn ontheemd in binnen- of buitenland. Hun vooruitzichten op een veilige, waardige en vrijwillige terugkeer verbeterden niet.
- Het land is opgedeeld in verschillende gebieden die uit elkaar groeien doordat de de facto besturen hun positie verankeren, en door inmenging van buitenlandse legers.
- Syrië kent een hoge mate van instabiliteit, waardoor het een vrijplaats is voor huurlingen, drugsmokkel en terrorisme.¹⁵

Sancties

Verscheidene landen en instituties hebben Syrië sancties opgelegd. Onder meer de Europese Unie en de Verenigde Staten hanteren elk een eigen pakket aan sancties en een lijst van instanties en personen op wie ze van toepassing zijn.¹⁶ Sinds juni 2020 heeft de VS aanvullende sancties ingesteld in de vorm van de *Caesar Syria Civilian Protection Act*. Het verschil met het andere sanctiepakket is dat deze *Caesar Act* een wet is en geen presidentieel decreet, waardoor hij minder eenvoudig te herroepen is. Bovendien ziet de *Caesar Act* ook toe op bedrijven die 'substantieel betrokken zijn bij personen of bedrijven van de sanctielijst'.¹⁷ In de verslagperiode zijn enkele aanpassingen doorgevoerd.¹⁸ Zo voegde de VS tussen augustus 2020 – april 2021 ongeveer veertig individuen toe aan zijn sanctielijst. Daarnaast bepaalde het land in juni 2021 dat enkele specifieke activiteiten die verband houden met het bestrijden van het coronavirus uitgezonderd zijn van de *Syrian Sanctions Regulations* (31 CFR part 542).¹⁹ In november 2021 paste de VS de *Syrian Sanctions Regulations* aan, waardoor ngo's meer vrijheid kregen om samen te werken met de Syrische autoriteiten, onder meer op het gebied van humanitaire hulp.²⁰

De Syrische autoriteiten voeren tegenover de bevolking de sancties aan als oorzaak voor de aanhoudende verslechtering van de economische situatie in heel Syrië of het gebrek aan wederopbouw. De sancties zijn ingesteld vanwege de mensenrechtenschendingen begaan door de autoriteiten.²¹ Personen met sterke banden met de autoriteiten zouden de sancties kunnen omzeilen of er zelfs van profiteren door hun monopoliepositie.²² Illegale activiteiten als omvangrijke drugshandel worden door onderdelen van de Syrische regering gebruikt om economisch te overleven onder de sancties.²³ Ook milities loyaal aan de Syrische regering zijn actief in de drugsmokkel.²⁴

¹⁵ United Nations Special Envoy for Syria Geir O. Pedersen, *Briefing to the Security Council on Syria*, 20 december 2021.

¹⁶ US Federal Register, *Syrian Sanctions Regulations – 31 CFR part 542*, gepubliceerd op 13 april 2015, <https://www.federalregister.gov/documents/2015/04/13/2015-08374/syrian-sanctions-regulations>, geraadpleegd op 16 november 2021; EU Sanctions Map, *Syria*, <https://sanctionsmap.eu/#/main/details/32/?search=%7B%22value%22:%22%22,%22searchType%22:%22%7D%7D> laatste update 15 november 2021, geraadpleegd 16 november 2021;

¹⁷ RAND Corporation, *The Power and Limits of Threat: The Caesar Syrian Civilian Protection Act at One Year*, 8 juli 2021; MEI, *A Comprehensive Review of the Effectiveness of US and EU Sanctions on Syria*, 6 augustus 2021.

¹⁸ Council of the European Union, *Press release. Syria: four new ministers added to EU sanctions list*, 15 november 2021.

¹⁹ US Department of Treasury, *Office of Foreign Assets Control. Syrian Sanctions Regulations 31 CFR part 542. General License no.21. Authorizing Certain Activities to Respond to the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic*, 17 juni 2021 https://home.treasury.gov/system/files/126/syria_gl21.pdf; MEI, *A Comprehensive Review of the Effectiveness of US and EU Sanctions on Syria*, 6 augustus 2021.

²⁰ Reuters, *U.S. amends Syria sanctions rules over NGO activities*, 24 november 2021.

²¹ Reuters, *Syria's Assad says funds frozen in Lebanese banks biggest impediment to investment*, 17 juli 2021; Newsweek, *Biden Administration's First Syrian Sanctions Target Prisons, Two Armed Opposition Groups*, 28 juli 2021; Foreign Policy, *The Pointlessness of America's Syria Sanctions*, 11 januari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

²² The Guardian, *Syria using maze of shell companies to avoid sanctions on Assad regime's elite*, 22 maart 2022.

²³ Atlantic Council, *Narcos: Syria edition—and what the US can do about it*, 14 juni 2021; New Lines Institute, *The Captagon Threat*, april 2022, p4; COAR, *Syria Update (vol.5, no.17)*, 9 mei 2022.

²⁴ Reuters, *Jordan says Iran-linked groups in Syria wage drug war along border*, 23 mei 2022.

Interpol

Syrië is sinds 1953 lid van Interpol. Deze internationale politieorganisatie voorziet in een neutraal platform waar landen met elkaar kunnen samenwerken, ook als er geen directe diplomatieke contacten zijn. In 2012 kreeg Syrië beperkende maatregelen opgelegd, waardoor het land geen toegang meer had tot data van en communicatie met andere lidstaten. Dergelijke data en communicatie kunnen gebruikt worden om personen op te sporen. In oktober 2021 nam Interpol een technisch besluit om de beperkende maatregelen op te heffen, aangezien Syrië op basis van aanpassingen in de dataverwerking aan de technische eisen voldoet. Critici en bezorgde mensenrechtenorganisaties vrezen dat de Syrische autoriteiten internationale opsporingsbevelen zullen uitvaardigen voor personen die Syrië om politieke redenen zijn ontvlucht, bijvoorbeeld het ontduiken van de dienstplicht.²⁵ Voor zover bekend was dit in de verslagperiode niet in individuele gevallen gebeurd.

Landen in het Midden-Oosten halen banden met Syrië aan

Enkele landen in het Midden-Oosten begonnen in de afgelopen jaren een proces van normalisering van hun contacten met de Syrische autoriteiten, die sinds het begin van het conflict in Syrië in 2011 bekoeld waren of bewust stopgezet waren.²⁶ In september 2021 bracht de Syrische minister van Defensie een bezoek aan buurland Jordanië. De Jordaanse president had vervolgens in oktober 2021 een telefoongesprek met president Assad. Als zichtbare stap van normalisering werd de voornaamste grensovergang tussen beide landen weer volledig geopend. In Jordanië verblijven ongeveer 670.000 geregistreerde Syrische vluchtelingen. Naar schatting verblijft een vergelijkbaar aantal Syriërs als ongeregistreerde vluchteling in Jordanië.²⁷

Verschillende landen in de regio hebben in voorgaande jaren hun ambassade in Syrië gesloten of de personele bezetting drastisch afgeschaald. De Verenigde Arabische Emiraten (VAE) hebben hun ambassade in Damascus in 2018 weer volledig geopend, nadat ze eerder juist de kant van de oppositie hadden gekozen. In november 2021 bracht de minister van Buitenlandse Zaken van de VAE een officieel bezoek aan Syrië. Vervolgens bracht president Assad in maart 2022 een bezoek aan de VAE. In gesprekken stond het uitbreiden van de bilaterale relaties centraal.²⁸ In december 2021 benoemde ook Bahrein voor het eerst in een decennium weer een ambassadeur voor Syrië. De ambassade was al die tijd wel operationeel.²⁹

²⁵ INTERPOL, *INTERPOL statement on lifting corrective measures applied to Syria*, 15 oktober 2021; Trouw, *Syrië weer lid van Interpol: gevaarlijk voor de vluchteling*, 16 oktober 2021; COAR, *Normalisation Gains Steam as Syria Returns to Interpol System*, 11 oktober 2021; Syria Justice and Accountability Centre, *Interpol on Red Notice: Why Syria Should Remain outside International Law Enforcement*, 28 oktober 2021; Middle East Monitor, *Syria: rights groups concerned about Interpol cooperation with regime*, 18 november 2021; European Parliament, *Ensuring the rights of EU citizens against politically motivated Red Notices*, februari 2022, p38.

²⁶ BBC Monitoring, *Explainer: Are Syria's relations with the Arab world set to change?*, 12 oktober 2021; BBC Monitoring, *Analysis: Where do key players in Syria's conflict stand now?*, 12 november 2021. Andere landen hadden aan het eind van de vorige verslagperiode een begin gemaakt met het normaliseren van de banden met de Syrische autoriteiten.

²⁷ ACAPS, *Jordan – Syrian Refugees. Overview*, 25 augustus 2020, <https://www.acaps.org/country/jordan/crisis/syrian-refugees>; Reuters, *Jordan's Abdullah receives first call from Syria's Assad since start of conflict*, 3 oktober 2021; BBC Monitoring, *Explainer: Are Syria's relations with the Arab world set to change?*, 12 oktober 2021; Middle East Eye, *Syria war: Will detente with Jordan bring Assad back into the Arab fold?*, 8 november 2021; Middle East Monitor, *Jordan FM: There's no way to resolve Syria crisis except through Assad*, 12 november 2021; UNHCR, Operational Data Portal. Syria Regional Refugee Response. Total Registered Syrian Refugees, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/36> laatste update 31 oktober 2021, geraadpleegd 17 november 2021.

²⁸ BBC Monitoring, *Explainer: Are Syria's relations with the Arab world set to change?*, 12 oktober 2021; Al-Jazeera, *UAE foreign minister meets Syria's Assad in Damascus*, 9 november 2021; The Guardian, *Syrian president Bashar al-Assad visits UAE in attempt to come in from the cold*, 18 maart 2022.

²⁹ Al-Jazeera, *Bahrain appoints first ambassador to Syria in over a decade*, 30 december 2021.

In mei 2022 bracht president Assad een bezoek aan Iran. Daar sprak hij met ayatollah Ali Khamenei en president Raisi over het aanhalen van de banden tussen beide landen.³⁰

1.1.3 Humanitaire omstandigheden

1.1.3.1 Humanitaire situatie

De humanitaire gevolgen van het conflict in Syrië en de daaraan verbonden economische crisis zijn sinds het begin van het conflict niet zo desastreus geweest als in deze verslagperiode. De VN sprak eind 2021 elke maand van een verslechtering van de humanitaire situatie, ondanks alle hulp die geleverd wordt. Van de naar schatting twintig miljoen inwoners³¹ hebben er 14,6 miljoen behoefte aan enige vorm van humanitaire hulp. Ongeveer negentig procent van de bevolking leeft onder de armoedegrens en ruim twaalf miljoen mensen hebben te maken met een vorm van voedselonzekeerheid.³² De zware winterse omstandigheden eind 2021 en begin 2022 troffen met name de ontheemden in het noordwesten van Syrië.³³ (Zie verder hoofdstuk 4)

Voedselonzekeerheid

De voedselonzekeerheid nam in de afgelopen jaren verder toe. Daaraan lag een combinatie van factoren ten grondslag: conflictgerelateerd geweld, inflatie en klimatologische effecten, zoals periodes van (langdurige) droogte afgewisseld met zware overstromingen. Er gingen, met name in het noordoosten van het land, oogsten verloren en er was onvoldoende weidegrond voor veehouders.³⁴ Door inflatie nam het aantal personen met voedselonzekeerheid in een jaar tijd met ruim vier miljoen personen toe.³⁵ Het *World Food Programme* registreerde in januari 2022 een prijstoenname van 86% ten opzichte van januari 2021 voor een voedselpakket met dagelijkse levensmiddelen.³⁶ *Save the Children* schreef in maart 2022 dat bijna 800.000 kinderen in Syrië ondervoed zijn.³⁷

In overheidsgebied woont ongeveer twee derde van de huidige populatie van Syrië. Hoewel de autoriteiten een vorm van sociale zekerheid geven door basisbehoeften te subsidiëren, is dit systeem niet langer voldoende om in de basisbehoefte van de bevolking te voorzien.³⁸ Begin 2022 besloot de Syrische regering om bepaalde (rijkere) groepen in de samenleving uit te sluiten van het subsidiesysteem. Door de administratieve verwerking ervan raakte dit echter ook personen die in de praktijk in grote mate afhankelijk waren van de gesubsidieerde goederen. Dit leidde in verschillende delen van het gebied tot demonstraties en onrust.³⁹

³⁰ Middle East Monitor, *Syrian president meets Iranian leader in Tehran - Iranian state media*, 8 mei 2022.

³¹ De aantallen variëren per bron tussen 17,7 miljoen en 21,7 miljoen inwoners.

³² WFP Syria, *Country brief*, augustus 2021; UN OCHA, *Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Martin Griffiths - Briefing to the Security Council on the humanitarian situation in Syria*, 27 oktober 2021; Al-Jazeera, *UN extends Syria cross-border aid without Security Council vote*, 11 januari 2022; OCHA, *Humanitarian Needs Overview 2022*, februari 2022, p3; Trouw, *Oorlog en economie duwen Syriërs naar rand van de afgrond*, 7 april 2022.

³³ UN OCHA, *Syrian Arab Republic. Developments in north-west Syria and Ras Al Ain - Tell Abiad. Situation Report No. 35*, januari 2022.

³⁴ iMMAP, *Crop Monitoring and Food Security Situation Update North East Syria (NES)*, oktober 2021; The Guardian, *'Killing us slowly': dams and drought choke Syria's water supply - in pictures*, 10 november 2021; PAX, *"We fear more war. We fear more drought." How climate and conflict are fragmenting rural Syria*, januari 2022.

³⁵ The New Humanitarian, *Syria's 'bread crisis' in graphs*, 29 juli 2021; UN, *Joint Statement occasion of World Food Day and the Syria Crisis*, 16 oktober 2021; Al-Monitor, *Syria's bread basket lies empty*, 11 april 2022.

³⁶ WFP, *Syria Country Office. Market price watch bulletin. Issue 86*, januari 2022.

³⁷ Save the Children, *Syria 11 years: Children still being bombed, face hunger and malnutrition*, 15 maart 2022.

³⁸ iMMAP, *RCM Thematic Report - The current status of Social support in Syria*, januari 2022, p5.

³⁹ Middle East Eye, *Syria: Protests mount amid anger over 'unfair' cuts to government subsidies*, 12 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

In de gebieden die niet onder de controle van de Syrische autoriteiten staan (zie paragraaf 1.2) is ook enige vorm van subsidie op brood. Desondanks blijft brood, een basisvoedingsproduct voor de Syrische bevolking, een relatief duur product, mede vanwege graantekorten (door tegenvallende oogsten en het Russisch-Oekraïense conflict).⁴⁰

1.1.3.2 Basisvoorzieningen

In deze paragraaf worden de beschikbaarheid en de kwaliteit van verschillende basisvoorzieningen beschreven. Hierbij wordt voor zover mogelijk onderscheid gemaakt tussen regeringsgebied en gebieden onder feitelijke controle van ander bestuur (verder aangeduid als 'controlegebieden', zie paragraaf 1.2) in Syrië.

Elektriciteit

In september 2021 stelde UNICEF dat het elektriciteitsgebrek in heel Syrië het ergst was sinds het begin van de crisis. De meeste plattelandsgebieden zouden hooguit twee uur elektriciteit per dag ontvangen.⁴¹ De elektriciteits- en watervoorziening zijn nauw met elkaar verbonden: waterkrachtcentrales leveren energie en energie wordt gebruikt om water op te pompen. In het noorden en oosten nam de elektriciteitsproductie door waterkrachtcentrales af vanwege historisch lage waterstanden.⁴² Een vertrouwelijke bron stelde dat de basisinfrastructuur voor de levering van elektriciteit en water door gebrek aan onderhoud op instorten staat.⁴³

Vertrouwelijke bronnen vertelden dat de Syrische autoriteiten de elektriciteitsvoorziening ook als een machtsmiddel inzetten. Zo zouden wijken waar invloedrijke personen wonen of (tijdelijk) aanwezig zijn in verband met werk, meer elektriciteitsuren per dag krijgen dan andere.⁴⁴

Water

Voordat het conflict uitbrak hadden praktisch alle Syriërs toegang tot schoon water. In 2021 functioneerde nog slechts vijftig procent van de drinkwatervoorziening naar behoren.⁴⁵ Gebrek aan (schoon) water voor consumptie, landbouw en veeteelt speelde met name in het noorden en noordoosten van het land. Dit kwam door een historisch lage waterstand in de rivieren, waaronder de Eufraat.⁴⁶ Toegang tot voldoende water werd ingezet als politiek drukmiddel, maar ook andere conflictgerelateerde oorzaken speelden een rol: vernielingen van waterstations, gebrekkig onderhoud en personeelstekorten⁴⁷. Door weinig regenval en nieuw aangelegde (tijdelijke) dammen in de rivier de Khabour hadden burgers die stroomafwaarts wonen, beperkt toegang tot water. Ook was door problemen met de elektriciteitsvoorziening de mogelijkheid om (grond)water op te pompen beperkt.⁴⁸

⁴⁰ iMMAP, *RCM Thematic Report – The current status of Social support in Syria*, januari 2022, p22; Mercy Corps, *The Russian-Ukrainian conflict and its food security implications in Northwest Syria*, april 2022.

⁴¹ UNICEF, *Whole of Syria. Humanitarian situation report*, september 2021, p8.

⁴² OCHA, *Humanitarian Needs Overview 2022*, februari 2022, p8; REACH, *Briefing Note: Humanitarian Impact of Water Shortages in Northeast Syria*, april 2022, p3.

⁴³ Vertrouwelijke bron, mei 2021.

⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 23 november 2021; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁴⁵ ICRC, *Syria water crisis: Up to 40% less drinking water after 10 years of war*, 1 oktober 2021.

⁴⁶ REACH, *Briefing Note: Humanitarian Impact of Water Shortages in Northeast Syria*, april 2022, p1, 24.

⁴⁷ Doordat (gekwaliceerd) personeel gevlucht of ontheemd was, en gepensioneerd personeel daardoor niet adequaat vervangen kon worden.

⁴⁸ WoS Inter-Sector Group, *Water crisis in northern and northeast Syria response plan*, september 2021, p8; PAX, *Killing the Khabur: How Turkish-backed armed groups blocked northeast Syria's water lifeline*, 3 november 2021; al-Monitor, *Turkey's war of attrition against Syria's Kurds*, 17 november 2021; OCHA, *Humanitarian Needs Overview 2022*, februari 2022, p8.

Gezondheidszorg

De toegang tot gezondheidszorg werd beperkt door een aantal factoren: aanvallen op medische centra en gezondheidspersoneel, personeelstekort en de zware impact van de coronapandemie.⁴⁹ Wat er over is van de gezondheidszorg is niet afdoende om de noden van de bevolking te lenigen.⁵⁰ Ook is de kwaliteit van de gezondheidszorg onlosmakelijk verbonden met de beschikbaarheid van elektriciteit en schoon water, die, zoals hierboven beschreven, beperkt was.⁵¹

In urgente en levensbedreigende situaties konden Syriërs naar Turkije voor een medische behandeling. In de verslagperiode hieven de Turkse autoriteiten de toegang tot gratis gezondheidszorg in Turkse staatsziekenhuizen voor Syriërs op. Deze service werd vervangen door een visum voor een medisch verblijf voor de duur van maximaal een maand, waarbij de kosten voor de medische behandeling voor eigen rekening komen.⁵² In de overgangperiode van gratis zorg naar het visum op medische gronden was er onder zorgverleners en patiënten onduidelijkheid over de vereiste documenten.⁵³

Huisvesting

In gebieden die de autoriteiten met militaire middelen hebben heroverd, is er sprake van verwoesting op grote schaal – zowel van woningen als van infrastructuur. Buitenvijken van Damascus, zoals Dariya en Oost-Ghouta, en andere stedelijke gebieden, zoals Oost-Aleppo en Homs, liggen enkele jaren na de gewapende strijd nog altijd in puin. De autoriteiten zijn niet actief bezig met de wederopbouw van woonwijken. Verschillende bronnen stellen dat de autoriteiten de bewuste wijken met opzet onbewoonbaar laten, als straf voor hun rol bij de opstand en om terugkeer van de bewoners te voorkomen of te beperken en zo de demografie van die gebieden te beïnvloeden.⁵⁴ Daarnaast vormt de aanwezigheid van onontploft materiaal een belemmering voor herstelwerkzaamheden.⁵⁵ Als gevolg van politieke afwegingen investeren internationale donoren niet in de wederopbouw.⁵⁶

De (toenemende) hoge huurprijzen leidden ook tot problemen voor de bevolking, onder meer voor mensen die voor werk van het platteland naar de grote stad waren verhuisd, en voor ontheemden die in huurwoningen verbleven. Sommigen zouden vanwege de hoge huurprijzen toch teruggekeerd zijn naar hun oorspronkelijke woongebied (omdat ze daar geen tot lage maandlasten hadden), ook al was hun eigen onderkomen en de infrastructuur in de wijk vernield.⁵⁷

⁴⁹ Physicians for Human Rights, *Destruction, Obstruction, and Inaction. The Makings of a Health Crisis in Northern Syria*, december 2021, p3, 15-18, 20; WHO Health Cluster – Whole of Syria, *Attacks on health care in Syria – 1 Jan – 31 Mar 2022*, 5 mei 2022.

⁵⁰ Global Interagency Security Forum (GISF), *Healthcare in Syria: access constrained and under attack*, 9 juni 2021.

⁵¹ ICRC, *Syria water crisis: Up to 40% less drinking water after 10 years of war*, 1 oktober 2021; OCHA, *Humanitarian Needs Overview*, februari 2022, p13, 20.

⁵² Al-Monitor, *Turkey suspends free medical treatment for Syrians*, 29 september 2021.

⁵³ Middle East Eye, *Syrians seeking medical treatment in Turkey left in limbo over new permits*, 29 september 2021.

⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 23 november 2021; SOHR, *Five years of regime control over eastern Aleppo*, 21 december 2021; Trouw, *Restaurants in Syrië met Tsjetsjeens geld*, 18 januari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; Trouw, *Opeens is je huis verdwenen, Assad heeft andere plannen*, 23 maart 2022.

⁵⁵ UNMAS, *Syria*, <https://www.unmas.org/en/programmes/syria> geraadpleegd 20 mei 2022.

⁵⁶ MEI, *Freeze and Build: A Strategic Approach to Syria Policy*, 14 maart 2022.

⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 23 november 2021; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

1.2 Veiligheidssituatie

Burgerslachtoffers

Op basis van drie Syrische organisaties wordt hier inzicht gegeven in het geverifieerde aantal burgerslachtoffers als gevolg van het conflict. Het geverifieerde aantal burgerslachtoffers betreft een absoluut minimum. Zij kwamen om het leven door verschillende oorzaken, voornamelijk door vuurwapens en gerichte beschietingen, maar ook bijvoorbeeld bij luchtaanvallen, door landmijnen en als gevolg van marteling. Het aantal burgerdoden in het jaar 2021 lag op basis van deze bronnen tussen de 1.271 en 1.309 personen, onder wie tussen de 258 en 363 kinderen. Niet in alle gevallen was het mogelijk om te identificeren wie verantwoordelijk was voor het geweld.⁵⁸ Van de geverifieerde gevallen werd het merendeel toegeschreven aan de Syrische autoriteiten (leger, veiligheidsdiensten, milities en daaraan gelieerde buitenlandse milities) en de hen steunende Russische strijdkrachten.⁵⁹ Maar ook achtergebleven explosief materiaal en landmijnen eisten levens: 300 burgers in het jaar 2021.⁶⁰ De bronnen gaven geen overzicht van uitsluitend het aantal burgerdoden per provincie. De meeste doden (burgers en gewapende personen) vielen in de provincies Idlib en Daraa (beide ruim vierhonderd doden) en in Deir al-Zor en Aleppo (ruim tweehonderd doden in beide provincies).

Het aantal geverifieerde burgerdoden in 2021 was lager dan in 2020. In dat jaar rapporteerde de ngo *Syrian Network for Human Rights* (SNHR) 1.734 en het *Syrian Observatory for Human Rights* 1.528 burgerdoden.⁶¹ In 2021 vielen er minder burgerdoden dan in 2020 die direct toegeschreven konden worden aan de Syrische autoriteiten en Russische strijdkrachten. Zo rapporteerde SNHR over het jaar 2021 geen gebruik van clusterbommen en vatenbommen door de Syrische strijdkrachten, in tegenstelling tot honderden gevallen in 2020. Ook het aantal doden als gevolg van marteling door Syrische veiligheidsdiensten was afgenomen. Het aantal doden als gevolg van marteling in gebieden buiten controle van de Syrische autoriteiten nam met enkele doden toe.⁶²

Van januari tot en met april 2022 rapporteerde SNHR 398 burgerdoden.⁶³

⁵⁸ Syrian Observatory for Human Rights (SOHR), *Lowest yearly death toll ever | 3,882 people killed across Syria in 2021*, 31 december 2021; Violations Documentation Center in Syria (VDC), *Statistical report on casualties in Syria during 2021*, 10 januari 2022, p6-7; Syrian Network for Human Rights (SNHR), *Eleventh Annual Report. The Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2021*, 21 januari 2022, p8.

SOHR rapporteerde in totaal 1558 burgerdoden (waarvan 383 kinderen) maar telde daarbij ook dodelijke slachtoffers mee van eerwraak, (familie)vets en ongerichte gewerschoten.

⁵⁹ SNHR, *Eleventh Annual Report. The Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2021*, 21 januari 2022, p10.

⁶⁰ SOHR, *Booklet*, januari 2022, p1; SOHR, *Ongoing threat | 37th victim in explosion of old ordnance since early 2022*, 31 maart 2022.

⁶¹ Zie paragraaf 1.3.6 van het Algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2021.

⁶² SNHR, *Eleventh Annual Report. The Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2021*, 21 januari 2022, p15-16

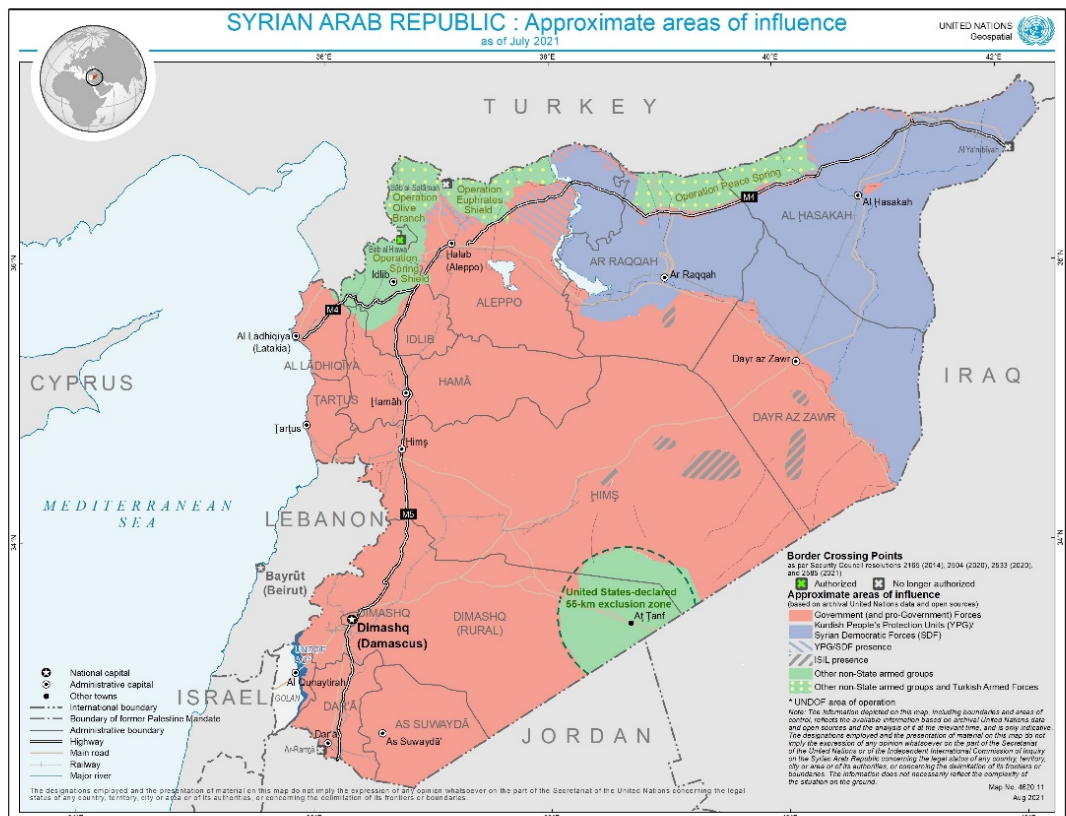
⁶³ SNHR, *69 Civilians, including 18 children, four women and eight victims due to torture, killed in Syria in January 2022*, 1 februari 2022; SNHR, *161 Civilians, including 28 children, six women and 66 victims due to torture, documented killed in Syria in February 2022*, 1 maart 2022; SNHR, *67 Civilians, including 20 children, three women and seven victims who died due to torture, were killed in Syria in March 2022*, 1 april 2022; SNHR, *101 Civilians, including 17 children, 14 women and six victims who died due to torture, were documented killed in Syria in April 2022*, 1 mei 2022.

Vier controlegebieden

Syrië kan onderverdeeld worden in vier controlegebieden.⁶⁴ De gebieden worden de facto bestuurd door:

- de Syrische autoriteiten (onder leiding van president Assad)
- de *Syrian Interim Government* (SIG)
- het Autonome Bestuur van Noord- en Oost-Syrië (AANES)
- de *Syrian Salvation Government* (SSG)

Onderstaande kaart geeft (bij benadering) de vier controlegebieden weer met de volgende kleurcodes: rood voor de Syrische autoriteiten; paars voor het AANES; groen voor de SSG en groen met gele stippen voor de SIG.⁶⁵ In de verslagperiode (evenals in de vorige verslagperiode) bleven deze controlegebieden qua geografische omvang en bestuursvorm nagenoeg ongewijzigd. De veiligheidssituatie in deze gebieden wordt beschreven in de paragrafen 1.2.2 tot en met 1.2.5.

⁶⁴ Het gebied in de woestijn nabij de plaats al-Tanf (provincies Ruraal Damascus en Homs) wordt door de meeste bronnen niet als afzonderlijk controlegebied aangeduid. De militaire basis van de VS was in de verslagperiode het doelwit van aanvallen door milities. The Washington Institute, *Making Sense of Militia Attacks in Iraq and Syria in Early 2022*, 6 januari 2022.

Voor een beschrijving van de (humanitaire) situatie in het daar gelegen ontheemdenkamp Rukban wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van dit ambtsbericht.

⁶⁵ OCHA, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/MapOfInfluence_Syria.jpg

1.2.1 *Bewegingsvrijheid*

Het is praktisch gezien niet mogelijk voor burgers om vrij te reizen van door de Syrische autoriteiten gecontroleerd gebied naar SSG-gebied en SIG-gebied, en vice versa. Dit geldt voor iedere burger, ongeacht geslacht, leeftijd, etnische afkomst of religie; het houdt geen verband met de coronapandemie. Het is evenmin mogelijk om van AANES-gebied naar SIG-gebied te reizen. Reizen tussen de twee oppositiegebieden van SSG en SIG is wel mogelijk. Er zou wel enigszins gereisd kunnen worden van overheidsgebied naar AANES-gebied, maar de exacte voorwaarden daarvoor zijn niet bekend. Onder meer inwoners van Hasaka en Qamishli en personen die daar geboren zijn, kunnen vanuit overheidsgebied naar deze twee steden in het AANES-gebied reizen, omdat de autoriteiten daar enige aanwezigheid hebben.⁶⁶ Ook personen die in overheidsgebied verblijven, maar afkomstig zijn uit die delen van de provincies Raqqa en Deir al-Zor die nu onder controle staan van het AANES, zouden op en neer kunnen reizen om hun bezittingen te controleren of land te cultiveren.⁶⁷

Voor verkeer van goederen ligt dit anders. Van overheidsgebied naar andere delen van Syrië vinden handelstransporten plaats met landbouwproducten, zoals olijven.⁶⁸

Burgers kunnen binnen het gebied onder controle van de Syrische autoriteiten in principe vrij reizen. In de praktijk betekenen dergelijke binnenlandse reizen wel dat de burger veel controleposten moet passeren. Daarbij lopen zij het risico gedetineerd, gedwongen ingelijfd voor het vervullen van de dienstplicht of afgeperst te worden.⁶⁹ Medio 2021 hadden de Syrische autoriteiten de wijk Daraa al-Balad belegerd. Volgens UNCOI leidde deze tactiek tot schending van het recht op toegang tot voedsel en gezondheidszorg en het recht op bewegingsvrijheid.⁷⁰

1.2.2 *Veiligheid in gebied onder controle van de Syrische autoriteiten*

In de verslagperiode was in het gebied dat onder controle staat van de Syrische autoriteiten geen sprake van grootschalig of wijdverbreid conflictgerelateerd geweld. Een uitzondering hierop was de provincie Daraa waar eind juni 2021 het geweld escaleerde. Aan het begin van de verslagperiode vond een bomaanslag plaats in Damascus. In de provincie Suweida vonden in februari 2022 grootschalige demonstraties plaats. In de Badia-woestijn (grotendeels gelegen in de provincies Homs en Deir al-Zor) vonden aanvallen op en door milities en ISIS plaats. Deze en andere relevante gebeurtenissen worden hieronder nader beschreven. Soennieten vormen statistisch de grootste bevolkingsgroep in overheidsgebied. Maar de provincie Suweida wordt nagenoeg volledig bewoond door druzen.⁷¹

Veiligheidsrisico's

De veiligheidsrisico's voor burgers bestonden in overheidsgebied, waaronder de hoofdstad Damascus, met name uit het risico op willekeurige arrestatie en gedwongen verdwijning door veiligheidsdiensten enerzijds en problemen door gewapende milities en criminele bendes die zo goed als straffeloos kunnen opereren anderzijds.

⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 7 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁶⁷ iMMAP, *Return and reintegration area profiles Idlib city and Jabal al Aawiyah area*, januari 2022, p14; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; Enab Baladi, *Conflict of interest shadowing border crossings in Autonomous Administration regions*, 9 maart 2022.

⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 7 februari 2022; US DoS, *Syria 2021 Human Rights Report*, april 2022, p49.

⁷⁰ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p7.

⁷¹ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; US DoS, *Syria 2021 International Religious Freedom Report*, juni 2022.

In een rapport over Aleppo staat dat de veiligheidsdiensten burgers enkel vanwege het feit dat zij familieleden in oppositiegebied hebben wonen (ook als zij formeel een verzoeningsproces doorlopen hebben), lastigvallen, arresteren en afpersen.⁷²

Er waren tal van berichten over ontvoeringen om losgeld, illegale orgaanhandel, het leegroven van huizen en andere criminele activiteiten door milities.⁷³ Aangaande ontvoeringen meldden bronnen dat dit gebeurt in de provincies Daraa, Suweida, Homs en Aleppo.⁷⁴ Met name vanuit de provincie Daraa kwamen berichten over kinderen die ontvoerd werden om losgeld.⁷⁵ Een andere bron stelde in dit verband dat de angst voor de onvoorspelbaarheid van het optreden van de veiligheidsdienst ten opzichte van voor of tijdens de opstand is uitgebreid. Waar men in het verleden vooral de gecentraliseerde veiligheidsdiensten vreesde, hebben nu de *shabiha* (milities loyaal aan de Syrische autoriteiten) en pro-Iraanse milities nog meer macht gekregen. Ze ontvoeren of arresteren personen en niemand trad daartegen op.⁷⁶

In mei 2022 werd gerapporteerd over gevechten tussen pro-Iraanse milities en Russische strijdkrachten in de Badia-woestijn in de provincie Homs. Voor zover bekend vielen hierbij geen burgerslachtoffers.⁷⁷ Enkele dagen later waren er berichten dat milities in dat gebied het doelwit waren geweest van luchtaanvallen door onbekende actoren.⁷⁸ Uit de berichtgeving blijkt niet of er een verband was tussen deze twee gebeurtenissen.

Damascus

Op 20 oktober 2021 vond er een bomaanslag plaats in de hoofdstad Damascus. Het doelwit was een bus met militairen. Veertien van hen kwamen om het leven; drie militairen en enkele omstanders raakten gewond. De aanslag werd opgeëist door *Saraya Qasioun*, een Syrische rebellengroep die voornamelijk Syrische militairen en pro-overheidsmilities als doelwit heeft. Het was voor het eerst in ongeveer vier jaar dat er een dodelijke aanslag plaatsvond in de hoofdstad.⁷⁹ In februari 2022 kwam bij een vergelijkbaar incident een militair om het leven.⁸⁰

ISIS eiste de verantwoordelijkheid op voor een dubbele aanslag op militieleden in Rif Dimashq in mei 2022. Twee militieleden kwamen om het leven en een andere raakte gewond. Uit deze en andere aanslagen in de verslagperiode blijkt dat ISIS in staat is om ver buiten hun schuilplaatsen in de Syrische woestijn te opereren.⁸¹

⁷² ICG, *Syria: Ruling over Aleppo's ruins*, 9 mei 2022, p7-9.

⁷³ STJ, *Southern Syria: Military operations displace hundreds, leading to smuggling and abduction operations*, 3 november 2021; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p6; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; ICG, *Syria: Ruling over Aleppo's ruins*, 9 mei 2022, p7-9.

⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; ICG, *Syria: Ruling over Aleppo's ruins*, 9 mei 2022, p8.

⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; Al-Monitor, *Child kidnappings haunt civilians in Syria's Daraa*, 16 maart 2022.

⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁷⁷ Middle East Monitor, *Russia, Iran-backed militias clash in Syria's Palmyra*, 5 mei 2022.

⁷⁸ Rudaw, *Airstrikes target pro-Iran militia positions in Deir ez-Zor: war monitor*, 7 mei 2022.

⁷⁹ Al Jazeera, *Bomb attack in Damascus kills 14 Syrian military personnel*, 20 oktober 2021; Aymenn Jawad Al-Tamimi, *Saraya Qasioun Claims Damascus Bombing*, 20 oktober 2021; BBC Monitoring, *Armed Organization. Saraya Qasioun*, 22 oktober 2021.

⁸⁰ The Arab Weekly, *Bomb blast on Damascus military bus slays soldier*, 15 februari 2022.

⁸¹ Sada (Carnegie Endowment), *The Insurgency of ISIS in Syria*, 15 maart 2022; COAR, *Syria Update (vol.5, no.19)*, 23 mei 2022.

Daraa

De provincie Daraa kende in het begin van de verslagperiode een hoog geweldsniveau. Eind juni 2021 belegerden het Syrische leger (de vierde divisie⁸²) en aanverwante milities de zuidelijke wijk Daraa al-Balad in de provinciehoofdstad Daraa. Aanleiding hiervoor was, kortgezegd, de weigering van strijders en inwoners om te gaan stemmen bij de presidentsverkiezingen en de weigering om ook lichtere wapens in te leveren. Vervolgens werden in juli 2021 enkele wijken van Daraa aangevallen met mortieren en artillerie. Dit leidde tot dodelijke burgerslachtoffers en ernstige vernielingen van de civiele infrastructuur. Tienduizenden inwoners van Daraa raakten daardoor ontheemd. Eind augustus 2021 leidde het mislukken van een overeenkomst tot een nieuwe geweldsescalatie in Daraa al-Balad en naburige dorpen, met enkele burgerdoden tot gevolg. Meer dan tachtig personen (oppositiestrijders, hun familieleden en andere burgers) gingen met bussen, gefaciliteerd door de Syrische regering, naar Noord-Aleppo. Bij aankomst in het SSG-gebied werden zij door de militaire politie van het Syrische Nationale Leger meer dan drie weken in bewaring genomen. Uiteindelijk werd er op 8 september 2021 een verzoeningsovereenkomst bereikt in Daraa. Hierdoor kon een groot deel van de ontheemd geraakte inwoners terugkeren. Anderen kozen voor een permanent vertrek naar onder meer Noord-Syrië of Turkije.⁸³ Voor informatie over de technische kant van de verzoeningsovereenkomst wordt verwezen naar paragraaf 1.2.7.

In de nasleep van de verzoeningsovereenkomst waren regeringstroepen en controleposten prominenter aanwezig, werd de vrijheid van meningsuiting verder beperkt en werden meerdere voormalige oppositiestrijders en burgers gearresteerd. In de maanden na de verzoeningsovereenkomst waren er diverse berichten over wraak op burgers en anderen, onder wie personen die geweigerd hadden om deel uit te maken van de verzoeningsovereenkomst: het zou gaan om bedreigingen, detentie en moord. Slachtoffers waren voornamelijk ex-oppositiestrijders van het voormalige Vrije Syrische Leger.⁸⁴ Een vertrouwelijke bron gaf aan dat het nog te vroeg is om conclusies te trekken, maar dat ze op dat moment niet bekend waren met berichten over arrestaties van personen die de verzoeningsovereenkomst wél getekend hadden.⁸⁵ Deze informatie kon tijdens de verslagperiode niet middels andere bronnen worden geverifieerd.

Suweida

Suweida is een provincie in het zuiden waarvan de bevolking praktisch volledig uit druzen (een religieuze groep) bestaat. Het lokale religieuze leiderschap heeft in het conflict een min of meer neutrale positie ingenomen. Overigens zouden relatief veel inwoners uit Suweida in het Syrische veiligheidsapparaat en het leger werkzaam zijn.⁸⁶

⁸² Voor meer informatie over de Vierde Divisie lees: MEI, *The Fourth Division: Syria's parallel army*, 24 september 2021.

⁸³ MEI, *Russia rethinks the status quo in southern Syria*, 13 augustus 2021; BBC Monitoring, *Report. 'Hundreds' reportedly surrender arms in Syria's Deraa*, 5 oktober 2021; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p6-7.

⁸⁴ *Free Syrian Army*, FSA, een verzetsbeweging van het eerste uur, bestaande uit gedeserteerde militairen en burgers, die tot op zekere hoogte is opgegaan in het SNA, *Syrian National Army*. Niet te verwarren met het regeringsleger, *Syrian Arab Army*. Syria Direct, *Missing in action: What happened to the once prominent Free Syrian Army?*, 24 maart 2021; STJ, *Southern Syria: Military operations displace hundreds, leading to smuggling and abduction operations*, 3 november 2021; COAR, *Syria Update*, 6 december 2021; Acled, *Regional Overview Middle East 11 December 2021-7 January 2022*, 13 januari 2022; COAR, *Syria Update*, 28 februari 2022, p7; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; SOHR, *Three assassinations since morning | Civilian and combatant killed in separate attacks in Daraa*, 20 mei 2022.

⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022. Zie ook paragraaf 1.3.4 van het Algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2021.

In de loop der jaren vonden er in Suweida demonstraties tegen de Syrische autoriteiten plaats. Het *Center for Operational Analysis and Research* (COAR), dat onderzoek doet in Syrië, rapporteerde in januari 2022 toenemende instabiliteit en onveiligheid in die provincie. Zo eisten demonstranten in januari 2022 gerechtigheid en strafvervolgning van de daders van de moord op een jongeman, die bij een criminele bende zouden horen. Ze eisten dat de autoriteiten optraden tegen degene die verantwoordelijk waren voor de onveiligheid in de provincie.⁸⁷ Ook vonden onderlinge gewapende confrontaties plaats tussen lokale milities en pro-regeringsmilities.⁸⁸

In februari 2022 vonden demonstraties plaats waarbij de demonstranten vooral klaagden over de slechte economische situatie, onder andere vanwege het schrappen van overheidssubsidies. Sommige demonstraties hadden in de verslagperiode een meer politiek karakter, zoals het afwijzen van buitenlandse inmenging door Iran en Rusland en expliciete referenties aan VN-resolutie 2254.⁸⁹ De Syrische autoriteiten pasten daarbij doorgaans een mix van samenwerking en bedreiging toe. Zo sprak het veiligheidsapparaat enerzijds druzische religieuze leiders aan om gezamenlijk de situatie te beheersen, maar bedreigde het anderzijds de leiders van de demonstraties. Hoewel de Syrische autoriteiten versterking naar het gebied stuurden, kwam die niet grootschalig in actie tegen de demonstranten.⁹⁰

Aleppo

In de stad Aleppo en het deel van de provincie dat onder controle staat van de Syrische autoriteiten zijn verschillende veiligheidsactoren zichtbaar aanwezig. Zowel de staatsveiligheidsdiensten als de milities maken misbruik van hun macht. Burgers worden door hen lastiggevallen, afgeperst, gearresteerd en ontvoerd. Handelaren en kleine ondernemers kunnen niet werken zonder beschermingsgeld te betalen aan milities.⁹¹

In mei 2022 werd een bus met Syrische militairen aangevallen in het westen van de provincie. Daarbij kwamen ten minste tien militairen om het leven en raakten er minstens negen gewond. De raketaanval werd toegeschreven aan gewapende oppositiegroepen. De autoriteiten beschuldigden HTS ervan verantwoordelijk te zijn en reageerden met luchtaanvallen op HTS-doelen in het westen van Aleppo. Echter, het SNA had de verantwoordelijkheid voor de aanval opgeëist. Het is onbekend of de Syrische autoriteiten ook een vergeldingsactie in SIG-gebied hebben uitgevoerd.⁹²

ISIS

Cellen van ISIS (Islamitische Staat in Irak en Syrië) waren aanwezig in afgelegen delen van overheidsgebied, met name in de Badia-woestijn (gelegen in de provincies Homs en Deir al-Zor). Daar voerden zij aanvallen uit op de Syrische strijdkrachten en aan hen gelieerde milities.⁹³ Zie paragraaf 1.2.6 voor meer informatie over ISIS.

⁸⁷ COAR, *Syria Update*, 31 januari 2022, p8.

⁸⁸ The New Arab, *Militias clash in southern Syria's Suweida as security conditions degrade*, 17 september 2021.

⁸⁹ COAR, *Syria Update*, 14 februari 2022, p4-5.

⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁹¹ ICG, *Syria: Ruling over Aleppo's ruins*, 9 mei 2022, p7-9, 23, 30.

⁹² France24, *10 killed in deadliest recent Syria rebel attack*, 13 mei 2022; COAR, *Syria Update* (vol.5, no.19), 23 mei 2022.

⁹³ Acled Data, *The State of Syria – Q2 2021 – Q3 2021*, <https://acleddata.com/2021/10/14/the-state-of-syria-q2-2021-q3-2021/> Acled, *Regional Overview Middle East 11 December 2021-7 January 2022*, 13 januari 2022.

Luchtaanvallen door het Israëlische leger

In de verslagperiode voerde het Israëlische leger meerdere luchtaanvallen uit in provincies die onder controle van de Syrische autoriteiten staan, waaronder Damascus, Rif Dimashq, Deir al-Zor, Quneitra en Latakia. Deze aanvallen waren gericht op militaire doelen van het Syrische leger en daaraan gelieerde Iraanse milities. Bij deze aanvallen vielen doorgaans geen burgerslachtoffers.⁹⁴ Daarnaast was het moeilijk om de berichten van Syrische staatsmedia over burgerslachtoffers onafhankelijk te verifiëren en vast te stellen of de burgerdoden het gevolg waren van de Israëlische luchtaanvallen of van Syrisch afweergeschut.⁹⁵

1.2.3

Veiligheid in SIG-gebied (Syrian Interim Government)

Delen van het noorden van Syrië worden bestuurd door de *Syrian Interim Government* (SIG)⁹⁶. Geografisch betreft het de noordelijke delen van de provincies Aleppo, Raqqa en Hasaka, die grenzen aan Turkije. Vervolgens kan dit gebied in drieën worden gedeeld op basis van de Turkse militaire operaties die tot een verandering in de situatie hebben geleid:

- operatie *Euphrates Shield* in 2016: dit gebied omvat de grootste delen van de districten A'zaz, Al-Bab en Jarablus (provincie Aleppo);
- operatie *Olive Branch* begin 2018: dit gebied omvat praktisch het hele district Afrin (provincie Aleppo);⁹⁷
- operatie *Peace Spring* eind 2019: dit gebied omvat de subdistricten Tel Abyad en Suluk (district Tel Abyad, provincie Raqqa) en het subdistrict Ras al-Ain (district Ras al-Ain, provincie Hasaka).⁹⁸

In SIG-gebied zijn gewapende oppositiegroepen en de Turkse strijdkrachten aanwezig. Verschillende bestaande gewapende groepen, die voorheen veelal onderdeel van het *Free Syrian Army* waren, hadden zich in 2017 geschaard onder het Syrische Nationale Leger (*Syrian National Army*, SNA), niet te verwarren met het Syrische regeringsleger.⁹⁹ Het SNA is sterk afhankelijk van Turkije en wordt door bronnen ook wel aangeduid als *proxy* van Turkije. Elk van de groepen binnen het SNA heeft de controle over een bepaalde stad, wijk of regio. Daarnaast zijn er strijders van het SNA die niet tot één van de subgroepen behoren, maar individueel tot dit leger zijn togetreden. De laatstgenoemden bemannen de controleposten in het gebied.¹⁰⁰ Het gebrek aan centrale aansturing en structuur, droeg bij spanningen binnen het SNA. Hoewel in mindere mate dan voorheen, raakten de verschillende gewapende groepen binnen het SNA in 2021 slaags met elkaar.¹⁰¹ Begin 2022 was er een toename in gewapende confrontaties tussen facties binnen het SNA.¹⁰²

⁹⁴ Middle East Eye, *Syria: Israel reportedly launches missile attack on outskirts of Damascus*, 3 november 2021; NewLines Magazine, *Gaza and Syria: A Tale of Two Israeli Air Wars*, 9 december 2021; Airwars, "Why did they bomb us?" Urban civilian harm in Gaza, Syria and Israel from explosive weapons use, december 2021, p37-39; Crisis 24 Garda, *Syria: Suspected Israeli cross-border attack targets Iran-backed militia positions in Quneitra Governorate early Feb. 23*, 22 februari 2022; Trouw, *Israël doodt leden Revolutionaire Garde*, 10 maart 2022.

⁹⁵ SOHR, *SOHR: Two civilians killed in Israeli air strike on central Syria*, 24 november 2021.

⁹⁶ De SIG is ingesteld door de *National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces*.

⁹⁷ iMMAP, *Population dynamics and impact of housing, land and property (HLP) on return and integration of IDPs in Northern Aleppo*, januari 2022, p12-14.

⁹⁸ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p77-79, 82; iMMAP, *Operation Peace Spring and potential Turkish intervention scenarios*, oktober 2021, p9-10.

⁹⁹ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p77-79.

¹⁰⁰ Al Sharq Strategic Research, *The Past, Present, and Future of the Syrian National Army*, 31 augustus 2021; Al-Monitor, *Why are Turkish-allied formations collapsing in Syria?*, 4 november 2021; The Carter Center, *The state of the Syrian National Army*, maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

¹⁰¹ Etana Syria, *Syria Military Brief North West Syria*, 9 februari 2022; The Carter Center, *The state of the Syrian National Army*, maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

¹⁰² Al-Monitor, *Factional infighting escalates in northern Syria*, 19 april 2022.

Veiligheidsincidenten

De VN-onderzoekscommissie UNCOI rapporteerde dat er tijdens de olijfoogst in Afrin in toenemende mate sprake was van geweld, afpersing en schendingen van bezit van onroerend goed door facties van het Syrische Nationale Leger.¹⁰³ In oktober 2021 leidden gewapende confrontaties en een bomaanslag in de stad Afrin tot enkele doden.¹⁰⁴

Een vertrouwelijke bron gaf aan dat het lastig is om aan te geven hoe de situatie precies is in het district Afrin. Door de Turkse operatie is een groot deel van de oorspronkelijke bevolking ontheemd geraakt en de huidige bevolking bestaat voor een groot deel uit ontheemden uit andere delen van Syrië. Door het gebrek aan familiebanden en connecties zouden mensen in dat gebied 'kunnen doen wat ze willen', anders dan in *Euphrates Shield* en *Peace Spring*-gebieden.¹⁰⁵ Met name Koerdische eigenaren werden in dit gebied slachtoffer van onteigening van land, woonhuizen, fabrieken en culturele plaatsen.¹⁰⁶

De *Euphrates Shield* en *Peace Spring*-gebieden werden door Turkse militairen en Syrische strijders van het SNA bevrijd van ISIS. Na deze operaties bleef het merendeel van de oorspronkelijke bewoners er wonen. Doordat er daar hechtere gemeenschappen zijn, is het voor burgers uit bijvoorbeeld SSG-gebied, niet eenvoudig om zich daar te vestigen. Niet alleen is het leven er duurder, maar ook is het bijvoorbeeld moeilijk om zonder connecties werk te vinden. Daarnaast hebben burgers te maken met verschillende veiligheidsdreigingen. Burgers liepen het risico ontvoerd te worden, met name als vergelding voor het 'lastigvallen van de verkeerde personen' of om losgeld.¹⁰⁷

Er vonden in de verslagperiode maandelijks geweldsincidenten plaats, zoals raketaanvallen en aanslagen met autobommen, onder meer door de YPG en PKK.¹⁰⁸ In februari 2022 werd de stad Azaz op één dag opgeschrikt door twee incidenten: een explosie in het centrum van de stad en raketaanvallen op woonwijken van de stad. Bij beide incidenten kwamen enkele burgers om het leven.¹⁰⁹ Bij een aanval op een markt in Al Bab (provincie Aleppo), eveneens in februari 2022, kwamen acht personen om het leven en raakten tientallen gewond. De aanvallen vonden plaats in een tijd van oplopende spanningen tussen Turkse strijdkrachten en SNA en de *Syrian Democratic Forces* (SDF, de veiligheidstroepen in AANES-gebied). De Turkse president Erdogan dreigde in de verslagperiode meermaals met een nieuwe militaire operatie in het noorden van Syrië. De toegang tot water zou worden ingezet als politiek drukmiddel om onvrede met het lokale bestuur te creëren bij inwoners van het AANES-gebied. De Turkse autoriteiten ontkennen dat het burgers opzettelijk kort op water.¹¹⁰ Zie ook paragraaf 1.2.4.

¹⁰³ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p14.

¹⁰⁴ BBC Monitoring, *Report. Car bomb in Syria's Aleppo province 'kills six'*, 11 oktober 2021; BBC Monitoring, *Report. Turkey-backed groups clash with Syrian troops, no casualties*, 14 oktober 2021.

¹⁰⁵ iMMAP, *Population dynamics and impact of housing, land and property (HLP) on return and integration of IDPs in Northern Aleppo*, januari 2022, p7; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

¹⁰⁶ iMMAP, *Population dynamics and impact of housing, land and property (HLP) on return and integration of IDPs in Northern Aleppo*, januari 2022, p8-9.

¹⁰⁷ STJ, *Southern Syria: Military operations displace hundreds, leading to smuggling and abduction operations*, 3 november 2021; SOHR, *"Euphrates Shield" and surroundings areas in 2021*, 24 december 2021; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

¹⁰⁸ De Volkskrant, *Rebellen in noorden Syrië zetten water in als oorlogswapen tegen Koerden spanning loopt op*, 9 november 2021; SOHR, *"Peace Spring" areas in 2021*, 23 december 2021; SOHR, *"Euphrates Shield" and surroundings areas in 2021*, 24 december 2021; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

¹⁰⁹ The New Arab, *Three killed, seven injured in missile attacks on Syria's Azaz: White Helmets*, 16 februari 2022.

¹¹⁰ Al-Monitor, *Turkey's war of attrition against Syria's Kurds*, 17 november 2021; Etana Syria, *Syria Military Brief North West Syria*, 9 februari 2022; SOHR, *Turkey's Erdogan threatens new incursion into Syria*, 24 mei 2022.

In april 2022 kwamen bij een aanslag op een controlepost ten noorden van Azaz vijf leden van het SNA om het leven. De aanslag werd opgeëist door ISIS.¹¹¹

Arrestatie, verdwijning en detentie

In de verslagperiode waren er berichten over ontvoering, gedwongen verdwijning en marteling en mishandeling door facties van het SNA en overlijden van personen in hun detentiecentra. Er werden arrestaties gepleegd op vermeende veiligheidsgerelateerde gronden, zoals banden met de SDF of vanwege kritiek op het lokale bestuur en aan hen gelieerde gewapende groepen. In 2021 werden honderden gevallen van vrijheidsontneming (ontvoering, (onrechtmatige) arrestatie en gedwongen verdwijning) gerapporteerd in SIG-gebied, de meerderheid daarvan in Afrin. Het is niet bekend op welke schaal marteling, mishandeling en overlijden van personen in detentie plaatsvond in de verslagperiode.¹¹²

Ceasefire, een mensenrechtenorganisatie, rapporteerde dat met name de Koerdische bevolking van Afrin te maken had met willekeurige arrestaties door verschillende SNA-facties; arrestanten werden in detentie mishandeld en gemarteld. De facties konden zo goed als ongestraft hun gang gaan in deze omgeving.¹¹³ Het *Syrian Network for Human Rights* (SNHR), een Syrische mensenrechtenorganisatie, rapporteerde over 2021 over SIG-gebied de volgende aantallen: ruim vierhonderd gevallen van willekeurige arrestatie, detentie en marteling. Daarbij kwamen ten minste vijf personen door marteling om het leven. Daarnaast werden 24 gevallen van buitengerechtigde moord geregistreerd.¹¹⁴ Deze veiligheidsrisico's leidden tot langdurige ontheemding van bewoners uit dit gebied.¹¹⁵

1.2.4

Veiligheid in AANES-gebied (Autonom Bestuur van Noord- en Oost-Syrië)

Het Autonome Bestuur van Noord- en Oost-Syrië (*Autonomous Administration of North and East Syria*, AANES) wordt gedomineerd door de Koerdische partij PYD (*Partiya Yekîtiya Demokrat*). Het bestuur wordt nationaal en internationaal niet erkend als zijnde autonoom. Het AANES heeft de ambitie, en onderneemt pogingen daartoe, om internationaal als autoriteit in het noordoosten erkend te worden.¹¹⁶

De veiligheidstroepen in dit gebied zijn de SDF (*Syrian Democratic Forces*) en aan hen gelieerde groepen.¹¹⁷ In dit gebied bevinden zich enkele enclaves van de Syrische autoriteiten, onder meer in de steden Hasaka en Qamishli, waaronder het vliegveld waar Russische troepen gelegerd zijn.¹¹⁸

¹¹¹ COAR, *Syria Update (vol.5, no.14)*, 11 april 2022, p9.

¹¹² STJ, *123 Arrested in "Olive Branch" and "Peace Spring" Strips in October and November 2021*, 15 december 2021; SOHR, *"Peace Spring" areas in 2021*, 23 december 2021 STJ, *Syria: 584 Persons Arrested in Afrin Over 2021*, 11 januari 2022; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p14-16; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

¹¹³ *Ceasefire, Afrin after Operation Olive Branch: An update on the situation in north-west Syria*, september 2021, p1-6.

¹¹⁴ SNHR, *Eleventh Annual Report. The Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2021*, 21 januari 2022, p7.

¹¹⁵ *Ceasefire, Afrin after Operation Olive Branch: An update on the situation in north-west Syria*, september 2021, p1-6.

¹¹⁶ Enab Baladi, *Syria's Autonomous Administration continues its efforts to obtain international recognition: Will this help?*, 12 augustus 2021; North Press Agency, *We Are Seeking For International Political Recognition In 2022, AANES' Official*, 15 december 2021.

¹¹⁷ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p113, 114, 118.

¹¹⁸ Voor een kaart met de locaties van deze enclaves wordt verwezen naar: European University Institute, *Networks mobilisation and resistance in the 2021 presidential elections in Syria*, 23 juni 2021, p16; ISW, *Russia mobilizes reinforcements from Syria and Africa to Ukraine*, 31 maart 2022.

In de provincie Hasaka wonen met name Koerden, en kleinere groepen Arabieren en Assyriërs, en in de provincies Raqqa¹¹⁹ en Deir al-Zor¹²⁰ is de meerderheid van de bevolking Arabisch.¹²¹

Veiligheidsincidenten

Vanwege gewapende confrontaties tussen Syrisch-Koerdische demonstranten en Iraaks-Koerdische grenswachten werd de grensovergang bij Fishkhabour-Semalka eind 2021 ruim een maand gesloten. Dit was de enige geopende buitenlandse grensovergang vanuit het AANES-gebied en daardoor van levensbelang. De Syrisch-Koerdische demonstranten eisten van de Koerdische Regionale Regering (KRG, *Kurdistan Regional Government*) dat ze de lichamen zouden overdragen van vier Syrisch-Koerdische strijders die omgekomen waren in het noorden van Irak bij een Turkse luchtaanval.¹²²

Hoewel de frontlinies in de verslagperiode niet verschoven, vonden er wel gewapende confrontaties plaats tussen Turkse strijdkrachten en het SNA enerzijds en de SDF en daaraan gelieerde groepen anderzijds.¹²³ Bijvoorbeeld in december 2021 kwamen naar verluidt vier burgers om het leven bij gewapende confrontaties in Tel Tamr, een plaats met voornamelijk Assyrische bevolking in de provincie Hasaka op de grens met SIG-gebied.¹²⁴ Daarnaast waren er offensieve en defensieve operaties tegen ISIS, zowel door de Syrische en Russische strijdkrachten als door de internationale anti-ISIS-coalitie. Desondanks bleef ISIS in staat om operaties uit te voeren in de regio.¹²⁵ Zie paragraaf 1.2.6.

Het deel van de provincie Deir al-Zor ten noordoosten van de rivier de Eufraat valt onder het AANES.¹²⁶ In dit deel bleven ISIS cellen actief en voerden zij aanvallen uit en vonden antiterrorismeoperaties plaats tegen ISIS. Vanuit het deel van de provincie onder controle van de Syrische autoriteiten vond in januari 2022 een aanval plaats op een militaire basis. Daar waren SDF-legereenheden maar ook enkele strijdkrachten van de anti-ISIS-coalitie gelegerd. Hoewel er geen slachtoffers vielen, vormen dergelijke aanvallen zonder precisiewapens volgens de Amerikaanse commandant een bedreiging voor de burgerbevolking.¹²⁷

Hoewel militair personeel, waaronder 'dienstplichtigen', het voornaamste doelwit waren van ISIS en pro-overheidsgroepen, liepen ook medewerkers van de provinciale raad (DCC, *Deir ez-Zor Civil Council*) en hun familieleden het risico om doelwit te worden. Lokaal overheids personeel en tribale figuren konden ook het slachtoffer worden van geweld door pro-overheidsgroepen.¹²⁸

¹¹⁹ De stad Raqqa en omgeving vallen onder het bestuur van AANES; het noordelijke deel valt onder SIG-bestuur en een klein deel van het zuiden van de provincie is in handen van de Syrische autoriteiten. International Crisis Group, *Syria: Shoring Up Raqqa's Shaky Recovery*, 18 november 2021, p I, 10.

¹²⁰ Het AANES heeft controle over het gebied in de provincie ten noordoosten van de rivier de Eufraat.

¹²¹ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p115; International Crisis Group, *Syria: Shoring Up Raqqa's Shaky Recovery*, 18 november 2021, p I, 10.

¹²² VOA News, *Closure of Iraq-Syria Border Crossing Worries Aid Groups, Travelers*, 22 december 2021; MEE, *Syria: Closure of vital border crossing disrupts aid to 1.8 million in need*, 21 januari 2022; Enab Baladi, *Conflict of interest shadowing border crossings in Autonomous Administration regions*, 9 maart 2022.

¹²³ BBC Monitoring, *Report. Turkish strikes reportedly kill four, wound five in north Syria*, 27 december 2021; Acled, *Regional Overview Middle East 11 December 2021-7 January 2022*, 13 januari 2022.

¹²⁴ The New Arab, *Six killed in clashes between SDF and Turkish-backed forces in northeast Syria*, 22 december 2021; SOHR, *Following Turkish drone attack | Turkish bases shell villages in Tel Tamr in Al-Hasakah*, 21 april 2022.

¹²⁵ BBC Monitoring, *Report. IS claims coordinated attacks in eastern Syria*, 11 november 2021; SOHR, *SDF-controlled areas in 2021*, 26 december 2021.

¹²⁶ Het andere deel van de provincie staat onder controle van de Syrische autoriteiten.

¹²⁷ Operation Inherent Resolve, *Coalition: Iran-backed militia attacks a dangerous distraction from mission*, 5 januari 2022.

¹²⁸ iMAP, *Return and Reintegration Area Profiles Central and Eastern Deir ez Zor cantons*, november 2021, p17, 19.

Uit vrees voor wraakacties in verband met eerdere conflicten zouden individuen van stammen in het oosten van Deir al-Zor niet naar of door gebied van andere stammen reizen.¹²⁹

Gevangenisuitbraak Hasaka

Eind januari 2022 voerde ISIS een complexe aanval uit op een gevangenis om een uitbraak te faciliteren. De gevechten rond de gevangenis hielden negen dagen aan. Met deze aanval kon ISIS zowel zijn manschappen aanvullen als zijn relevantie en capaciteit tonen.¹³⁰ In de ad-hoc-gevangenis Al Sina'a¹³¹ in de stad Hasaka zaten naar schatting enkele duizenden mannen en jongens gevangen vanwege banden met ISIS (zie paragraaf 1.2.6). De gevangenis ligt in de wijk Gweiran, een deel van de stad dat bestuurd wordt door het AANES en waarvan de beveiliging gedaan wordt door troepen van de SDF. De aanval ging gepaard met hevige gevechten tussen ISIS-strijders en de SDF (met Amerikaanse militaire steun). Deze gevechten leidden ertoe dat tienduizenden bewoners uit de nabije omgeving van de gevangenis tijdelijk ontheemd raakten. Zij vertrokken naar familie of bekenden in andere delen van de stad, waaronder het centrum¹³². Het merendeel van de ontheemden was na twee weken weer naar huis teruggekeerd.¹³³

Dodelijk geweld in Al Hol

In de provincie Hasaka ligt het Al Hol kamp, waar zowel Syrische ontheemden als buitenlanders verblijven. De situatie in het kamp is gevaarlijk, onder meer vanwege de verschillende moorden die in het kamp plaatsvonden. In 2021 zouden tientallen personen (van verschillende nationaliteiten, onder wie Syriërs) zijn vermoord. Het lijkt erop dat met name personen die samenwerken met het lokale of kampbestuur een risico lopen. Bronnen nemen aan dat deze moorden door ISIS-leden gepleegd worden.¹³⁴ Eind maart 2022 braken gevechten uit tussen gewapende kampbewoners en veiligheidstroepen in het kamp. Er zouden enkele doden en ongeveer tien gewonden zijn gevallen. Daarnaast leidde het geweld ertoe dat tenten verwoest werden, onder meer door brand als gevolg van explosies. Het kamp werd hierop van de buitenwereld afgesloten, ook voor levensreddende hulp. Alleen broodtransport werd toegelaten.¹³⁵

¹²⁹ iMMAP, *Return and Reintegration Area Profiles Central and Eastern Deir ez Zor cantons*, november 2021, p19-20.

¹³⁰ MEI, *A closer look at the ISIS attack on Syria's al-Sina Prison*, 14 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹³¹ Het is feitelijk een technische school die in 2019 omgevormd is tot gevangenis ten tijde van de herovering van de plaats Baghouz, ook wel het laatste bolwerk van ISIS genoemd.

¹³² Een deel van het stadscentrum is in handen van de Syrische autoriteiten; dit gebied wordt aangeduid met de term *security square*.

¹³³ NYT live updates, *Fighting Between ISIS and U.S.-Backed Forces Spreads In Syria*, geraadpleegd op 25 januari 2022; COAR, *Syria Update (vol. 5, no.4)*, 31 januari 2022; HRW, *Northeast Syria: Fate of hundreds of boys trapped in siege unknown*, 4 februari 2022; vertrouwelijke bron, 12 februari 2022; UN OCHA, *Syria: Displacement in Al-Hasakeh Governorate Situation Report No. 2*, 14 februari 2022.

¹³⁴ The Independent, *Inside the deadliest place on earth Murders surge in Syrian refugee camp stalked by ISIS*, 11 november 2021; SOHR, *"Al-Hawl mini-state" in 2021 | 89 persons killed by ISIS and proxies, and harsh living conditions claim the lives of 74 children, while 780 families leave the camp under SDC initiative*, 31 december 2021; Rudaw, *Refugee shot dead at Syrian camp housing ISIS-affiliates*, 1 januari 2022; Rudaw, *Paramedic shot dead in al-Hol camp in Rojava*, 12 januari 2022; SOHR, *SOHR: Several Killed In Clashes In Syria's Al-Hol Camp*, 29 maart 2022.

¹³⁵ ECHO, *Syria - Clashes in Al-Hol camp (ECHO Daily Flash of 30 March 2022)*, 30 maart 2022.

1.2.5

Veiligheid in SSG-gebied (Syrian Salvation Government)

Ongeveer de helft van de provincie Idlib (het noordwesten), een klein deel van het noordwesten van de provincie Aleppo en nog kleinere delen van de provincies Latakia en Hama¹³⁶ wordt de facto bestuurd door de *Syrian Salvation Government* (SSG). Dat is een civiel bestuur dat is in 2017 is ingesteld door de gewapende groep *Hay'at Tahrir al-Sham* (HTS). De SSG heeft sinds januari 2022 een nieuw kabinet voor een nieuwe termijn van een jaar.¹³⁷

Hay'at Tahrir al-Sham (voortgekomen uit *Jabhat al-Nusra* en de Syrische tak van al-Qaida) is door verschillende landen¹³⁸ aangemerkt als terroristische organisatie. HTS heeft die de feitelijke macht heeft in het gebied. De leider, Abu Mohammad al-Jolani, lijkt – in ieder geval naar de buitenwereld toe – een nieuwe weg in te willen slaan door afstand te nemen van het verleden en het bestuur van Idlib als een serieus politiek alternatief te presenteren. Een vertrouwelijke bron merkte hierover op dat de SSG een technocratisch bestuur is op verschillende vlakken, maar dat de portefeuilles defensie, veiligheid en economie stevig in handen zijn van HTS. De SSG en HTS genereren inkomsten uit het opleggen van belasting, waaronder een vorm van religieuze belasting (*zakat*). In de praktijk werpt het label van terroristische organisatie een grote belemmering op voor buitenlandse organisaties om (humanitaire) hulp te bieden in het gebied.¹³⁹ Jolani kondigde eind december 2021 aan om eerste levensbehoeften als brood te gaan subsidiëren. De inflatie en afhankelijkheid van de Turkse lira en de wisselkoers ten opzichte van de Amerikaanse dollar hebben een negatieve invloed op de koopkracht en leefomstandigheden van de burgers. Via de open grensovergang met Turkije konden goederen geïmporteerd worden en kon humanitaire hulp het gebied bereiken. Tegen smokkel van goederen, zoals olie en sigaretten, vanuit door Turkije gecontroleerde gebieden, trad HTS op door mensen vast te zetten.¹⁴⁰ In één gerapporteerd geval werd iemand standrechtelijke geëxecuteerd. Zie paragraaf 3.3.6

In september 2021 kondigde de SSG aan dat het Al Falah centrum (religieuze politie, *hesba*) opgeheven zou worden. Dit centrum oefende controle uit over het dagelijks leven van de burgers. Een van de voornaamste taken was erop toezien dat mannen en vrouwen gescheiden waren in openbare ruimtes, waaronder universiteiten en parken. Enkele functies van Al Falah werden overgenomen door de moraalpolitie, onderdeel van het politieapparaat. Haar taken zouden beperkt zijn in vergelijking met die van Al Falah.¹⁴¹ De Syrische mensenrechtenorganisatie SNHR stelde echter dat de naamswijziging slechts bedoeld was om de publieke ontevredenheid over het optreden van de religieuze politie te temperen.¹⁴²

¹³⁶ Zie [Map of Syrian Civil War - Syria news and incidents today - syria.liveuamap.com](https://www.syria.liveuamap.com)

¹³⁷ MEI, *The Economics of Hayat Tahrir al-Sham*, 21 juni 2021; BBC Monitoring, *Report. Jihadist-backed Syrian 'government' confirms new cabinet*, 3 januari 2022; BBC Monitoring, *Organisation. Salvation Government*, 11 januari 2022.

¹³⁸ Verenigde Staten, Rusland, Turkije en de VN Veiligheidsraad.

¹³⁹ Al-Monitor, *Backlash after Islamist group in Idlib taxes olive crops*, 10 november 2021; ICG, *In Syria's Idlib, Washington's Chance to Reimagine Counter-terrorism*, 3 februari 2021; TRT World, *How Syria's Jolani is trying to rebrand himself as a peacemaker*, 15 februari 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹⁴⁰ SNHR, *Condemnation of HTS' detention of three children and filming them in a way humiliates their human dignity*, 1 oktober 2021; Al-Monitor, *HTS subsidizes bread in Idlib as part of attempt to govern*, 1 december 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹⁴¹ SOHR, *After repeated violations | HTS disbands al-Falah Centre and creates Moral Police instead*, 3 september 2021; Al-Monitor, *Syrian jihadist group in Idlib replaces security squad with 'moral police'*, 13 september 2021.

¹⁴² SNHR, *The most notable Hay'at Tahrir al-Sham Violations since the establishment of Jabhat al-Nusra to date*, 31 januari 2022, p14-15.

Optreden tegen oppositie

De meeste arrestatie- en detentievevallen van burgers hielden verband met kritiek op HTS en de SSG of het tegenwerken van HTS door samen te werken met de SDF, Verenigde Staten of de Syrische autoriteiten.¹⁴³ SNHR documenteerde tien jaar lang arrestatie en detentie van personen die kritiek hadden geuit op het beleid of de daden van HTS en voorlopers van de groepering, zoals Jabhat al-Nusra. Het kon gaan om gematigde kritiek, bijvoorbeeld geuit op sociale media, of om deelname aan een demonstratie. Ook familieleden van slachtoffers werden vervolgd als zij mensenrechtenorganisaties op de hoogte stelden van de schendingen begaan jegens hun familielid. In 2021 werden 17 gevallen van buitengerechtelijke executies gerapporteerd en 103 gevallen van detentie en gedwongen verdwijning.¹⁴⁴

Ook raakte HTS in de verslagperiode slaags met enkele (kleinere) jihadistische facties. Voor zover bekend leidde dit niet tot burgerslachtoffers.¹⁴⁵

Arrestatie en detentie

In de verslagperiode bleef het patroon zichtbaar dat politieke tegenstanders, journalisten en anderen werkzaam bij de media werden gearresteerd. Zij kwamen terecht in een detentiecentrum of verdwenen, zodat hun lot en verblijfplaats na arrestatie onbekend bleven. In (openbare en geheime) detentiecentra van HTS zijn de omstandigheden slecht en er komt marteling voor.¹⁴⁶

Syrians for Truth and Justice (STJ), een mensenrechtenorganisatie, rapporteerde over een dienstplichtige deserteur die in augustus 2021 naar Idlib gevlucht was. Hij werd door de SSG gearresteerd en veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar vanwege zijn betrokkenheid als dienstplichtige soldaat bij het gewelddadig neerslaan van vreedzame demonstraties.¹⁴⁷

Doodstraf

In het voorgaande ambtsbericht stond vermeld dat HTS in het gebied waar het de controle over heeft de doodstraf oplegt en uitvoert. Een van de redenen om iemand ter dood te veroordelen was samenwerking met de door de Verenigde Staten geleide internationale anti-ISIS-coalitie.¹⁴⁸ Dit werd ook in de onderhavige verslagperiode gerapporteerd; zie ook paragraaf 3.3.6.¹⁴⁹

In augustus 2021 werden twee mannen ter dood veroordeeld op beschuldiging van samenwerking met de internationale coalitie. Eerder die maand zou een man door HTS ter dood gebracht zijn omdat hij te maken zou hebben gehad met cellen van ISIS. Een advocaat stelde dat gedetineerden in HTS-gebied in oneerlijke processen veroordeeld waren, onder andere vanwege het ontbreken van een advocaat.¹⁵⁰

¹⁴³ SNHR, *Eleventh Annual Report. The Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2021*, 21 januari 2022, p46.

¹⁴⁴ SNHR, *The most notable Hay'at Tahrir al-Sham Violations since the establishment of Jabhat al Nusra to date*, 31 januari 2022, p7-9, 16, 21.

¹⁴⁵ Al-Monitor, *Syrian jihadi group cracks down on last pocket of rivals in Idlib*, 1 november 2021; COAR, *Syria Update (vol.4, no.42)*, 1 november 2021, p4.

¹⁴⁶ SNHR, *The most notable Hay'at Tahrir al-Sham Violations since the establishment of Jabhat al-Nusra to date*, 31 januari 2022, p8, 21; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p10, 12.

¹⁴⁷ STJ, *Southern Syria: Military operations displace hundreds, leading to smuggling and abduction operations*, 3 november 2021.

¹⁴⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, juni 2021, p82.

¹⁴⁹ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p13.

¹⁵⁰ Al-Monitor, *Jihadi group in Syria's Idlib faces criticism over unfair trials, death sentences*, 25 augustus 2021; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p13.

SNHR rapporteerde dat een 16-jarige jongen in detentie ter dood was gebracht in december 2021. De jongen zou zijn gearresteerd tijdens een inval die tot doel had een familielid van hem te arresteren. Over de exacte grond van de terdoodveroordeling is niets bekend. Het lichaam van de jongen werd niet aan de familie teruggegeven.¹⁵¹

(Lucht)aanvallen en burgerdoden

In de verslagperiode vonden herhaaldelijk luchtaanvallen plaats op dichtbevolkte gebieden, uitgevoerd door het Syrische en Russische leger.¹⁵² Bij meerdere van deze aanvallen kwamen minstens tien burgers per aanval om het leven. In oktober 2021 kwamen bij een luchtaanval ten minste tien burgers om het leven onder wie vier kinderen die op weg waren naar school. Bij een Russische luchtaanval in december 2021 op een ontheemdenkamp kwamen minstens twaalf burgers om het leven.¹⁵³

UNCOI sprak in dit verband van een 'volledig gebrek aan veiligheid'. Getuigen en overlevenden zeiden dat de aanvallen direct gericht leken burgers en burgerdoelen met als doel ontheemding te veroorzaken en de economie te raken.¹⁵⁴

1.2.6

ISIS (Islamitische Staat in Irak en Syrië)

De Islamitische Staat in Irak en Syrië (verder aangeduid als ISIS)¹⁵⁵ heeft sinds begin 2019 geen territoriale controle meer over bewoonde delen van Syrië. Cellen van ISIS hielden zich schuil in verschillende delen van overheidsgebied, zoals de Badia-woestijn en de provincie Deir al-Zor.¹⁵⁶ Een vertrouwelijke bron merkte in dit verband op dat de cellen in de woestijn vaak klein zijn, vier tot zes man, en dat zich onder hen nog veel buitenlanders bevinden. Daarnaast zijn er slapende cellen in bewoond gebied: van deze personen, die in Syrische dorpen en steden wonen, is in hun omgeving niet bekend dat zij tot ISIS behoren.¹⁵⁷ Volgens een rapport van SNHR heeft ISIS zijn aanwezigheid in 2021 en 2022 ten opzichte van 2020 uitgebreid naar de provincies Hama en Raqqa (deels onder controle van de Syrische autoriteiten en deels het AANES). Hierbij viel ISIS Syrische en Russische strijdkrachten en daaraan gelieerde milities aan.¹⁵⁸ Daarbij kwamen in 2021 bijna vijfhonderd ISIS-strijders en ongeveer vierhonderd leden van de Syrische strijdkrachten of daaraan gelieerde milities om het leven. Bij ruim driehonderd ISIS-aanvallen in het AANES-gebied kwamen in 2021 in totaal 136 strijders (van de SDF en daaraan gelieerde groepen) om het leven.¹⁵⁹

¹⁵¹ SNHR, *Hay'at Tahrir al Sham executes a child in one of its detention centers, January 27*, 1 februari 2022.

¹⁵² OCHA, *Syrian Arab Republic. Developments in north-west Syria and Ras Al Ain – Tell Abiad Situation Report No. 31*, september 2021; al-Jazeera, *Five members of family killed in air raid on Syria's Idlib*, 11 november 2021; BBC Monitoring, *Report. Children killed, injured in Russian air strikes in north Syria*, 1 januari 2022; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p10-11; SNHR, *Four children were killed by Syrian regime forces' bombing while on their way to school northeast of Idlib on April 4*, 4 april 2022.

¹⁵³ Middle East Eye, *Syria war: Children killed by government shelling as they walk to school in Idlib*, 20 oktober 2021; SNHR, *On World Children's Day Tenth Annual Report on Violations against Children in Syria*, 20 november 2021, p19; Aclad, *Regional Overview Middle East 11 December 2021-7 January 2022*, 13 januari 2022; Etana Syria, *Syria Military Brief North West Syria*, 9 februari 2022.

¹⁵⁴ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p10.

¹⁵⁵ Sinds het uitroepen van een grensoverschrijdend kalifaat in Syrië en Irak noemt ISIS zichzelf 'Islamitische Staat' (IS). ISIS wordt ook wel aangeduid met ISIL (Islamitische Staat in Irak en de Levant) of met Daesh/Da'ish (de Arabische benaming van ISIS, voluit: *al-Dawla al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham*). In dit ambtsbericht zal de organisatie worden aangeduid met ISIS.

¹⁵⁶ Twee steden waar overigens ook enige vorm van overheidscontrole is.

¹⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹⁵⁸ ACLED, *Regional Overview: Middle East 11 December 2021- 7 January 2022*, 13 januari 2022; SNHR, *The most notable ISIS violations against Syrian society, and ISIS' contribution to distorting the popular uprising calling for freedom and dignity*, 10 februari 2022, p4.

¹⁵⁹ SOHR, *ISIS resurgence in 2021 | ISIS kills 625 persons in areas under control of Syrian regime and SDF, and loses more than 500 fighters*, 29 december 2021.

Eind januari 2022 voerde ISIS een complexe aanval uit op de Sina'a-gevangenis¹⁶⁰ in de Gweiran-wijk in de stad Hasaka. ISIS was daarbij in staat geweest om telefoons de gevangenis in te smokkelen en met twee bomauto's door te dringen in het AANES-gebied. In de Al Sina'a-gevangenis werden duizenden ISIS-leden gevangengehouden. De strijd tegen SDF-troepen, die de controle over dat deel van de stad Hasaka en de gevangenis hadden, hield tien dagen aan. De SDF-troepen kregen in hun strijd Amerikaanse en Britse militaire steun. Bij de aanval kwamen naar verluidt honderden ISIS-strijders en gevangenen om het leven. Een onbekend aantal ISIS-gevangenen wist te ontsnappen. Ook de SDF leed grote verliezen: minstens honderd SDF-soldaten en gevangenismedewerkers kwamen om het leven.¹⁶¹

De Verenigde Staten claimden begin februari 2022 dat Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurayshi, de hoogste leider van ISIS, was omgekomen bij een aanval op een huis in het noorden van de provincie Idlib (SSG-gebied). Hij zou zichzelf tijdens deze militaire operatie hebben opgeblazen. Bij de aanval kwam ook een aantal burgers om het leven, onder wie familieleden van Al Qurayshi (die zich in hetzelfde huis bevonden). Het is niet duidelijk wie of hoeveel van hen door Amerikaanse wapens of door de explosie van al-Qurayshi om het leven gekomen zijn. Een opmerkelijk gegeven was dat de ISIS-leider zich schuilhield in een gebied waar de organisatie nooit territoriale controle over heeft gehad.¹⁶² In maart 2022 werd Abu al-Hassan al-Hashimi al-Qurashi als de nieuwe ISIS-leider gepresenteerd. Naar verluidt is hij ook bekend onder de namen Abdullah Qaradash en Hajji Abdullah.¹⁶³

Mensenrechtenschendingen en burgerslachtoffers

Het is niet altijd vast te stellen of een burgerslachtoffer met zekerheid kan worden toegeschreven aan ISIS.¹⁶⁴ SNHR meldde in een overzichtsrapport (periode april 2013 tot januari 2022) over schendingen die ISIS begaan heeft, dat in 2021 zeven burgerdoden zijn toegeschreven aan ISIS. Daarbij werd de kanttkening gemaakt dat het een absoluut minimum is van geverifieerde gevallen.¹⁶⁵ SOHR schreef daarentegen 93 burgerdoden toe aan ISIS in 2021 in het AANES-gebied.¹⁶⁶

Hoewel er in 2021 (en 2020) geen nieuwe gevallen gedocumenteerd werden van gedwongen verdwijningen door ISIS, is het lot van duizenden personen die (al jarenlang) verdwenen zijn, nog onbekend. Onder hen bevinden zich journalisten, activisten, lokale leiders en invloedrijke figuren.¹⁶⁷

¹⁶⁰ Het betreft een technische school waarvan de bestemming veranderd is in gevangenis, nadat SDF-troepen duizenden IS-strijders krijgsgevangen hadden gemaakt. IS-vrouwen en hun kinderen worden elders in het AANES-gebied gevangen gehouden in kampen, waaronder al-Hol en Roj.

¹⁶¹ The Washington Post, *Prison break: ISIS fighters launched a brazen attack to free their comrades*, 3 februari 2022; Rudaw, *Twenty 'dangerous' ISIS members escaped from Hasaka prison: top Iraqi official*, 10 februari 2022; The Washington Post, *The world forgot this Syrian prison. The Islamic State did not.*, 5 februari 2022; International Crisis Group, *podcast Hold your fire! S2 episode 34: Shades of Jihad in Syria*, 20 mei 2022, minuut 3:00-8:00.

¹⁶² New York Times, *U.S. Evacuated 10 Civilians During Raid, Pentagon Says*, 3 februari 2022; Save the Children, *North West Syria: Children reported killed and injured following US military operation*, 3 februari 2022; SNHR, *ISIS Hiding among civilians posed a threat to their lives, and the attacking party should take this into account*, 14 februari 2022.

¹⁶³ Al-Monitor, *Islamic State names new leader after prior chief's death*, 11 maart 2022.

¹⁶⁴ Etana Syria, *Syria Military Brief – North-East Syria*, 5 april 2022.

¹⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 15 april 2022.

¹⁶⁶ SOHR, *ISIS resurgence in 2021 | ISIS kills 625 persons in areas under control of Syrian regime and SDF, and loses more than 500 fighters*, 29 december 2021.

¹⁶⁷ SNHR, *The most notable ISIS violations against Syrian society, and ISIS' contribution to distorting the popular uprising calling for freedom and dignity*, 10 februari 2022.

Een vertrouwelijke bron merkte over ISIS op dat leden niet alleen gewapend geweld gebruiken, maar ook mensen afpersen. Doelwit hiervan zijn met name Arabische zakenmannen in AANES-gebied. ISIS beschuldigt hen ervan samen te werken met de SDF of het AANES en dreigt hen te vermoorden als ze niet een deel van hun inkomsten afstaan.¹⁶⁸

1.2.7 *Verzoeningsovereenkomsten*

Deze paragraaf biedt informatie in aanvulling op of ter bevestiging van wat in het algemeen ambtsbericht over Syrië van juni 2021 hierover geschreven is.

Locale verzoeningsovereenkomsten

De Syrische autoriteiten maakten sinds het begin van het conflict gebruik van zogenoemde verzoeningsovereenkomsten.¹⁶⁹ Dat waren verzoeningsovereenkomsten die van toepassing waren op individuen in een bepaald geografisch gebied.¹⁷⁰ De autoriteiten kregen zo de controle over bepaalde gebieden terug zonder verdere militaire strijd. De Russische autoriteiten speelden eveneens een rol bij het sluiten en handhaven van deze overeenkomsten. In het algemeen bood een verzoeningsprocedure twee opties: een verzoeningsovereenkomst tekenen en in overheidsgebied blijven wonen óf vertrekken naar oppositiegebied in het noordwesten van Syrië. De procedure was in principe bedoeld voor personen die een dossier hebben bij het veiligheidsapparaat of die gezocht werden door de autoriteiten om een uitstaande kwestie te beslechten. Bronnen stellen dat de 'verzoeningsovereenkomsten' in de praktijk neerkwamen op een verklaring van overgave. Personen uit een gemeenschap waarmee een overeenkomst werd gesloten die weigerden er deel van uit te maken, vertrokken naar een gebied dat niet onder controle van de autoriteiten stond, doorgaans naar Idlib (het deel van de provincie onder SSG-bestuur), waar zij vervolgens als ontheemden verbleven.¹⁷¹

Ook in deze verslagperiode gebruikten de autoriteiten een lokale verzoeningsovereenkomst om controle over een gebied te verkrijgen. De verzoeningsprocedures lijken ad-hoc te worden uitgevoerd waardoor er verschillen ontstaan en er geen vastomlijnde beschrijving gegeven kan worden van het proces. In het najaar van 2021 werd er een verzoeningsovereenkomst afgesloten in de provincie Daraa (zie paragraaf 1.2.2.).

De instantie die belast is met de praktische uitvoering van de overeenkomsten is het Verzoeningscomité. Het gaat in deze context niet om een rechtbank: er is namelijk geen juridisch inhoudelijke procedure en het ministerie van Justitie is er niet bij betrokken. Het resultaat is ook geen vonnis, maar een veiligheidsverklaring. Alle meerderjarigen in het betreffende gebied, zowel strijders als burgers, kunnen een verzoeningsovereenkomst tekenen. Zoals hierboven beschreven is het bedoeld voor personen die een dossier hebben bij het veiligheidsapparaat of die gezocht werden door de autoriteiten om een uitstaande kwestie te beslechten. Doorgaans vindt de procedure plaats op een grote locatie, zoals een stadion.

¹⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹⁶⁹ De uitvoering van verzoeningsovereenkomsten viel eerst onder het in 2012 opgerichte ministerie van Nationale Verzoening en werd later uitgevoerd door de Commissie voor Nationale Verzoening. Deze commissie werd in oktober 2020 opgeheven. Syrian Law Journal, *Syrian Law – Recent legislation*, <https://www.syria.law/index.php/recent-legislation/> geraadpleegd op 14 januari 2022.

¹⁷⁰ Onder andere: Daraya (2016), Daraa (2018) en Oost Ghouta (2018).

¹⁷¹ Vertrouwelijke bron, september 2021; The Tahrir Institute for Middle East Policy, *Daraa: Another Example of the Regime's Failure of Reconciliation*, 15 oktober 2021; Syrians Association for Citizens' Dignity, *Did Daraa mark the end of reconciliation agreements in Syria*, 8 november 2021; Carnegie, *Is Russia Reneging on its Reconciliation Agreements in Syria?*, 16 november 2021; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

De locatie en het tijdsframe waarin de verzoening getekend kan worden, wordt door de autoriteiten bekend gemaakt. Over de inhoud van de overeenkomst valt niet te twisten. De betrokken persoon levert zijn of haar lichte wapens in en verklaart schriftelijk zich te onthouden van oppositionele activiteiten. In ruil daarvoor belooft de Syrische overheid aanklachten uit iemands dossier te verwijderen en wordt iemands naam van de lijsten met gezochte personen gehaald. Mannen die hun dienstplicht nog moeten vervullen, krijgen zes maanden de tijd om zich te melden bij het rekruteringsbureau.¹⁷² Een vertrouwelijke bron gaf aan dat de persoon in kwestie een afschrift van de getekende verzoeningsovereenkomst krijgt.¹⁷³ Een andere bron gaf aan niet zeker te weten of iedereen die getekend heeft een afschrift krijgt en als iemand een afschrift krijgt hoe dit document er uit ziet.¹⁷⁴

Hoewel het nog te vroeg lijkt om conclusies te trekken, had een geraadpleegde bron nog geen berichten vernomen van personen die in Daraa in het najaar van 2021 een verzoeningsovereenkomst getekend hadden maar daarna alsnog gearresteerd waren. Voor zover bekend wordt er niet actief gezocht naar personen die de verzoeningsovereenkomst niet getekend hebben. Zowel personen die zelf niet getekend hebben, als hun familieleden, zouden echter wel vrezen voor detentie door de veiligheidsdiensten. Het grootste verschil tussen de verzoeningsovereenkomsten in Daraa in 2018 en in 2021 was dat in het laatste geval de verzoening werd gesloten¹⁷⁵ met de *National Security Office (maktab al-amn al-qawmi)*, de hoogste veiligheidsinstantie, en niet met een lokale tak van een bepaalde veiligheidsdienst, zoals in 2018 het geval was.¹⁷⁶

Individuele verzoening

Er zijn ook individuele verzoeningsovereenkomsten, waarmee burgers hun status (vanwege een uitstaande kwestie met de autoriteiten) bij de Syrische autoriteiten rechtzetten. Voor zover bekend wordt dit sinds 2018 toegepast en lijkt dit met name van toepassing op Syriërs die vanuit het buitenland terug willen keren naar Syrië, maar het kunnen ook ontheemden zijn die terugkeren naar een gebied dat onder controle staat van de autoriteiten. Het sluiten van een individuele verzoeningsovereenkomst is geen vastomlijnde procedure¹⁷⁷, en kan per persoon en per ambassade verschillen, maar omvat doorgaans het tekenen van een document op een ambassade waarin iemand zijn 'overtreding' toegeeft. Als voorbeeld gaf de bron het ontbreken van een uitreisstempel of het niet vervuld hebben van de militaire dienstplicht. Het verzoek wordt ter beslissing naar Damascus gestuurd. De burger zou doorgaans na een maand tot anderhalve maand¹⁷⁸ de beslissing te horen krijgen. Wie een aantekening heeft in de registratiesystemen van de autoriteiten en terugkeert zonder zich vooraf te verzoenen, zal bij aankomst in Syrië gearresteerd worden. Dit geldt zowel voor terugkeer uit naburige landen als vanuit Europa of elders.¹⁷⁹

¹⁷² Vertrouwelijke bron, 2 december 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹⁷³ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 2 december 2021.

¹⁷⁵ De praktische kant van de uitvoering was tot 2018 in handen van de Commissie van Nationale Verzoening (*hay'at al-ama li-l-maslahat al-wataniya*). Het is onbekend wat de exacte naam was van het comité dat in 2021 de praktische afwikkeling van de verzoeningsovereenkomsten regelde.

¹⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

¹⁷⁷ Dit blijkt ook uit de informatie hierover in paragraaf 3.2. van het EASO-rapport over terugkeer. EASO, *Syria. Situation of returnees from abroad*, juni 2021, p21-23.

¹⁷⁸ In het EASO-rapport wordt gesproken van een maximum termijn van zes maanden. EASO, *Syria. Situation of returnees from abroad*, juni 2021, p22.

¹⁷⁹ SJAC, *Refuge no more. The danger of forced return to Syria*, juni 2021, p4; vertrouwelijke bron, 2 december 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

Er zijn geen aanwijzingen dat in de gebieden buiten controle van de Syrische autoriteiten ook gebruik gemaakt wordt van individuele verzoeningsprocedures.¹⁸⁰ Zie ook paragraaf 5.1 over de behandeling van personen die terugkeren naar Syrië.

Als voorbeeld noemden bronnen het geval van een man die zonder geldige uitstelgrond zijn militaire dienstplicht niet heeft vervuld. Die man kan naar een Syrische ambassade gaan en een soort verzoeningsdocument vervullen. Het is voor zover bekend geen vaststaande procedure. Het proces kan per land en per individu verschillen. Middels het betalen van een boete kan de dienstplichtige zijn inlijving uitstellen (de plicht vervalt niet) en voor maximaal drie maanden naar Syrië gaan. Echter, zo gaf de bron aan, is daarmee het gevaar bij terugkeer niet geweken, omdat die man niet kan weten wie er nog meer naar hem op zoek zijn. Het is niet mogelijk om dit bij alle veiligheidsdiensten vooraf na te laten gaan, tenzij hij overal de juiste connecties heeft om dat te doen.¹⁸¹

Biedt een verzoeningsovereenkomst bescherming?

Verzoeningsovereenkomsten bieden individuele personen niet per definitie bescherming tegen mensenrechtenschendingen. Er werden talloze gevallen gedocumenteerd van arrestaties en andere schendingen van de overeenkomsten die de Syrische autoriteiten in de afgelopen jaren hebben ingezet.¹⁸² *Human Rights Watch* (HRW) schreef in zijn jaarrapport over 2021 dat de Syrische autoriteiten en daaraan gelieerde milities doorgingen met het willekeurig arresteren, laten verdwijnen en slecht behandelen van mensen, inclusief hen die woonden in door de autoriteiten heroverde gebieden die een verzoeningsovereenkomst getekend hadden.¹⁸³ Een vertrouwelijke bron gaf aan dat het tekenen van een verzoeningsovereenkomst in het buitenland ook geen garantie geeft voor een probleemloze terugkeer naar Syrië, omdat er andere lopende kwesties met de Syrische autoriteiten kunnen zijn waarvan de terugkeerder geen weet had.¹⁸⁴

1.2.8

Het Syrische veiligheidsapparaat

In paragraaf 1.2.2. van het algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2021 is een beschrijving gegeven van het Syrische veiligheidsapparaat. Sindsdien hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in de organisatiestructuur en verantwoordelijkheden van de verschillende veiligheidsdiensten. Kort samengevat bestaat het veiligheidsapparaat uit tal van diensten met een overlap aan verantwoordelijkheden.

De vier hoofddiensten zijn de:

- militaire inlichtingendienst (*shu'bat al-mukhabarat al-askariyya*);
- politieke veiligheidsdienst (*idarat al-amn al-siyasi*);
- algemene inlichtingendienst (*idarat al-mukhabarat al-amma*);
- inlichtingendienst van de luchtmacht (*idarat al-mukhabarat al-jawiyya*).¹⁸⁵

Het hoofd van elke veiligheidsdienst wordt rechtstreeks benoemd door president Assad.¹⁸⁶

¹⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

¹⁸¹ Vertrouwelijke bron, 2 december 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹⁸² Vertrouwelijke bron, september 2021; vertrouwelijke bron, 2 december 2021; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

¹⁸³ HRW, *World report 2022. Events of 2021*, p636.

¹⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 2 december 2021.

¹⁸⁵ Human Rights Watch, *Torture Archipelago*, 3 juli 2012; EASO, *Syria. Actors*, december 2019, p28-32; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, juni 2021, p16-18.

¹⁸⁶ Omran for Strategic Studies, *The Chain of Command in the Syrian Military: Formal and Informal Tracks*, 9 november 2021.

Het mandaat van de verschillende inlichtingen- en veiligheidsdiensten is (publiekelijk) niet eenduidig en taken wijken soms van wat publiekelijk wel bekend is.¹⁸⁷ Bronnen geven aan dat er een bepaalde vorm van competitie bestaat tussen de diensten en dat zij (daardoor) niet altijd met elkaar communiceren, bijvoorbeeld over wie er op hun lijst van gezochte personen staat of wie zij daadwerkelijk gearresteerd hebben. Zo kan het voorkomen dat iemand door de ene veiligheidsdienst opgepakt is, terwijl deze persoon ook door een andere dienst gezocht wordt.¹⁸⁸

Monitoring

Bronnen gaven aan dat de Syrische autoriteiten nog gebruikmaken van 'ouderwetse' methodes om de bevolking in de gaten te houden. Zo zouden er, naast personen die openlijk de Syrische autoriteiten steunen, nog veel burgerinformanten zijn die berichten doorgeven over andere burgers. Desgevraagd gaven de geraadpleegde bronnen aan dat het praktisch zeker is dat de Syrische autoriteiten ook buiten Syrië burgers in de gaten houden en hen over elkaar laten rapporteren. Ze zouden hiervoor geen officieel overheidspersoneel inzetten, maar burgers die vrijwillig of gedwongen als informant optreden en zich al dan niet voordoen als asielzoeker. Ook personen die terugkeren naar Syrië kan gevraagd worden naar informatie over andere Syriërs.¹⁸⁹

1.2.9

Gedwongen rekrutering

In augustus 2021 vaardigde president Assad een nieuwe wet Kinderrechtenwet (*Child Rights Law*) uit. Deze wet moet kinderen beschermen tegen onder andere uitbuiting en rekrutering door gewapende groepen. Het is vooralsnog onduidelijk of en hoe deze wet daadwerkelijk bijdraagt aan de bescherming van de rechten van het kind.¹⁹⁰

Syrische strijdkrachten

Het Syrische regeringsleger (*SAA, Syrian Arab Army*) kent een militaire dienstplicht vanaf de leeftijd van 18 jaar. Het zou voorgekomen zijn dat jongemannen zich – op of rond die leeftijd – aansluiten bij milities die gelieerd zijn aan de Syrische autoriteiten in plaats van in dienst te treden bij het Syrische leger. In het verleden bevonden zich ook minderjarigen in hun gelederen.¹⁹¹ Het is onbekend of dit in de verslagperiode nog altijd het geval was.

Syrische Nationale Leger

Het Syrische Nationale Leger (*Syrian National Army, SNA*) is een gewapende oppositiegroep in het noorden van Syrië. Het SNA en kleinere groepen die onder die vlag opereren, maken geen gebruik van gedwongen rekrutering. Volgens een bron bestaat daartoe de noodzaak niet, omdat genoeg mannen zich vrijwillig aansluiten, veelal vanuit een financieel motief.¹⁹² UNCOI rapporteerde in februari 2022 dat er berichten waren van een toename in de rekrutering en het inzetten van kinderen door facties van het SNA.¹⁹³

¹⁸⁷ Vertrouwelijke bron, september 2021.

¹⁸⁸ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

¹⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 2 december 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

¹⁹⁰ SJAC, *The New Child Rights Law in Syria will not protect children*, 7 oktober 2021.

¹⁹¹ SJAC, *Despite Promises, The Recruitment of Children Continues in Syria*, 29 november 2018; SJAC, *The New Child Rights Law in Syria will not protect children*, 7 oktober 2021.

¹⁹² Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

¹⁹³ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p14.

Hay'at Tahrir al-Sham

Van Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) waren geen berichten dat zij in de verslagperiode burgers gedwongen rekruteerden. Wel is er anekdotisch bewijs dat zij minderjarigen in hun gelederen hebben.¹⁹⁴ Eind 2021 zou HTS via posters en video's mannen opgeroepen hebben om zich aan te sluiten bij HTS.¹⁹⁵

Syrian Democratic Forces

In 2014 werd in het noordoosten van Syrië voor mannen een vorm van militaire dienstplicht bij de *Syrian Democratic Forces* (SDF) ingevoerd. Deze plicht werd later ook ingevoerd in gebieden die – na overwinning op ISIS – in de afgelopen jaren onder hun controle zijn komen te staan. De SDF bestaat uit personen die zich vrijwillig als strijder hebben aangesloten en uit 'dienstplichtigen'. Het AANES presenteert de gedwongen inlijving als een zelfverdedigingsplicht. In de verslagperiode werden ook jongemannen uit de overwegend Arabische steden, zoals Raqqa, gedwongen om zich aan te sluiten bij de SDF.¹⁹⁶ Eind mei 2021 vonden in de stad Manbij (provincie Aleppo) demonstraties plaats, onder andere uit protest tegen de dienstplicht. Bij het gewelddadig optreden hiertegen vielen enkele burgerdoden. Uiteindelijk werd begin juni 2021 de dienstplicht voor inwoners van Manbij opgeheven.¹⁹⁷

Bronnen die ernaar gevraagd werd, meldden allemaal dat de *Syrian Democratic Forces* (SDF) zich schuldig maakten aan rekrutering van kinderen. Hoewel met name jongemannen vrezden voor gedwongen rekrutering, kwam het voor dat kinderen (ook meisjes) gedwongen werden zich aan te sluiten bij de lokale strijdkrachten.¹⁹⁸ In 2019 hadden de SDF een actieplan gepresenteerd om het gebruik en de rekrutering van kinderen in hun gelederen te verminderen. In de verslagperiode zijn enkele tientallen minderjarigen naar huis teruggekeerd. Volgens UNCOI was er inderdaad sprake van een afname, maar talloze voorbeelden duiden erop dat rekrutering van kinderen nog niet volledig afgezworen is. Een vertrouwelijke bron sloot niet uit dat kinderen in gewapende posities werden ingezet.¹⁹⁹ Volgens de Syrische mensenrechtenorganisatie SNHR zijn er nog 156 kinderen in de opleidingskampen van de SDF.²⁰⁰ Een andere bron stelde dat vooral de groep *Revolutionary Youth* (RY, *Taveras Ciwanên Şoreşger*) kinderen rekruteerde. Deze groep zou administratief verbonden zijn aan de politieke partij PYD (*Democratic Union Party, Partiya Yekîtiya Demokrat*).²⁰¹ Deze groep zou families bedreigen met arrestatie of de dood als zij de terugkeer van hun kinderen eisten.²⁰² Ook worden kinderen gerekruteerd voor de beschermingseenheden YPG (*Yekîneyên Parastina Gel*) en YPJ (*Yekîneyên Parastina Jin*).²⁰³

¹⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 12 februari 2022.

¹⁹⁵ BBC Monitoring, *Syrian jihadist group HTS calls for recruits*, 28 december 2021.

¹⁹⁶ Al-Monitor, *In Syria's Deir ez-Zor, SDF conscription 'severs livelihoods'*, 22 februari 2021; International Crisis Group, *Syria: Shoring Up Raqqa's Shaky Recovery*, 18 november 2021, p13-14; Al-Monitor, *Syrians dodge military conscription*, 16 mei 2022.

¹⁹⁷ Euro-Med Monitor, *Syria: Manbij Military Council's decision to stop forced conscription is not enough – civilians must be protected*, 3 juni 2021; UNGA - HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (A/HRC/48/70)*, 13 augustus 2021, p16.

¹⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 12 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

¹⁹⁹ BBC Monitoring, *Syrian Kurd-led force returns child fighters to families*, 4 oktober 2021; UNGA - HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p18; vertrouwelijke bron, 12 februari 2022.

²⁰⁰ SNHR, *Syrian Democratic Forces abducted two girls in Aleppo city on March 28*, 31 maart 2022; SNHR, *Syrian Democratic Forces abducted a young girl east of Aleppo on March 28*, 31 maart 2022.

²⁰¹ STJ, *Northeastern Syria: Complaints about Child Soldiers Falling on the Autonomous Administration's Deaf Ears*, 13 januari 2022.

²⁰² STJ, *23 Human Rights, Civil, Feminist Organizations Demand the AANES and the SDF to Eliminate Child Recruitment Policy*, 23 mei 2022.

²⁰³ iMMAP, *Return and Reintegration Profile No.16 Quamishli City*, december 2021, p21.

Een andere bron vulde aan dat rekrutering van kinderen met name in de provincie Hasaka gebeurt. Effectieve bescherming tegen gedwongen rekrutering is volgens deze bron niet mogelijk.²⁰⁴

Journalisten die eind 2021 verslag deden van demonstraties in AANES-gebied tegen het rekruteren van kinderen werden korte tijd vastgehouden door de SDF.²⁰⁵

²⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

²⁰⁵ COAR, *Syria Update*, 13 december 2021; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p18.

2 Identiteit, nationaliteit en documenten

2.1 Identificatieplicht en identificerende documenten

De informatie in deze hele paragraaf gaat over officiële documenten die worden afgegeven door de Syrische autoriteiten, tenzij expliciet anders vermeld. De personen die documenten aanvragen, kunnen zelf in het overheidsgebied verblijven of bijvoorbeeld een aanvraagprocedure starten via een gemachtigde of op een Syrische ambassade. In de stad Hasaka, in het AANES-gebied, zijn de Syrische autoriteiten in beperkte mate aanwezig, waardoor het ook daar mogelijk is om civiele documenten aan te vragen. Echter, dit kan een lange reis(tijd) vergen en veiligheidsrisico's met zich meebrengen.²⁰⁶

De termijn waarbinnen levensgebeurtenissen gemeld moeten worden is begin 2021 verlengd van één naar drie maanden binnen Syrië en van drie naar negen maanden bij een verblijf buiten Syrië.²⁰⁷

Corruptie en documentfraude

Meerdere bronnen meldden dat documenten door omkoping of met smeergeld verkregen kunnen worden op een manier die niet strookt met de wettelijk vastgelegde voorschriften. Het gebruik van valse of vervalste documenten is gangbaar in Syrië, variërend van identiteitsdocumenten tot volmachten, onderwijsgerelateerde documenten en rijbewijzen.²⁰⁸ Mensen bedienen zich veelal uit wanhoop van zulke documenten.²⁰⁹ Bovendien zijn burgers zich niet altijd bewust van het feit dat hun documenten vals zijn. Mensen kunnen gebruikmaken van een tussenpersoon, *samasira* in de volksmond, die documenten voor hen regelt. De afnemer kan bewust om frauduleuze documenten verzoeken, maar het kan ook zijn dat de afnemer niet weet of het officieel verstrekte document na afgifte vervalst is. Burgers lopen grote individuele risico's als de valsheid van hun document(en) ontdekt wordt.²¹⁰

Tweeledige rol van civiele administratie

Een gezamenlijk rapport van verschillende mensenrechtenorganisaties over en voor slachtoffers van gedwongen verdwijning stelt dat de rol van de civiele administratie in Syrië tweeledig is. Enerzijds is het een noodzakelijk bureaucratisch systeem, maar anderzijds fungeert het als opsporingssysteem. Door zich te melden bij de burgerlijke stand, kunnen administratieve handelingen voor families van ontvoerde, gedetineerde of verdwenen personen gepaard gaan met het risico van arrestatie of gedwongen verdwijning, of ongewild de aandacht van de autoriteiten op hen vestigen in relatie tot die persoon.²¹¹

²⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 18 januari 2022.

²⁰⁷ UNHCR en NRC, *Legal Identity and Housing, Land and Property Rights of Syrian Refugees from a Durable Solutions Perspective*, december 2021, p8, voetnoot 43.

²⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

²⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²¹⁰ GIGA Focus | Middle East, "*The Right to Have Rights*": *Legal Identity Documentation in the Syrian Civil War*, Number 4, oktober 2021, p3; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²¹¹ ICTJ e.a., *A guide to untold darkness*, 12 november 2021, p14.

2.1.1 *Identiteitskaart*

De Syrische identiteitskaart kent geen vervaldatum. Zoals in het vorige ambtsbericht over Syrië is beschreven (in paragraaf 2.2.2.) stelt artikel 54 van de nieuwe Syrische *Civil Status Law* van maart 2021 dat een identiteitskaart tien jaar na uitgifte vernieuwd moet worden. Echter, bij gebrek aan voldoende middelen, kondigden de Syrische autoriteiten in de verslagperiode in een uitvoeringsbesluit af dat de maatregel van tien jaar geldigheid niet in werking zal treden. Dit betekent dat de Syrische identiteitskaart tot op heden niet verlopen kan zijn.²¹²

De identiteitskaart moet in persoon aangevraagd en opgehaald worden op dezelfde locatie: de kaart kan niet op de ene plaats aangevraagd worden door de houder en op een andere plaats opgehaald worden door een ander. Aangezien de identiteitskaart aangevraagd moet worden als de Syrische burger veertien jaar is, is de aanvrager minderjarig. Daarom moet bij het aanvragen en ophalen van het document ook de wettelijke voogd van de minderjarige aanwezig zijn.²¹³

Als de identiteitskaart beschadigd is en er een nieuwe kaart wordt aangevraagd, moet een fotokopie van de beschadigde kaart overgelegd worden. Als er een nieuwe kaart wordt aangevraagd omdat de kaart zoek of gestolen is, moet een proces-verbaal van de politie worden overgelegd.²¹⁴

Volgens een vertrouwelijke bron is het voor iemand die gezocht wordt om zijn militaire dienstplicht te vervullen, niet mogelijk om officiële documenten aan te vragen. Op het moment dat hij zich bij een dergelijke aanvraag bekendmaakt, zal duidelijk worden dat hij gezocht wordt in verband met de dienstplicht. Hoogstwaarschijnlijk zal direct de militaire politie geïnformeerd worden (zie paragraaf 3.1.2).²¹⁵

2.1.2 *Paspoort*

Voor de algemene aanvraagprocedure en bijbehorende voorwaarden van een paspoortaanvraag wordt verwezen naar paragraaf 2.2.1 van het Algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2021. Hieronder staan enkele aanvullingen.

De geldigheidsduur van het Syrische paspoort verschilt per leeftijd en geslacht:

- Mannen onder de zeventien jaar krijgen een paspoort dat geldig is tot ze zeventien jaar worden, met een minimum van één jaar en een maximum van zes jaar geldigheid.
- Mannen van 18 tot 42 jaar die niet definitief vrijgesteld zijn van militaire dienstplicht, krijgen een paspoort met een geldigheidsduur van twee jaar;²¹⁶
- Andere personen krijgen een paspoort met een geldigheidsduur van zes jaar.²¹⁷

²¹² COAR, *New Civil Status Law Raises Concerns Over Identity Cards and HLP Rights*, 8 maart 2021; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²¹³ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²¹⁴ UNHCR e.a., *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p5-6.

²¹⁵ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²¹⁶ Volgens een bron geldt dit ook voor personen die aangemerkt zijn als reservist. Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

²¹⁷ UNHCR e.a., *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p12; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

Of de aanvrager Syrië illegaal heeft verlaten is juridisch gezien geen factor die van invloed is op de geldigheidsduur van het paspoort.²¹⁸ Syrische ambassades en consulaten blijken in de praktijk afwijkende regels en procedures te hanteren voor het afgeven van paspoort en de geldigheidsduur ervan. Zie subparagraaf 2.1.2.1 Aanvraag vanuit het buitenland.

Een aanvrager die geen Syrische identiteitskaart²¹⁹ heeft, kan een persoonlijk uittreksel uit het bevolkingsregister overleggen om een paspoort aan te vragen.²²⁰

Wie een nieuw paspoort aanvraagt, zal in bepaalde situaties het huidige paspoort moeten kunnen tonen of overleggen. De volgende situaties zijn mogelijk:

- Als het paspoort binnen zes maanden verloopt, moet het bij de aanvraag getoond worden. De autoriteiten kunnen het paspoort vervolgens bij het ophalen van het nieuwe paspoort innemen of ongeldig maken en teruggeven.
- Als op basis van de administratie blijkt dat het paspoort reeds verlopen is, zouden de autoriteiten er voor zover bekend niet om vragen bij de aanvraag van een nieuw paspoort.
- Als het paspoort beschadigd is of alle bladzijdes vol zijn, moet het paspoort getoond worden bij de aanvraag. Het paspoort kan bij het ophalen van het nieuwe paspoort ingenomen worden of ongeldig gemaakt en teruggegeven aan de houder. Als het volle paspoort geldige visa bevat, kan het vastgemaakt worden aan het nieuwe paspoort.
- Als het paspoort zoek of gestolen is, zal de aanvrager een proces-verbaal van verlies of diefstal moeten overleggen.²²¹

In Syrië is het mogelijk om een paspoort te laten aanvragen door een familielid tot in de vierde graad. Hij of zij moet, in aanvulling op de regulier vereiste documenten bij een paspoortaanvraag, met documenten (bijvoorbeeld een familieboekje) de familierelatie aantonen. Kan iemand dat niet, dan moet er een notariële volmacht overgelegd worden. Ook moet het familielid in principe aantonen of degene voor wie het paspoort aangevraagd wordt in of buiten Syrië is, met gegevens van de immigratie- en paspoortdienst over de in- en uitreis van de beoogde paspoorthouder. Als blijkt dat die paspoorthouder in Syrië is, zal hoogstwaarschijnlijk gevraagd worden waarom hij of zij niet zelf de aanvraag kan indienen.²²² Als de beoogde paspoorthouder in een deel van Syrië verblijft dat niet onder controle van de Syrische autoriteiten staat, kan het aanvraagproces een diepgaand (antecedenten)onderzoek omvatten. De bron deed geen uitspraak over de 'slagingskans' van een paspoortaanvraag waarbij de paspoorthouder buiten regeringsgebied in Syrië verblijft.²²³

In de verslagperiode was er een toename in de vraag naar paspoorten, veroorzaakt door de verslechterde leefomstandigheden en veiligheid in overheidsgebied. Aanvragers moesten maandenlang wachten op hun document. Volgens de autoriteiten was er door de sancties niet voldoende papier en inkt beschikbaar. Anderen stelden dat de autoriteiten met opzet de uitgifte vertraagden om grootschalige uitreis te beperken.

²¹⁸ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²¹⁹ Zie paragraaf 2.1.1 waarin staat de identiteitskaart geen vervaldatum kent.

²²⁰ UNHCR e.a., *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p12; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²²¹ UNHCR e.a., *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p13-14; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 29 mei 2022.

²²² UNHCR e.a., *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p13; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²²³ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

Door de toegenomen vraag en het beperkte aanbod nam de – reeds aanwezige – corruptie rondom het verkrijgen van paspoorten een vlucht. Hierdoor kwam het voor dat aanvragers exorbitant hoge bedragen moesten betalen, doorgaans aan een tussenpersoon die een afspraak voor de aanvraag zeker kon stellen.²²⁴

Als een man is opgeroepen als reservist en daar geen gehoor aan geeft, kan hij geen paspoort aanvragen. Zodra hij zich tot de bevoegde autoriteiten wendt voor de aanvraag, zal hij direct worden doorverwezen naar de militaire politie.²²⁵

De bron sloot niet uit dat op basis van een alternatief persoonlijk uittreksel en het familieboekje een paspoort kan worden afgegeven. Zie paragraaf 1.2.6.²²⁶

2.1.2.1 *Aanvraag vanuit het buitenland*

Syrische consulaten in het buitenland handelen volgens een vertrouwelijke bron niet altijd eenduidig en in lijn met de Syrische wetgeving wanneer iemand een paspoort aanvraagt. De geldigheidsduur kan bijvoorbeeld afwijken van de hierboven beschreven varianten.²²⁷ Meerdere bronnen merkten op dat dit met name het geval is voor mannen in de dienstplichtige leeftijd. Ook kan het voorkomen dat een jongen die in het buitenland de dienstplichtige leeftijd bereikt en zijn paspoort verlengt, er (in principe) een krijgt met een geldigheidsduur van twee jaar.²²⁸ Een andere bron merkte in verband hiermee op dat met name paspoortaanvragen (vanuit het buitenland) een goede inkomstenbron zijn voor de Syrische autoriteiten, waardoor het lucratief is om paspoorten af te geven met een korte geldigheidsduur.²²⁹

Hoewel er geen juridische basis voor is in de wetgeving, zouden sommige Syrische ambassades en consulaten paspoorten uitgeven aan personen zonder geldig verblijfsdocument voor het land waar ze zich bevinden.²³⁰ Ook meldde een vertrouwelijke bron dat het voorkomt dat aan personen die niet kunnen aantonen dat zij Syrië legaal hebben verlaten een paspoort wordt verstrekt met een geldigheidsduur van twee jaar in plaats van de reguliere zes jaar. Een andere bron stelde dat (il)legale uitreis officieel geen factor is die van invloed is op de geldigheidsduur.²³¹ Dit zou ook gelden voor personen die om andere redenen een vorm van individuele verzoening met de autoriteiten moeten aangaan, bijvoorbeeld vanwege het ontduiken van de militaire dienstplicht.²³² Zie paragrafen 1.2.7 en 5.1 voor meer informatie over deze vorm van 'individuele verzoening'.

Hoewel de mogelijkheid om een paspoort te laten aanvragen door een familielid tot in de vierde graad juridisch gezien ook voor aanvragen vanuit het buitenland geldt, zouden ambassades en consulaten hier in de praktijk inconsistent mee omgaan. Als de beoogde paspoorthouder in het buitenland verblijft, moeten de leges in Amerikaanse dollars worden betaald. Dit staat los van de plaats waar het familielid de aanvraag indient (in of buiten Syrië). Voor mannen in de dienstplichtige leeftijd in en buiten Syrië is het niet mogelijk om een paspoort aan te (laten) vragen zonder toestemming van het rekruteringsbureau van het ministerie van Defensie. Het is onbekend hoe groot de kans is dat de gevraagde toestemming wordt gegeven.²³³

²²⁴ SOHR, *Regime-controlled areas in 2021*, 28 december 2021; COAR, *Syria Update*, 28 februari 2022, p4.

²²⁵ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²²⁶ Vertrouwelijke bron, 14 maart 2022.

²²⁷ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²²⁸ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²²⁹ Vertrouwelijke bron, 2 december 2021; COAR, *Syria Update*, 28 februari 2022, p4.

²³⁰ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²³¹ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²³² Vertrouwelijke bron, september 2021.

²³³ UNHCR e.a., *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p13; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

Aanvullende (juridische) informatie over het Syrische paspoort

In paspoorten van Syriërs onder de zeventien jaar wordt volgens een vertrouwelijke bron het veld voor de handtekening leeg gelaten. Er is geen inlegvel met daarop de handtekening of vingerafdruk van de ouders of de wettelijke voogd van de paspoorthouder. Desgevraagd waren bronnen in Syrië niet bekend met het gebruik van Syrische paspoorten waarin het woord *kind (tifl/tifla)* werd vermeld in het veld voor de handtekening.²³⁴ Eén van de bronnen voegde hier ter verklaringen aan toe dat het toevoegen van het woord kind overbodig is, omdat de geboortedatum voldoende aanwijzing is, en dat de houder gedurende de geldigheidsperiode van het paspoort meerderjarig kan worden, waardoor het evenmin voor de hand ligt dat het woord kind toegevoegd zou worden. Kinderen ouder dan veertien jaar zouden zelf hun handtekening (of naam) zetten.²³⁵

Paspoorten mogen na afgifte niet aangepast worden. Voor zover bekend zouden de desbetreffende autoriteiten geen aanpassingen na afgifte doen. Dit betekent dat een handtekening niet op een later moment toegevoegd kan worden. De bron gaf aan niet gehoord te hebben van de mogelijkheid dat de houder op een later moment zijn handtekening in het paspoort schrijft en dat die vervolgens voorzien wordt van een stempel waarmee de Syrische autoriteiten de authenticiteit van de handtekening bevestigen.²³⁶

Als iemand die in Syrië verblijft, een paspoort aanvraagt voor een dienstplichtige man die niet in Syrië verblijft, zal bij de aanvraag een toestemmingsverklaring van het rekruteringsbureau bij de paspoortaanvraag overgelegd moeten worden.²³⁷

De geboorteplaats van de paspoorthouder moet overeenkomen met de geboorteplaats in diens andere identiteitsdocumenten.²³⁸

2.1.3

Nationaal nummer en aangifte geboorte

Elke in Syrië geregistreerde burger heeft een nationaal nummer (*raqm watani*). Dit nummer wordt automatisch gegenereerd bij het laten registreren van de geboorte. Een kind zonder nationaal nummer kan (in principe²³⁹) niet vermeld staan op een familie-uittreksel of in een familieboekje. Ook kan men zonder nationaal nummer geen identiteitskaart aanvragen. De reden hiervoor is dat iemand zonder nationaal nummer niet in de Syrische bevolkingsadministratie staat ingeschreven.²⁴⁰

Als iemand geen nationaal nummer heeft, betekent dit dat iemands geboorte niet officieel geregistreerd is. De ouders kunnen op een later moment (de officiële termijn waarbinnen dit moet gebeuren is dertig dagen) een aanvraag doen voor geboorteregistratie (in geval van geboorte in het buitenland middels een gelegaliseerde geboorteakte), waarna automatisch een nationaal nummer wordt toegekend. Een latere geboorteregistratie is mogelijk, maar wordt bestraft met een geldboete.²⁴¹

²³⁴ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

²³⁵ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

²³⁶ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²³⁷ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²³⁸ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²³⁹ Voor een mogelijke uitzondering hierop, zie paragraaf 2.1.6 en de beschrijving van het *alternative individual statement*.

²⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

²⁴¹ In decreet 7/2021 van 11 april 2021 werd vastgelegd dat de komende zes maanden geen boete zou worden opgelegd in geval van te late melding van een levensgebeurtenis. Syrian Law Journal, *Recent Legislation, Civil status (amendment) Law*, <https://www.syria.law/index.php/recent-legislation/> geraadpleegd op 16 maart 2022.

Het is onbekend of er een tijdslimiet is verbonden aan een (late) geboorteregistratie. In theorie moet, ook bij latere aangifte, de werkelijke geboortedatum opgegeven worden. In de praktijk wijkt de geregistreerde geboortedatum soms af van de werkelijke geboortedatum.²⁴² Dit komt regelmatig voor in rurale gebieden.²⁴³ Als het kind in het buitenland is geboren en de ouders de geboorte willen registreren bij een ambassade of consulaat, kan wettig gezien niet geëist worden ze een geldige verblijfsvergunning voor het land van verblijf hebben. In de praktijk zou dit echter wel vaak verlangd worden.²⁴⁴

Elke Syrische burger heeft slechts één nationaal nummer, dat op al zijn of haar officiële documenten hetzelfde moet zijn. Is dit niet het geval bij documenten die zijn afgegeven door de bevoegde autoriteiten dan kan dit enkel verklaard worden als een fout in het proces.²⁴⁵ Een andere verklaring kan zijn dat een van de twee documenten, of bij meerdere documenten het document met het afwijkende nummer, vals is.²⁴⁶

2.1.4 *Officiële documenten aanvragen vanuit het buitenland*

Het is mogelijk om officiële documenten aan te vragen bij een Syrisch consulaat. In november 2021 openden de Syrische autoriteiten een "online portaal voor diensten voor Syrische expats" om dit te faciliteren. In de verslagperiode werd niet bekend in hoeverre Syriërs hier gebruik van maakten.²⁴⁷ Aanvragen vanuit het buitenland zijn voor de autoriteiten, vanwege de hoge kosten die ermee gepaard gaan, een goede bron van inkomsten.²⁴⁸

Syriërs die in het buitenland verblijven en voor een procedure in verband met bezittingen in Syrië gebruikmaken van een gevolmachtigde in Syrië moeten over een veiligheidsverklaring beschikken. Omdat ze hierdoor onder strikter toezicht komen, beperkt dit hen bij het doorlopen van civiele administratieve procedures.²⁴⁹

2.1.5 *Documenten en procedures aangaande familie en huwelijk*

Wettelijk huwelijk

Wettelijke huwelijken worden gesloten door (een medewerker van) een religieuze (familie)rechtbank, de shariarechtbank voor moslims. Druzen hebben hun eigen religieuze rechtbanken. Voor christenen wordt het huwelijk gesloten door een 'religieuze ambtenaar', doorgaans een geestelijke van een lokale kerk die de bevoegdheid heeft om huwelijken te sluiten.²⁵⁰

²⁴² Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁴³ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

²⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁴⁵ UNHCR e.a., *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p7; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

²⁴⁷ Te bereiken via <https://www.ecsc-expat.sy/>

²⁴⁸ COAR, *Syria Update (vol 4, no.47)*, 13 december 2021, p4.

²⁴⁹ Vertrouwelijke bron, september 2021; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p9.

²⁵⁰ Anders dan vraag 3.3.2.11 uit de *Terms of Reference* suggereert, zijn christelijke religieuze rechtbanken niet betrokken bij de huwelijksvoltrekking. Dit gebeurt in en door de kerk, die het huwelijk doorgeeft aan de burgerlijke stand.

De rechtbank of geestelijke verstrekt een huwelijkscontract. Hiermee is het huwelijk rechtsgeldig. Vervolgens moet het huwelijk geregistreerd worden bij de burgerlijke stand en wordt een huwelijksakte verstrekt. Dit laatste kan beschouwd worden als een puur administratieve – doch verplichte – stap, die verder niet van invloed is op de rechtsgeldigheid van een huwelijk. Maar, voegde een bron eraan toe, de Syrische autoriteiten zullen het huwelijk niet erkennen als het niet volgens de wet geregistreerd staat bij de burgerlijke stand.²⁵¹

Volgens de Syrische wet kan een moslimvrouw niet trouwen met een niet-moslimman. Een huwelijk naar Nederlands recht tussen een tot het christendom bekeerde vrouw en een christelijke man zal daarom in Syrië niet erkend worden. De vrouw zal bovendien in de Syrische burgerlijke stand altijd als moslima geregistreerd zijn, omdat bekering van de islam tot een andere godsdienst juridisch niet mogelijk is.²⁵²

Op het huwelijkscontract (*sakk zawaj*)²⁵³ staan links bovenin drie getallen: *al-sahifa*, *al-asas* en *al-sidjil*. Deze verwijzen naar het bladzijnummer, het serienummer van de gebeurtenis en het nummer van registratieboek in de officiële registratie in het archief van de burgerlijke stand.²⁵⁴ Er worden kopieën van het huwelijkscontract naar de burgerlijke stand van de man en die van de vrouw gestuurd, zodat het huwelijk daar geregistreerd wordt.²⁵⁵ Dit kan enkele dagen duren. Hoewel de rechtbank verplicht is het contract door te sturen naar de burgerlijke stand, zouden sommige koppels ervoor kiezen om dit – voor de zekerheid of om het proces te versnellen – zelf te doen.²⁵⁶

De trouwambtenaar van de rechtbank kan het huwelijk in de rechtbank of thuis sluiten. De echtelieden hoeven hier niet bij aanwezig te zijn. Zij kunnen vertegenwoordigd worden door een gevolmachtigde, en de vrouw ook door haar voogd.²⁵⁷ Op het huwelijkscontract wordt bij de naam van de bruid en bruidegom vermeld of zij in persoon aanwezig waren of vertegenwoordigd werden door een ander.²⁵⁸

Als een minderjarige met dispensatie van de rechter trouwt bij een familierechtbank, zal de dispensatie in dezelfde zitting geregeld worden als het huwelijk zelf.²⁵⁹ Het is onbekend in hoeverre melding gemaakt wordt van de dispensatie op het huwelijkscontract. De wettelijke gezagsdrager of voogd van de minderjarige moet toestemming vragen. De rechter is de enige rechtspersoon die bevoegd is toestemming te verlenen voor een huwelijk van minderjarigen. De wettige huwbare leeftijd van achttien jaar is vastgelegd in de *Personal Status Law* en geldt voor aanhangers van alle (in Syrië erkende) religies.²⁶⁰

²⁵¹ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁵² Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁵³ Afgegeven door een sharierechtbank, of in geval van andere religies afgegeven door hun respectieve *personal status court* of kerk.

²⁵⁴ Familienrecht im Nahen Osten, Syrien. *Amtliche Eheschließungsurkunde*, <https://www.familienrecht-in-nahost.de/10175/Syrien-Uebersetzung-Eheurkunde> ongedateerd, geraadpleegd op 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

²⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

²⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁶⁰ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p23-24; SJAC, *The New Child Rights Law in Syria will not protect children*, 7 oktober 2021; vertrouwelijke bron, 16 februari 2022.

Geen van de geraadpleegde bronnen kon de vraag of 'bij een huwelijk dat wordt gesloten in afwezigheid van een of beide echtelieden die aanverwante familie zijn een volmacht nodig is' afdoende beantwoorden.²⁶¹

Informeel (of traditionele) huwelijken

Een informeel huwelijk is een islamitisch huwelijk dat gesloten is zonder tussenkomst van een daartoe bevoegde instantie. Het wordt wisselend aangeduid met de termen *sheikh*, *'urfi* en *katb al-kitab*.²⁶² Shariarechtbanken kunnen een informeel gesloten huwelijk bekrachtigen. De bevestiging gebeurt schriftelijk, maar de documenten kunnen qua inhoud en opmaak per rechtbank verschillen, door de discretionaire bevoegdheid van rechters – ook bij het opstellen en formuleren van een bekrachtiging. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de aanwezigheid van het bruidspaar (of hun vertegenwoordigers) wordt vermeld, maar ook dat deze informatie achterwege wordt gelaten. Ook is niet met zekerheid te zeggen dat het altijd expliciet vermeld wordt als iemand vertegenwoordigd wordt door een ander.²⁶³

De shariarechtbank (of religieuze instantie) meldt een voltrokken wettelijk huwelijk bij de burgerlijke stand. Of een deserteur zijn door een shariarechtbank bevestigde informeel huwelijk kan laten registreren bij de burgerlijke stand, hangt vooral af van de mogelijkheid om het informeel huwelijk te laten bevestigen. Volgens een bron gold voor 2019 het vereiste dat elke man tussen de 18 en 42 jaar toestemming nodig had van zijn militaire unit om officieel te kunnen trouwen. Daarom sloten veel (dienstplichtige of gedeserteerde) mannen een informeel huwelijk, waarna zij het lieten bekrachtigen door een shariarechtbank. Voor deze laatste stap zou geen militaire toestemming nodig zijn als de vrouw zwanger is of al een kind gebaard heeft.²⁶⁴ In 2019 werden enkele aanpassingen gedaan in de *Personal Status Law*. In artikel 40, eerste lid, onder c (ج) is vastgelegd dat alleen beroepsmilitairen over een toestemmingsverklaring dient te beschikken om te kunnen trouwen.²⁶⁵

Normaal gesproken staat op een huwelijkscontract (van een formeel huwelijk) niet of de vrouw zwanger was of niet, omdat dit wettelijk en sociaal onacceptabel is.²⁶⁶ Bij de bekrachtiging van een informeel huwelijk ligt dit anders: vanwege het tijdsverloop tussen het informeel huwelijk en de bekrachtiging ervan kan de vrouw inmiddels zwanger geworden zijn. In dat geval kan de rechter daar melding van maken op de bekrachtigingsakte. Dit is echter geen standaardprocedure.²⁶⁷

²⁶¹ vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁶² UNHCR en NRC, *Legal Identity and Housing, Land and Property Rights of Syrian Refugees from a Durable Solutions Perspective*, december 2021, p13, voetnoot 80.

²⁶³ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

²⁶⁴ Landinfo, *Syria: Marriage legislation and traditions*, 22 augustus 2018, p10-11, 23-24; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

De Arabische tekst van de *Personal Status Law* is geraadpleegd via <https://www.syrian-lawyer.club/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AD%D9%88%D8%A7%D9%84-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%AE%D8%B5%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%AF%D9%8A%D8%AF-pdf/>

Ook artikel 140 van de Wet op de Militaire Dienstplicht bevat een bepaling dat militair personeel toestemming nodig heeft om te kunnen trouwen. De Arabische tekst van de Wet op de Militaire Dienstplicht is geraadpleegd via <http://www.parliament.gov.sy/arabic/index.php?node=5571&cat=16006>

²⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

In het geval van bekrachtiging van een informeel huwelijk staat de rechter meestal voor een voldongen feit, doordat de bruid al zwanger is of kinderen heeft. De rechter kan op grond van artikel 40, tweede lid van de *Personal Status Law* een informeel huwelijk bekrachtigen zonder dat voldaan is aan de voorwaarden genoemd in het eerste lid.²⁶⁸ Deze route kan daardoor gezien worden als een mogelijkheid tot een huwelijk met een minderjarige zonder dispensatie van de rechter.²⁶⁹

Tijdens de bezetting door ISIS zijn informele huwelijken gesloten. Een vertrouwelijke bron zei daarover het volgende. Syriërs zullen documenten die zijn afgegeven door onofficiële (gewapende) groepen niet aan de Syrische autoriteiten overleggen. Dit kan voor hen namelijk een veiligheidsrisico opleveren. Als Syriërs een huwelijk dat niet in een Syrische sharierechtbank is gesloten officieel willen laten registreren, zullen ze het bij de sharierechtbank (ter bekrachtiging) presenteren als een informeel of traditioneel islamitisch huwelijk, *urfi*, gesloten door een lokale sjeik.²⁷⁰ Een andere bron gaf aan dat informele islamitische huwelijken die waren gesloten door een sjeik in een gebied dat niet onder de controle van de autoriteiten viel of in het buitenland, bekrachtigd werden door een Syrische sharierechtbank. Ze moeten dan wel aan de voorwaarden van een islamitisch huwelijk voldoen en niet strijdig zijn met de Syrische wetgeving. Ook in dit geval kan er echter een veiligheidsrisico zijn voor de echtgenoten of de gevolmachtigden die de procedure regelen.²⁷¹

Van een informeel huwelijk kunnen geen officiële echtscheidingsdocumenten verstrekt worden, als het huwelijk niet eerst is bekrachtigd door een rechtbank. Als het informele huwelijk is bekrachtigd, is ook de standaard echtscheidingsprocedure van toepassing. De sharierechtbank zal een echtscheidingsbesluit afgeven: *qarar talaq* of *hakam talaq* in geval van een rechterlijke scheiding; *ithbat* (bekrachtiging) in geval van bekrachtiging van een buitengerechtelijke verstoting. Vervolgens zal de burgerlijke stand een echtscheidingsakte (*baian talaq*) afgeven.²⁷²

Familie-uittreksel

Een familie-uittreksel (*ikhraj qaid ayle*) moet in persoon aangevraagd worden; eventueel kan ook een familielid of gevolmachtigde dat doen. Het kan aangevraagd worden in Syrië of bij een diplomatieke post. Het kan voor zover bekend niet telefonisch gedaan worden. Volgens een bron kunnen sinds de nieuwe Wet op het Burgerlijk Statuut (van maart 2021) uittreksels bij elke willekeurige locatie van de burgerlijke stand worden opgevraagd en opgehaald. Het is dus voor uittreksels niet langer nodig om naar de plaats te gaan waar iemand oorspronkelijk geregistreerd is. Overigens is het voor het registreren van nieuwe levensgebeurtenissen of het laten wijzigen van gegevens nog wel nodig om naar de locatie van de burgerlijke stand te gaan waar iemand oorspronkelijk geregistreerd is.

²⁶⁸ Een onofficiële Engelse vertaling van art.40, 2^e lid: *It is not permissible to establish a marriage contracted outside the court except after fulfilling these procedures, provided that if a child or an apparent pregnancy occurs, the marriage is established without these procedures and this does not prevent the infliction of legal punishment.* Arabische tekst van de amendementen van 2019 op de *Personal Status Law* is te vinden in een Arabisch artikel van Syrian Arab News Agency <https://sana.sy/?p=892746> en op de website <https://www.syrian-lawyer.club/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AD%D9%88%D8%A7%D9%84-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%AE%D8%B5%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%AF%D9%8A%D8%AF-pdf/>

²⁶⁹ SJAC, *The New Child Rights Law in Syria will not protect children*, 7 oktober 2021; vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022;

²⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁷¹ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

²⁷² Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

Met de nieuwe wet werd de burgerlijke stand gedigitaliseerd. Het is echter onbekend in hoeverre dit al overal gebeurt.²⁷³

Familie-uittreksels zijn opgesteld vanuit de positie van de man (echtgenoot of vader) en zijn relatie tot de andere personen die zijn vermeld op het uittreksel. Als bij een vrouw de vermelding 'uitgeschreven' staat (*min* in het Arabisch), wil dat zeggen dat haar vaders familie heeft 'verlaten' om ingeschreven te worden bij haar echtgenoot. Op het uittreksel van de echtgenoot wordt zij vervolgens vermeld als 'overgeschreven naar' (*ila* in het Arabisch). In het geval van echtscheiding kan een omgekeerde overschrijving of uitschrijving plaatsvinden: uitgeschreven (*min*) bij ex-echtgenoot, en overgeschreven (*ila*) naar de vader.²⁷⁴ Het gezinsnummer van een vrouw verwijst naar het nummer van de familie van haar vader.²⁷⁵

Naast familie-uittreksels bestaan er familieboekjes: dat is een document waarin belangrijke levensgebeurtenissen van een gezin worden bijgehouden. Familie-uittreksels en familieboekjes worden allebei afgegeven op basis van het bevolkingsregister (*nofous*). Het zou dus niet zo moeten zijn dat informatie die niet in het familieboekje staat wel op het familie-uittreksel wordt vermeld (uitgezonderd pasfoto's: het familie-uittreksel bevat geen pasfoto's, het familieboekje wel). Het komt echter voor dat een registratie in het lokale register niet is doorgegeven aan het centrale register in Damascus.²⁷⁶ Zelfs als de lokale en centrale registers wel overeenkomen, kan het gebeuren dat de informatie in een familieboekje en op een familie-uittreksel niet overeenkomen, omdat een van de documenten is afgegeven voordat de gegevens in de burgerlijke stand werden bijgewerkt, en het andere daarna.²⁷⁷ Een bron stelde dat het zeer goed mogelijk is dat de informatie vermeld in een familieboekje niet overeenkomt met de informatie op een familie-uittreksel.²⁷⁸

Familieboekje

Het familieboekje (*bitaqa al-usriya*) wordt niet automatisch afgegeven, maar moet door een van de partners aangevraagd worden. Sinds de nieuwe Wet op het Burgerlijk Statuut kunnen (in bepaalde situaties) ook derden dit doen.²⁷⁹ Het boekje kan direct afgegeven worden nadat het bewijs van een huwelijk²⁸⁰ de burgerlijke stand heeft bereikt (de rechtbank is verplicht het huwelijkscontract door te sturen naar de burgerlijke stand). De nieuwe Wet op het Burgerlijk Statuut noemt geen termijn waarbinnen de aanvraag moet plaatsvinden.²⁸¹

Het is niet mogelijk dat er een familieboekje wordt afgegeven waarin geen enkel huwelijk staat vermeld. In geval van ontbinding van een huwelijk waaruit kinderen zijn geboren, kunnen de ex-partners een (eigen) familieboekje hebben, maar daarin zal dan het ontbonden huwelijk vermeld staan.²⁸²

²⁷³ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

²⁷⁶ Digitalisering zou hier een einde aan moeten maken.

²⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

²⁷⁹ Door de kinderen als de ouders zijn gestorven of verdwenen, als de vader is gestorven en de moeder hertrouwd, of als de moeder is gescheiden voor het overlijden van de vader (art. 56.1.b WBS); in die situaties kan een wettelijke voogd (*wasi shar'i*) het boekje aanvragen als er geen volwassen kinderen zijn (art. 56.1.c WBS). Een wettelijke gemachtigde (*wakil qanuni*) kan ook optreden voor de onder lid 1 genoemde mogelijke aanvragers (art. 56.3 WBS). Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁸⁰ Huwelijkscontract van de sharierechtbank (of andere instantie afhankelijk van de religie) of bekrachtiging door de rechtbank van een informeel huwelijk. Het is onbekend welke andere bewijsstukken mogelijk ook geaccepteerd worden. Een van de bronnen gaf aan tegenstrijdige berichten gehoord te hebben over welke bewijsstukken de Syrische burgerlijke stand accepteert als bewijs van een huwelijk.

²⁸¹ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁸² Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

Als twee mensen scheiden en zij geen familieboekje hebben, zullen de persoonlijke gegevens van de eerste vrouw plus de melding 'chtscheiding' vermeld worden in het familieboekje dat de man aanvraagt bij een volgend huwelijk.²⁸³ Een uitzondering hierop kan een informeel huwelijk zijn dat nooit bekrachtigd is door een rechtbank. Datzelfde geldt dan voor de chtscheiding.²⁸⁴

Het familieboekje wordt niet gebruikt door de Syrische autoriteiten om rantsoen te ontvangen rantsoen, maar het document moet wel overgelegd worden bij de aanvraag en de uitgifte van een rantsoenkaart, de "smart card".²⁸⁵

2.1.6

Overige documenten

Naast familie-uittreksels en familieboekjes kent Syrië een persoonlijk uittreksel uit de burgerlijke stand.²⁸⁶ Dit uittreksel is net als het familieboekje – maar anders dan het familie-uittreksel – voorzien van een pasfoto.²⁸⁷ Desgevraagd gaf een vertrouwelijke bron aan dat de volgende situatie zich bij uitzondering kan voordoen: voordat de geboorteregistratie volledig verwerkt is in de (digitale) burgerlijke stand, geeft een medewerker van de burgerlijke stand een handgeschreven persoonlijk uittreksel af, tegelijk met de registratie van het kind in het familieboekje. Deze werkwijze zou met name voorkomen in afgelegen gebieden en op kantoren van de burgerlijke stand die beperkte middelen hebben. In dit geval kan gesproken worden van een alternatief persoonlijk uittreksel (*alternative individual statement*). De bron gaf aan dat het dan dus om een handgeschreven en niet om een geprinte versie van het persoonlijke uittreksel gaat. De andere kenmerken zoals opmaak, stempel en zegel komen overeen met het gangbare persoonlijke uittreksel. Bij deze werkwijze bestaat de mogelijkheid dat het persoonlijke uittreksel geen nationaal nummer bevat. De bron sloot niet uit dat op basis van dit uittreksel en het familieboekje een paspoort wordt afgegeven.²⁸⁸

Veiligheidspas

In theorie is iedere Syriër vrij om zich in het land te bewegen. Om controleposten (ook binnen overheidsgebied) te kunnen passeren, moet men in het bezit zijn van een identificerend document. In de praktijk ligt dit aanzienlijk anders (zie paragraaf 1.2.1). De enige bekende vorm van een veiligheidspas (*bitaqa amniya*) is een systeem dat al bestaat sinds de jaren 1980. Hiermee konden leden van de Baath-partij en medewerkers van het veiligheidsapparaat, maar ook invloedrijke zakenmannen en personen die heel loyaal aan de autoriteiten waren, bepaalde overheidsgebouwen betreden. Sinds de veiligheidssituatie door het conflict is veranderd, kunnen personen die een veiligheidspas bezitten, daarmee ook ongehinderd door overheidsgebied reizen.²⁸⁹

In het kader van de verzoeningsovereenkomsten in Daraa werden voormalige oppositiestrijders overgehaald om zich aan te sluiten bij pro-overheidstroepen. Als onderdeel van de overeenkomst zouden aan hen ook veiligheidspassen zijn verstrekt die hun bewegingsvrijheid vergrootten.²⁹⁰

²⁸³ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022;

²⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; Syria Direct, *Lifting subsidies, Damascus deals its citizens an economic blow*, 9 maart 2022.

²⁸⁶ In de Engels aangeduid als *individual civil status statement*, ook wel *individual registry statement* en *individual civil status extract*, in het Arabisch *ikhraj qaid fardi*.

²⁸⁷ UNHCR e.a., *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p10-11; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁸⁸ Vertrouwelijke bron, 14 maart 2022.

²⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

²⁹⁰ Carnegie, *Is Russia Reneging on its Reconciliation Agreements in Syria*, 16 november 2021.

2.2 Nationaliteitswetgeving

Verkrijgen van de Syrische nationaliteit

De Syrische nationaliteitswetgeving is vastgelegd in decreet 276 uit 1969. De meest gangbare manier waarop iemand de Syrische nationaliteit verkrijgt, is bij geboorte als de vader de Syrische nationaliteit heeft (artikel 3a). In dat geval maakt het niet uit in welk land het kind geboren is. Dit geldt niet voor de moeders.²⁹¹ Zij kunnen hun nationaliteit alleen doorgeven aan kinderen die in Syrië zijn geboren als er geen wettige familieband met de vader is vastgesteld (artikel 3b).²⁹² Daarnaast is het juridisch gezien mogelijk dat een kind de Syrische nationaliteit krijgt als het geboren is in Syrië uit onbekende ouders (artikel 3c) of als de ouders het kind van rechtswege geen nationaliteit kunnen doorgeven (artikel 3d). In de praktijk zou dit recht niet structureel toegepast worden.²⁹³

In het nationale rapport dat de Syrische autoriteiten in 2021 inbrachten in de derde ronde van de *Universal Periodic Review*²⁹⁴ staat onder punt 71 dat speciale comités onderzoek doen naar aanpassing van de Nationaliteitswet waardoor ook Syrische moeders de nationaliteit kunnen doorgeven aan hun kinderen. Vanwege de situatie in het land zou het echter nog niet tot aanpassing van de wet hebben geleid.²⁹⁵ In artikel 5 van de nieuwe Kinderrechtenwet is een bepaling opgenomen die elk kind het recht op een nationaliteit garandeert.²⁹⁶ Desondanks zou kinderen van Syrische moeders en niet-Syrische vaders nog steeds de Syrische nationaliteit ontzegd worden.²⁹⁷

Naturalisatie

Daarnaast is er de mogelijkheid om op verzoek tot Syriër genaturaliseerd te worden. In artikel 4 van de Nationaliteitswet staan de zes voorwaarden daarvoor beschreven. Zo moet de aanvrager ten minste vijf jaar inwoner van Syrië zijn en de Arabische taal beheersen. In artikel 6 en 7 van de wet staan enkele uitzonderingen op artikel 4, bijvoorbeeld voor personen die afkomstig zijn uit een ander Arabisch land (zie ook artikel 16 tot en met 19)²⁹⁸. In artikel 8 en 9 is vastgelegd dat een niet-Syrische vrouw die getrouwd is met een Syrische man of een genaturaliseerde buitenlander onder voorwaarden kan worden genaturaliseerd tot Syriër.²⁹⁹

²⁹¹ In die zin is de Nationaliteitswetgeving in strijd met artikel 33 van de Syrische grondwet, dat gelijken rechten garandeert ongeacht (o.a.) geslacht. Syrian Law Journal, *Syria Studying Proposal to Amend Nationality Law*, 16 oktober 2017.

²⁹² Het *Institute of Statelessness and Inclusion* noemt als theoretisch voorbeeld een kind van een onbekende vader of een buitenechtelijk kind, met de toevoeging dat ze geen informatie hebben van zaken waarin dit in de praktijk is toegepast.

²⁹³ Legislative Decree 276 – Nationality Law, 24 november 1969, geraadpleegd via <https://www.refworld.org/pdfid/4d81e7b12.pdf> ; Institute of Statelessness and Inclusion, *Understanding statelessness in the Syria refugee context*, 2016, p17.

²⁹⁴ De *Universal Periodic Review* (UPR) is een periodieke beschouwing van de mensenrechtensituatie in alle 193 lidstaten van de Verenigde Naties. Voor meer informatie zie: UN Human Rights Council - Basic facts about the UPR <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>

²⁹⁵ UN GA – Human Rights Council, *National report submitted in accordance with paragraph 15 (a) of the annex to Human Rights Council resolution 5/1: Syrian Arab Republic (A/HRC/WG.6/40/SYR/1)*, 17 november 2021, p19.

²⁹⁶ De Arabische tekst van de nieuw kinderrechtenwet is te vinden op <https://truth-sy.com/12518.html>

²⁹⁷ SJAC, *The New Child Rights Law in Syria will not protect children*, 7 oktober 2021; Unicef, *Country Office Annual Report 2021 - Syrian Arab Republic*, <https://www.unicef.org/media/116421/file/Syrian-Arab-Republic-2021-COAR.pdf> geraadpleegd op 1 juni 2022, p1.

²⁹⁸ Dit komt voort uit het standpunt van de Baath-partij ten aanzien van het pan-Arabisme. Syrian Law Journal, *Syria Studying Proposal to Amend Nationality Law*, 16 oktober 2017.

²⁹⁹ Legislative Decree 276 – Nationality Law, 24 november 1969; Institute of Statelessness and Inclusion, *Understanding statelessness in the Syria refugee context*, 2016, p17.

Afstand, verlies en herverkrijgen van de Syrische nationaliteit

In artikel 10 tot en met 15 van de Nationaliteitswet is vastgelegd in welke gevallen men afstand kan doen van de Syrische nationaliteit en onder welke voorwaarden deze kan worden herkregen. Zo moet een Syriër die een andere nationaliteit wil aannemen een verzoek doen om afstand te doen van de Syrische nationaliteit (artikel 10). Voordat iemand toestemming krijgt, wordt onderzocht of hij of zij alle verplichtingen jegens de staat heeft voldaan. De minderjarige kinderen van de aanvrager zullen hierdoor hun Syrische nationaliteit verliezen. Als een Syrische echtgenoot op deze manier een andere nationaliteit heeft verkregen en zijn Syrische echtgenote daardoor ook, zal zij van rechtswege de Syrische nationaliteit verliezen, tenzij zij binnen een jaar een aanvraag doet om die nationaliteit te behouden. Als het huwelijk eindigt (door echtscheiding of overlijden), kan de vrouw een aanvraag doen om de Syrische nationaliteit te herkrijgen (artikel 14 en 15). Dit geldt ook voor een Syrische vrouw die met een buitenlander was getrouwd en diens nationaliteit had aangenomen (artikel 12).

Situatie die kunnen leiden tot het verlies van de Syrische nationaliteit zijn vastgelegd in artikel 20 tot en met 23. In dat geval wordt de nationaliteit van rechtswege ontnomen. Artikel 21 beschrijft de mogelijkheid dat een Syriër de nationaliteit wordt ontnomen middels een ministerieel decreet waarin de reden voor het ontnemen van de nationaliteit is opgenomen. Eén van de gronden, genoemd in artikel 21, is een verblijf van meer dan drie jaar in een niet-Arabisch land waarbij niet tijdig (binnen drie maanden) gehoor is gegeven aan de oproep om terug te keren om de nationaliteit te behouden. Als de oproep niet direct aan de persoon in kwestie kan worden gegeven, geldt publicatie in de Syrische Staatscourant als notificatie van de oproep. In artikel 24 is vastgelegd dat een persoon van wie de Syrische nationaliteit is ontnomen, deze opnieuw kan verkrijgen via een ministerieel decreet. Er worden geen aanvullende voorwaarden genoemd waaraan de aanvrager moet voldoen.³⁰⁰

2.2.1

Staatloosheid en het (opnieuw) verkrijgen van de Syrische nationaliteit

In 1962 leidde een volkstelling in de provincie Hasaka ertoe dat vele duizenden personen, voornamelijk Koerden, maar ook Arabieren en christenen, staatloos werden, door zij zich niet, niet volledig of niet op tijd hadden laten registreren. In 2011 werd decreet 49 aangenomen, waarin werd vastgelegd op welke gronden personen als *ajanib* (buitenlander) geregistreerd staan, de Syrische nationaliteit konden verkrijgen.³⁰¹

Ajanib

Het Arabische woord *ajanib* betekent 'buitenlanders'. Met deze term worden personen aangeduid die door de Syrische autoriteiten niet erkend worden als staatsburgers, maar wel geregistreerd staan als buitenlandse inwoners van Syrië. Door het decreet van 2011 komen personen uit deze categorie onder voorwaarden in aanmerking voor de Syrische nationaliteit. Hoewel ongeveer 100.000 personen hierdoor deze nationaliteit verkregen, waren er ook personen die weliswaar aan de voorwaarden voldeden, maar toch niet de Syrische nationaliteit verkregen. Officiële cijfers ontbreken, maar een artikel van *Syrians for Truth and Justice* uit juli 2021 stelt dat nog ongeveer 20.000 personen uit de categorie *ajanib* staatloos zijn.

³⁰⁰ Legislative Decree 276 – Nationality Law, 24 november 1969.

³⁰¹ Rudaw, *Syria's stateless Kurds can't afford to become citizens*, 1 december 2020; Syrians for Truth and Justice, *Decades of Statelessness & the Absence of Basic Rights*, 6 juli 2021.

Volgens het artikel was dit te wijten aan een gebrek aan uniforme toepassing van decreet 49 en de angst bij ajanib om contact te zoeken met de Syrische autoriteiten, vanwege corruptie of vanwege de vereiste veiligheidsverklaring.³⁰²

*Maktumien*³⁰³

Het begrip maktumien (enkelvoud: *maktum*; letterlijk: de stemlozen, stommen) verwijst naar staatloze personen die niet geregistreerd staan bij de Syrische autoriteiten en die daardoor feitelijk illegaal in Syrië verblijven. In Syrië zouden naar schatting 46.000 *maktumien*-Koerden wonen. Daarnaast verblijft een onbekend aantal maktumien-Koerden buiten Syrië, onder meer in buurland Irak.³⁰⁴ Ook kinderen met een Syrische moeder en een maktum-vader worden maktumien, hoewel zij op grond van de Nationaliteitswet recht hebben op de Syrische nationaliteit.³⁰⁵ De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR merkte³⁰⁶ op dat kinderen van maktumien in theorie aanspraak kunnen maken op artikel 3, lid d uit de Nationaliteitswet, waarin bepaald is dat staatlozen die geboren worden in Syrië, recht hebben op de Syrische nationaliteit.³⁰⁷ In de praktijk wordt dit artikel echter niet op hen toegepast.³⁰⁸

Decreet 49

Decreet 49 uit 2011³⁰⁹ noemt alleen ajanib als groep die de Syrische nationaliteit zou kunnen verkrijgen. Toch zou het volgens een rapport uit 2018 ook enkele maktumien gelukt zijn om het Syrische staatsburgerschap te verkrijgen. Het rapport vermeldt niet of dit hun is toegekend op basis van decreet 49 of op grond van een bepaling uit de Nationaliteitswet.³¹⁰ Een ouder rapport (2018) beschreef hoe sinds 2011 ongeveer 50.000 maktumien zich eerst als ajanib hadden laten registreren en vervolgens met succes een beroep hadden gedaan op decreet 49.³¹¹ Een nieuwsartikel uit 2020 beschreef de ervaringen van maktumien die zich eerst als ajanib lieten registreren, om vervolgens een beroep te doen op decreet 49. Het was volgens deze personen een lang en gecompliceerd proces dat hoge kosten met zich meebracht.³¹² Een vertrouwelijke bron bevestigde deze route, waarbij maktumien zich eerst via connecties of middels steekpenningen als ajanib laten registreren om vervolgens op grond van decreet 49 genaturaliseerd te kunnen worden. De bron gaf aan dat dit in de praktijk de enige mogelijkheid voor een maktum is om de Syrische nationaliteit te verkrijgen.³¹³

³⁰² Danish ID Centre, *Syria: The stateless Kurds – maktoumin and ajanib*, 12 februari 2021; Syrians for Truth and Justice, *Decades of Statelessness & the Absence of Basic Rights*, 6 juli 2021.

³⁰³ Enkelvoud: maktum (man); maktuma (vrouw).

³⁰⁴ Danish ID Centre, *Syria: The stateless Kurds – maktoumin and ajanib*, 12 februari 2021; Syrians for Truth and Justice, *Decades of Statelessness & the Absence of Basic Rights*, 6 juli 2021.

³⁰⁵ Rudaw, *Syria's stateless Kurds can't afford to become citizens*, 1 december 2020; Danish ID Centre, *Syria: The stateless Kurds – maktoumin and ajanib*, 12 februari 2021, p5.

³⁰⁶ In het kader van de *Universal Periodic Review Second Cycle* in 2016.

³⁰⁷ UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report Universal Periodic Review: 2nd Cycle, 26th Session SYRIAN ARAB REPUBLIC*, ongedateerd.

³⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

³⁰⁹ Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness displaced: Update on Syria's Stateless Kurds*, 2016, p1.

³¹⁰ Danish ID Centre, *Syria: The stateless Kurds – maktoumin and ajanib*, 12 februari 2021; European Network on Statelessness, *Navigating intersecting statelessness: Syrian Kurds in Europe*, 6 mei 2021; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

³¹¹ Syrians for Truth and Justice, *Syrian Citizenship Disappeared*, 15 september 2018, p5.

³¹² Rudaw, *Syria's stateless Kurds can't afford to become citizens*, 1 december 2020.

³¹³ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

Militaire dienstplicht na naturalisatie

Mannen die tot Syrisch staatsburger genaturaliseerd zijn, dus ook maktumien (zoals hierboven beschreven), dienen – in theorie – hun militaire dienstplicht te vervullen. In de praktijk hangt het ervan af in welk controlegebied (zie paragraaf 1.2) iemand woont of hij daadwerkelijk opgeroepen kan worden voor de militaire dienst. Personen die in het noordoosten van Syrië wonen, kunnen opgeroepen worden om hun 'dienstplicht' te vervullen bij de SDF (*Syrian Democratic Forces*). Dit ontslaat hen niet van de officiële militaire dienstplicht (bijvoorbeeld wanneer het betreffende gebied weer onder controle van de Syrische autoriteiten zou komen te staan). Voor genaturaliseerde Syriërs gelden geen andere leeftijdscategorieën dan voor mannen die sinds hun geboorte de Syrische nationaliteit hebben.³¹⁴ Voor meer informatie over de militaire dienstplicht wordt verwezen naar paragraaf 3.1.2 van dit ambtsbericht.

³¹⁴ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

3 Mensenrechten

3.1 Positie van specifieke groepen

3.1.1 Etnische groepen

3.1.1.1 Staatloze Koerden

Het aantal staatloze Koerden bedroeg in 2010 bij benadering 300.000. In 2011 werd een presidentieel decreet uitgevaardigd dat het – onder bepaalde voorwaarden – voor deze personen mogelijk maakte om het Syrische staatsburgerschap aan te vragen (zie paragraaf 2.2.1). Door deze mogelijkheid tot naturalisatie, maar ook doordat veel staatloze Koerden het land sinds 2011 waren ontvlucht (onder andere naar Irak en Libanon), bevinden zich tegenwoordig aanzienlijk minder staatloze Koerden in Syrië. Er zijn geen betrouwbare en recente gegevens over het exacte aantal.³¹⁵ Het grootste deel van hen bevindt zich in het noordoosten van Syrië.³¹⁶

Onderwijs

Volgens de Syrische wet geldt de leerplicht ook voor Koerdische ajanib en voor maktumien-kinderen in de leerplichtige leeftijd – ook als ze geen Syrische identiteitsdocumenten hebben. De leerplicht wordt echter niet actief gehandhaafd. In de praktijk is het voor de ouders van Koerdische staatloze kinderen een administratief complexe procedure om hun kinderen op een school in te schrijven.³¹⁷

3.1.1.2 Palestijnen

De UNRWA (*United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees*) schreef begin 2022 dat veertig procent van de 438.000 in Syrië wonende Palestijnen langdurige ontheemd is. De UNRWA ondersteunt 420.000 Palestijnen in Syrië, onder andere door het verstrekken van geld en voedsel. De drie Palestijnse vluchtelingenkampen Yarmouk, Ain el-Tel en Daraa, zijn grotendeels vernield bij militaire operaties en het ontbreekt er aan basisvoorzieningen. Ondanks deze omstandigheden wonen er in elk kamp enkele honderden families. Deze kampen zijn in de praktijk woonwijken en geen tentenkampen. Terugkeer naar de kampen werd onder meer ingegeven doordat het voor de ontheemde Palestijnen niet langer mogelijk was om de huur (op de locatie van ontheemding) te betalen. In de verslagperiode raakten ongeveer drieduizend Palestijnen uit Daraa ontheemd als gevolg van de gewapende confrontaties die medio 2021 plaatsvonden.³¹⁸

Palestijnen in SIG-gebied

In de (Koerdische) media waren diverse (oudere en recente) berichten te lezen over Palestijnen die in Afrin (in het deel van het gebied dat onder controle staat van de Syrian Interim Government, SIG) semipermanente onderkomens kregen. Als gevolg van Turkse militaire operaties (met name in 2018) raakten veel bewoners van dit gebied ontheemd.

³¹⁵ De UNHCR schatte in 2015 het totale aantal staatlozen in Syrië op 160.000, onder wie staatloze Koerden.

³¹⁶ Rosa Luxemburg Stiftung, *Syria: Lacking citizenship and seeking protection*, Thomas McGee, 18 januari 2021 <https://rosalux-geneva.org/syria-lacking-citizenship-and-seeking-protection/>; Danish National ID Centre, *Syria: The stateless Kurds – maktoumin and ajanib*, 12 februari 2021, p1; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

³¹⁷ Een van de bronnen stelde dat de leerplicht niet op hen van toepassing is, maar dat deze kinderen wel naar school kunnen gaan. Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 9 maart 2022.

³¹⁸ The Danish Immigration Service, *COI Brief report. Syria. Palestinians in Damascus and Rural Damascus*, oktober 2021, p16-17; governorates UNRWA, *Syria - humanitarian snapshot, november & december 2021*, januari 2022; UNRWA, *Syria, Lebanon and Jordan emergency appeal 2022*, p15, 19-20; UNRWA, *UNRWA partners with Japan and UN Habitat to support Palestine refugees returning to Dera'a camp, Syria*, 31 mei 2022.

Het huisvesten van Palestijnen in dit gebied werd in enkele Koerdische nieuwsartikelen aangemerkt als demografische manipulatie.³¹⁹ Navraag bij diverse bronnen over deze ontwikkeling leverde geen bevestiging of aanvullende informatie op.

Een vertrouwelijke bron gaf desgevraagd aan geen informatie te hebben over de situatie van Palestijnen in door SDF-gecontroleerde gebieden.³²⁰

Registratie en bescherming

In deze paragraaf wordt de juridische situatie beschreven voor Palestijnen die in door de Syrische autoriteiten gecontroleerd gebied wonen. Voor zover bekend zou het bestuur in de drie andere controlegebieden (zie paragraaf 1.2) de documenten die de Syrische autoriteiten aan Palestijnen verstrekken, erkennen. Meer informatie over de juridische positie van Palestijnen in die drie controlegebieden is niet voorhanden.³²¹

Palestijnen in Syrië kunnen in twee groepen verdeeld worden: personen (en hun nakomelingen) aangekomen vóór 1956 en na 1956. Over het algemeen kan gesteld worden dat de eerste groep bij de Syrische *General Authority for Palestinian and Arab Refugees* (GAPAR) geregistreerd staat en de tweede groep niet. De GAPAR-geregistreeerden genieten bijna dezelfde rechten als Syrische staatsburgers. Zij kunnen echter niet stemmen bij verkiezingen of zich verkiesbaar stellen en kunnen slechts beperkt onroerend goed bezitten. Palestijnen die niet bij GAPAR staan geregistreerd worden door de Syrische autoriteiten beschouwd als buitenlanders die in Syrië verblijven. Palestijnen zonder (geldige) identiteitsdocumenten kunnen daardoor verschillende problemen ondervinden. Zo is hun bewegingsvrijheid beperkt, evenals hun toegang tot de gezondheidszorg.³²²

Een identiteitskaart voor staatloze Palestijnen in Syrië staat formeel bekend als *tadhkara iqama mu'aaqqata lil-filastiniin*, oftewel een 'tijdelijke verblijfskaart voor Palestijnen'. Hoewel het document in naam tijdelijk is, heeft het geen vervaldatum. Palestijnen moeten bij GAPAR geregistreerd staan om aanspraak te kunnen maken op een identiteitskaart. Registratie bij UNRWA is daartoe niet voldoende.³²³ Palestijnen in Syrië die niet in het bezit zijn van een GAPAR-identiteitskaart, zouden alleen hun UNRWA-registratie of andere documenten³²⁴ gebruiken om mee door het leven te gaan.³²⁵

³¹⁹ Ahval, *Turkey settling Palestinians in Syria's Afrin – UN*, 11 mei 2018; ANHA Hawar News Agency, *Settlement in occupied Afrin ... including 325 Palestinian families*, 10 juni 2021; North Press Agency (NPA Syria), *Human rights organization reveals Turkish violations in Syria's Afrin during 2021*, 31 december 2021.

³²⁰ Vertrouwelijke bron, 14 maart 2022.

³²¹ Vertrouwelijke bron, 8 maart 2022.

³²² Danish Immigration Service, *Syria. Palestinians in Damascus and Rural Damascus governorates*, oktober 2021, p9; vertrouwelijke bron, 8 maart 2022.

³²³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië Documenten*, december 2019, p18; Rosa Luxemburg Stiftung, *Syria: Lacking citizenship and seeking protection*, 18 januari 2021; vertrouwelijke bron, 8 maart 2022.

³²⁴ Niet nader gespecificeerd door de bron.

³²⁵ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

De UNRWA-registratie – en het daaraan ontleende recht op bescherming – vervalt niet als een Palestijnse man of vrouw trouwt met een Syrische staatsburger.³²⁶ In paragraaf 3 van de *Consolidated eligibility and registration instructions* van UNRWA staan alle categorieën vermeld van personen die in aanmerking komen voor registratie en/of UNRWA diensten. Ook enkele categorieën die niet aan de UNRWA-criteria van Palestijnse vluchteling voldoen, kunnen desondanks in aanmerking komen voor registratie om diensten te kunnen ontvangen.³²⁷

3.1.2

Militaire dienstplicht

Deze paragraaf beschrijft de officiële militaire dienstplicht zoals deze in gebied onder controle van de Syrische autoriteiten geldt.

In de huidige verslagperiode is de Wet op de militaire dienstplicht niet aangepast. De laatste juridische wijzigingen van de voorwaarden rond de dienstplicht zoals beschreven in deze wet dateren van november 2020 en zijn vastgelegd in decreet 31/2020.³²⁸ Voor meer informatie dan in deze paragraaf is opgenomen, wordt verwezen naar paragraaf 1.4 van het Algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2021.

Indiensttreding

De militaire dienstplicht geldt voor mannen van 18 tot en met 42 jaar. Mannelijke nakomelingen van Palestijnse vluchtelingen die in Syrië aankwamen tussen 1948 en 1956 en als zodanig geregistreerd staan bij de *General Administration for Palestinian Arab Refugees* (GAPAR) zijn eveneens dienstplichtig.³²⁹ Er is geen informatie bekend over jongens die bij officiële strijdkrachten aan hun dienstplicht moesten beginnen voordat zij 18 jaar werden. Jongens onder de 18 jaar zouden wel ingelijfd worden door milities die zij aan zij met het Syrische leger opereren. Mannen ouder dan 42 die zonder geldige vrijstelling niet gediend hebben, konden op grond hiervan door een militaire rechtbank veroordeeld worden tot gevangenisstraf en het betalen van een boete. Dienstplichtontduikers of deserteurs die zich meldden in verband met een amnestieregeling, werden niet strafrechtelijk vervolgd, maar zij moesten nog wel hun dienstplicht vervullen. Het is onbekend tot welke leeftijd het alsnog vervullen van de dienstplicht geëist werd.³³⁰

Een man die zijn dienstplicht niet vervuld heeft terwijl hij daarvan niet is vrijgesteld, zal deze bij terugkeer naar Syrië alsnog moeten vervullen. Daarvan zijn gevallen bekend.³³¹

³²⁶ Danish Immigration Service, *Syria. Palestinians in Damascus and Rural Damascus governorates*, oktober 2021, p9; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022. vertrouwelijke bron, 8 maart 2022.

³²⁷ UNRWA, *Consolidated eligibility and registration instructions*, 1 januari 2009; UNRWA, *UNRWA letter to UNHCR describing the UNRWA mandate and services*, 22 september 2021.

³²⁸ Syrian Law Journal, *Syrian Law – Recent legislation* <https://www.syria.law/index.php/recent-legislation/> geraadpleegd op 14 januari 2022.

³²⁹ Ministerie van Binnenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, juni 2021, p41-42.

³³⁰ TIMEP, *TIMEP Brief: Conscription Law*, 22 augustus 2019; vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³³¹ SJAC, *Refuge no more: The danger of forced return to Syria*, juni 2021, p5, 9; vertrouwelijke bron, september 2021; HRW, *Our lives are like death. Syrian refugees returning from Lebanon and Jordan*, oktober 2021, p33-36; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

Hoewel de officiële dienstplichtperiode rond de twee jaar ligt, treedt een dienstplichtige in de praktijk voor onbepaalde tijd in dienst.³³² Personen die vanwege speciale expertise van grote waarde voor het leger en moeilijk vervangbaar zijn, konden daardoor jaren langer in dienst gehouden worden. Personen die juist een beroep of expertise hadden waar in de maatschappij grote vraag naar was, zoals artsen, was de kans groter dat ze mochten vertrekken na het vervullen van de officiële periode van dienstplicht.³³³

Reservisten

De autoriteiten riepen nog altijd reservisten op om te dienen. Wettelijk gezien kunnen personen die niet ouder zijn dan 42 jaar en die hun militaire dienstplicht reeds vervuld hebben, meermaals opgeroepen worden als reservist. Mannen ouder dan 42 jaar die hun dienstplicht vervuld hebben, liepen het risico gearresteerd te worden met als doel hen te laten dienen als reservist. Volgens een bron zouden met name in gebieden die voorheen een tijd niet onder de controle van de autoriteiten stonden mannen, ook van boven de 42, als reservist ingelijfd worden. Het zou een vorm van vergelding of afstraffing zijn. Personen die gezocht worden als reservist zouden proberen hieraan te ontkomen door omkoping of door het verkrijgen van een verklaring die valselijk stelt dat ze in dienst zijn bij onofficiële strijdkrachten, zoals pro-overheidsmilities.³³⁴

Ongeacht of hij in of buiten Syrië verblijft kan aan een man die aangemerkt is als reservist een paspoort verstrekt worden. De geldigheidsduur daarvan is twee jaar. Het paspoort kan uitsluitend gebruikt worden voor grensoverschrijding als de paspoorthouder toestemming van het rekruteringsbureau heeft.³³⁵

Als een man die vanuit het buitenland (over land of door de lucht) terugkeert naar Syrië, als reservist moet dienen, zal hem dit volgens een vertrouwelijke bron bij zijn aankomst in het land door personeel van de grenspost kenbaar gemaakt worden. Vervolgens moet hij zich binnen vijftien dagen melden bij het rekruteringsbureau. Doet hij dit niet, dan kan hij gearresteerd worden, bijvoorbeeld bij een controlepost of bij een arrestatiecampagne. De geraadpleegde bron stelde dat in de verslagperiode zeker enkele tientallen terugkeerders als reservist werden ingelijfd.³³⁶ Een andere bron stelde eveneens op de hoogte te zijn van gevallen waarbij terugkeerders werden opgeroepen als dienstplichtige of om als reservist te dienen.³³⁷

Uitstel en vrijstellingen

Voor mannen die de enige levende zoon van hun ouders of alleenstaande ouder (gescheiden of weduwe/weduwenaar) zijn, geldt nog altijd dat zij uitstel kunnen krijgen van hun dienstplicht en reservistendienst. Dit uitstel wordt een definitieve vrijstelling onder andere als de moeder van de man vijftig jaar wordt, of de vader zestig jaar, of als een van beiden bewezen onvruchtbaar is geworden.³³⁸

³³² Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³³³ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³³⁴ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022; vertrouwelijke bron, 13 juni 2022.

³³⁵ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

³³⁶ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³³⁷ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

³³⁸ EASO, *Syria. Military Service*, april 2021, p28; vertrouwelijke bron, 26 januari 2022; vertrouwelijke bron, 31 januari 2022. Alle voorwaarden en bepaling omtrent 'de enige zoon' staat (in het Arabisch) op deze website van het Syrische ministerie van Defensie: <http://www.mod.gov.sy/index.php?node=556&cat=337> (geraadpleegd op 3 februari 2022).

Medische omstandigheden kunnen een grond zijn voor uitstel van de militaire dienstplicht. Deze omstandigheden worden vastgelegd in een medisch rapport. Een maand voordat het uitstel verloopt, wordt de medische situatie opnieuw beoordeeld om de status van de rekrut te bepalen. Daarbij zijn de volgende opties mogelijk: positie in het veld, positie op een vaste plaats of volledige vrijstelling. Volgens de geraadpleegde bron komt het echter veelvuldig voor dat de medische vrijstelling genegeerd wordt en deze personen alsnog hun dienstplicht moeten vervullen.³³⁹ Een andere bron gaf in dit verband aan een persoon te kennen die op grond van aanhoudende zwaarlijvigheid volledig vrijgesteld was van zijn dienstplicht.³⁴⁰

Een dienstplichtige die in het buitenland zijn vaste woonplaats heeft en om die reden uitstel van dienst heeft, mag per (gregoriaans) kalenderjaar negentig dagen in Syrië verblijven zonder dat dit gevolgen heeft voor het recht op uitstel. Die dagen kunnen verspreid over het jaar en opgeknipt in meerdere periodes vallen. Tegen betaling kan de periode verlengd worden met zestig dagen. Om tijdens een dergelijk bezoek aan Syrië juridische handelingen of handelingen bij de burgerlijke stand te kunnen verrichten, moet hij een vergunning bij het rekruteringsbureau aanvragen.³⁴¹

Dienstplichtigen kunnen uitstel krijgen als zij studeren. Dit geldt uiterlijk tot de leeftijd van 37 jaar, ongeacht of ze de studie in Syrië of in het buitenland volgen. Wie uitstel heeft op grond van zijn studie, kan toestemming krijgen om in het buitenland te studeren. De toegestane duur van het verblijf in het buitenland is de officiële duur van de studie plus twee jaar.³⁴²

Het militaire boekje is het enige document waarin de vrijstelling en de reden daarvan wordt vermeld.³⁴³

De druzen hebben een uitzonderingspositie wat betreft het vervullen van de militaire dienstplicht. Op grond van een overeenkomst met de Syrische autoriteiten zouden dienstplichtige mannen in de provincie Suweida niet actief gerekruteerd worden. De voorwaarden of naleving van deze overeenkomst is niet geheel duidelijk. Bronnen schrijven dat dienstplichtigen vrezen dat zij, zodra zij zich buiten de provincie Suweida begeven, alsnog ingelijfd zullen worden. Het zou sinds 2014 inmiddels om ongeveer 43.000 dienstplichtigen gaan, die niet in dienst getreden zijn. Er zijn dienstplichtigen die zich aansloten bij lokale milities.³⁴⁴

Documenten

Wanneer een man in dienst treedt, moet hij zijn identiteitskaart afgeven bij het rekruteringsbureau. In ruil daarvoor krijg hij een militaire identiteitskaart, waarmee hij zich kan legitimeren als hij onderweg is, bijvoorbeeld naar een andere militaire eenheid of een andere provincie. Na het vervullen van de militaire dienstplicht krijgt de man zijn ingeleverde identiteitskaart terug.³⁴⁵

³³⁹ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

³⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 23 november 2021.

³⁴¹ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁴² Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁴³ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁴⁴ EASO, *Syria. Military service*, april 2021, p17-18; Enab Baladi, *Multiple conflicting forces on the ground portend possible clash in Syria's As-Suwayda*, 3 oktober 2021; The New Arab, *Why protests in Suweida are deeply troubling for the Syrian regime*, 11 februari 2022; EPC, *Druze Protests in Syria's As-Suwayda: Why Now and Where Is It Going?*, 11 maart 2022.

³⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

Dienstplichten en reservisten die in dienst treden en op dat moment in het bezit zijn van een paspoort, hoeven dit niet in te leveren. Zij kunnen gedurende hun dienstplicht echter niet naar het buitenland reizen zonder officiële uitreistoestemming van het rekruteringsbureau.³⁴⁶

Gevraagd naar een 'persoonlijk militair uittreksel' gaven bronnen aan dat het kan gaan om een document verstrekt wordt aan Palestijnen. Dienstplichtige Palestijnen vervullen hun dienstplicht bij het *Palestinian Liberation Army*.³⁴⁷ Ook vertelde een bron over een A4-document genaamd *shahada tahdad lil khidmeh* dat krijgt de dienstplichtige van zijn eenheid mee op het moment dat hij afzwaait. Het bevat persoonsgegevens en een cijfermatige beoordeling van zijn dienstplicht. In tegenstelling tot het militaire boekje is dit document voorzien van een pasfoto in militair tenue. Volgens de bron is dit document makkelijker na te maken dan een militair boekje.³⁴⁸

Demobilisatie

Sinds maart 2011 vindt demobilisatie uitsluitend plaats op grond van een bevel dat is uitgegeven door de president van de republiek. Een dergelijk bevel is van toepassing op vastgestelde categorieën die in aanmerking komen voor demobilisatie. In oktober 2021 vaardigde president Assad een demobilisatiebevel uit. Hierdoor kwamen de volgende personen in aanmerking voor demobilisatie:

- officieren die op 31 december 2021 ten minste twee jaar als reservist gediend hadden;
- dokters gespecialiseerd in het management van medische diensten die op 31 december 2021 ten minste twee jaar als reservist gediend hadden onder de voorwaarde dat zij gemist kunnen worden in het leger;
- onderofficieren en reservisten die op 31 december 2021 ten minste 6,5 jaar gediend hadden.³⁴⁹

Bronnen gaven aan dat exacte aantallen van op wie dit demobilisatiebevel van toepassing was onbekend zijn; evenmin zijn er officiële cijfers bekend van de omvang van het Syrische leger.³⁵⁰ Een bron gaf aan dat artsen die volgens de letter onder het demobilisatiebevel vallen, aanvullend toestemming nodig hebben van hun eenheid om daadwerkelijk het leger te kunnen verlaten.³⁵¹ Periodieke demobilisatiebevelen dienen volgens vertrouwelijke bronnen meerdere doelen: de moraal erin houden bij dienstplichtigen, terugkeerders motiveren door hun het gevoel te geven dat hun dienstplichtperiode eindig is, en essentieel personeel zoals dokters demobiliseren zodat zij hun onmisbare werk in de samenleving kunnen oppakken.³⁵²

³⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

³⁴⁷ ORSAM, *Pro-Regime Palestinian Militias in Syria*, 2 augustus 2021; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

³⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³⁵¹ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

³⁵² Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

3.1.2.1 Politie

Een sollicitant voor de politieacademie (onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken) zal naast een aantal andere (identiteits)documenten ook zijn militaire boekje moeten tonen. Het boekje zal (als hij aangenomen wordt en aan de opleiding begint) niet ingenomen worden. Om aangenomen te kunnen worden, zal uit het boekje moeten blijken dat de sollicitant is vrijgesteld van militaire dienst op medische gronden of dat hem om die reden een vaste positie (doorgaans een kantoorbaan) is toegekend.³⁵³

Daarnaast bestaat de mogelijkheid om – ook op latere leeftijd – vrijwillig in dienst te treden bij de politie. Op grond van artikel 12 van de Wet op de militaire dienstplicht was iemand vrijgesteld van militaire dienst wanneer hij ten minste tien dienstjaren had vervuld bij de binnenlandse veiligheidsdiensten, waartoe ook de politie wordt gerekend. Deze termijn is bij wetsbesluit nummer 1 van 2012 verlaagd naar vijf jaar. Als iemand niet de volledige vijf jaar heeft volgemaakt, moet hij alsnog zijn volledige dienstplicht vervullen.³⁵⁴ Bij de aanstelling tekent iemand echter wel een contract met een duur van tien jaar.³⁵⁵ Het kan ook voorkomen dat een rekrut in dienst gaat en zijn militaire dienstplicht vervult bij de politie, omdat de binnenlandse veiligheidsdiensten op grond van artikel 10 van de Wet op de militaire dienstplicht gerekend worden tot de Syrische strijdkrachten.³⁵⁶

Wanneer iemand toetreedt tot het politieapparaat, zal het rekruteringsbureau waaronder die persoon valt, worden geïnstrueerd om hem niet op te roepen voor militaire dienst.³⁵⁷

Juridisch gezien is het mogelijk om ontslag te nemen bij de politie. Het ontslag moet gemotiveerd ingediend worden. Alle verzoeken om ontslag worden getoetst aan de hand van een veiligheidsanalyse. In de praktijk worden de meeste verzoeken afgewezen op grond van veiligheidsredenen.³⁵⁸ Een bron voegde hieraan toe dat politiepersoneel in de eerste tien jaar van het contract geen ontslag kan indienen.³⁵⁹ Ook een andere bron merkte in dit verband op dat een loopbaan binnen het bredere veiligheidsapparaat in principe voor het leven is, en dat het niet gangbaar is deze positie voortijdig te verlaten. In het geval van een carrière bij een veiligheidsdienst zou het praktisch onmogelijk zijn om toestemming te krijgen voor ontslag.³⁶⁰

Vertrek zonder toestemming

Zoals hierboven beschreven moet ontslag aangevraagd worden om de politie te kunnen verlaten. Het zonder toestemming verlaten van een positie in het politieapparaat wordt gezien als een vorm van desertie, die bestraft kan worden. Bronnen waren tegenstrijdig over welke wet hierop van toepassing is. De ene bron stelde dat desertie is vastgelegd in het Militaire Wetboek van Strafrecht, maar dat deze wet niet van toepassing is op het politieapparaat. Volgens één bron geldt voor de politie de *Police Service Law*. Hierin zijn geen bepalingen over desertie opgenomen. Daarom zou een politiemedewerker die zijn aanstelling zonder toestemming verlaat, niet voor dat feit berecht kunnen worden door een militaire rechtbank.

³⁵³ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 25 maart 2022.

³⁵⁶ DRC, SYRIA. *Recruitment Practices in Government-controlled Areas and in Areas under Opposition Control, Involvement of Public Servants and Civilians in the Armed Conflict and Issues Related to Exiting Syria*, juli 2017, p79; Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022;

³⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

Op grond van het (reguliere) Wetboek van Strafrecht staat op het onrechtmatig verlaten van de baan die iemand heeft in de publieke sector een gevangenisstraf van drie tot vijf jaar.³⁶¹ Een andere bron stelt dat er wel berechting op grond van het Militaire Wetboek van Strafrecht plaats kan vinden. Daarbij wordt een deserteur die in Syrië verblijft, gestraft met één tot vijf jaar gevangenisstraf; iemand die buiten Syrië verblijft, wordt gestraft met vijf tot tien jaar gevangenisstraf. Als de deserteur zijn wapen(s) heeft meegenomen leidt dit tot strafverzwaring.³⁶² Beide bronnen stellen dat de binnenlandse veiligheidsdiensten, waar de verschillende politieonderdelen onder vallen, onderdeel zijn van de gewapende strijdkrachten. De binnenlandse veiligheidsdiensten staan onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Politied medewerkers van alle rangen zijn leden van de gewapende strijdkrachten. Dit is gebaseerd op artikel 10 van de Wet op de militaire dienstplicht waarin de primaire, secundaire (dat zijn de binnenlandse veiligheidsdiensten) en aanvullende strijdkrachten worden vermeld.³⁶³

3.1.3 *Lhbt (lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen)*

In dit ambtsbericht wordt de term lhbt gebruikt. Bronnen gebruikten echter verschillende andere termen, waaronder de Engelse afkorting LGBTQ+.

Voor een uitgebreide beschrijving van de situatie en (juridische) omstandigheden van de lhbt-gemeenschap³⁶⁴ wordt verwezen naar paragraaf 3.4.8 van het Algemeen ambtsbericht Syrië van juni 2021. De praktische en juridische positie van personen behorend tot deze gemeenschap is sindsdien onveranderd.³⁶⁵

Openbare informatie over de positie van lhbt'ers in Syrië is zeer beperkt. Het jaarrapport van Amnesty International over 2021 maakt geen enkele melding van de situatie van lhbt'ers in Syrië.³⁶⁶ Het rapport van Human Rights Watch over 2021 blijft beperkt tot de opmerking dat statelijke en niet-statelijke actoren gedurende het Syrische conflict lhbt'ers hebben blootgesteld aan seksueel geweld en aan vervolging op grond van artikel 520 van het Syrische Wetboek van Strafrecht (WvS).³⁶⁷

Juridisch kader

Lhbt kunnen gestraft worden op grond van artikel 517 of 520 WvS als zij handelingen verricht hebben die aangemerkt worden als schendingen van de openbare zeden of als in strijd met de natuur.³⁶⁸ Een vertrouwelijke bron stelde dat er geen actief vervolgingsbeleid wordt gevoerd ten aanzien van personen uit de lhbt-gemeenschap. Lhbt'ers die met strafrechtelijke vervolging te maken kregen, werden doorgaans aangeklaagd voor drugsgerelateerde zaken of prostitutie.³⁶⁹ Een andere bron merkte in dit verband op dat de Syrische autoriteiten de lhbt-gemeenschap niet als veiligheidsdreiging zien.³⁷⁰ Er waren in de verslagperiode geen berichten van grootschalige (arrestatie)campagnes gericht tegen lhbt'ers.³⁷¹

³⁶¹ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2022; The Danish Immigration Service, *Syria. Consequences of leaving a public sector position without notice*, april 2021.

³⁶² Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 31 januari 2022.

³⁶³ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

³⁶⁴ Voor de leesbaarheid wordt verder de verzamelterm LHBT's gebruikt.

³⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 4 maart 2022.

³⁶⁶ Amnesty International, *Annual report 2021/22*, p353-357.

³⁶⁷ Human Rights Watch, *World report 2022*, p637.

³⁶⁸ COAR, *LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector*, juni 2021, p12-13.

³⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³⁷¹ COAR, *LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector*, juni 2021, p5.

Een bron stelde dat de seksuele geaardheid van een lhbti'er eerder als een probleem wordt gezien door de gemeenschap dan door de autoriteiten.³⁷²

Geweld

Personeel van het Syrische veiligheidsapparaat en wetshandhaving kan straffeloos en met vrije hand lhbti'ers willekeurig strafrechtelijk vervolgen. Het gebrek aan strafvervolgning zou er ook toe hebben geleid dat criminele bendes lhbti'ers uitbuiten, afpersen of ontvoeren om losgeld. Lhbti'ers lopen bij controleposten het risico op vernedering, mishandeling of arrestatie of om uitgescholden te worden. Dit risico zou met name gelden voor (als zodanig herkenbare) homoseksuele mannen en voor transvrouwen (als hun verschijningsvorm niet overeenkomt met het geslacht zoals vermeld op de identiteitskaart). In het geval van arrestatie kan het doorzoeken van de telefoon leiden tot de conclusie of aanname dat de arrestant lhbti'er is. Dit zou in detentie kunnen leiden tot seksueel misbruik en vernederingen. Informatie over de situatie van LHBTI in gebieden niet onder controle van de Syrische autoriteiten is beperkt. Een vertrouwelijke bron stelde dat zowel in overheidsgebied als in oppositiegebied het aantal gevallen van discriminatie, geweld, uitbuiting, detentie en schending hun van burgerlijke, politieke en sociaal-economische rechten voor LHBTI 'tamelijk hoog' is.³⁷³

Anders dan lhbti'ers uit de elite, die een zekere vrijheid genieten, zouden lhbti'ers uit de middenklasse kwetsbaar zijn, omdat hun seksuele geaardheid tegen hen gebruikt kan worden door statelijke actoren, bekenden of andere actoren met opportunistische motieven.³⁷⁴ Vertrouwelijke bronnen gaven aan dat lhbti'ers in Syrië niet openlijk zullen uitkomen voor hun geaardheid. Ook familieleden en andere burgers kunnen lhbti'ers ongestraft kwaad doen. In dit licht kunnen families zonder of met beperkte strafvervolgning een familielid vanwege zijn of haar geaardheid om het leven brengen. Het is onbekend op welke schaal dit daadwerkelijk voorkomt bij lhbti'ers, omdat niet alle zaken van eermoord gedocumenteerd worden, laat staan dat van alle zaken het exacte motief bekend is.³⁷⁵ Zie ook paragraaf 3.1.5 over bloed- en erekwesties.

Hoewel er bij een bron met name schendingen bekend waren jegens homoseksuele mannen en transvrouwen, merkte deze op dat de andere groepen ondergerapporteerd zijn. Dit betekent niet dat lesbische vrouwen of biseksuelen geen problemen ondervinden. De bron verklaarde dit onder meer door het feit dat de schande voor de familie als zodanig groot wordt beschouwd, dat de ware reden van het geweld niet altijd bekend wordt en dat de drempel voor het slachtoffer te groot is om de reden te melden, bijvoorbeeld bij een ngo buiten Syrië.³⁷⁶

Desgevraagd gaf een vertrouwelijke bron aan niet bekend te zijn met de aanwezigheid van transmannen in Syrië. Zij maken volgens deze bron het kleinste onderdeel uit van de gehele Syrische lhbti-gemeenschap en zouden alleen buiten Syrië een begin maken met hun transitie van vrouw naar man.³⁷⁷

³⁷² Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

³⁷³ COAR, *LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector*, juni 2021, p5; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁷⁴ COAR, *LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector*, juni 2021, p15.

³⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 27 maart 2022.

Beschermingsmogelijkheden

Het is niet mogelijk voor een lhbt'i'er om bescherming te verzoeken bij de autoriteiten. Dit geldt niet alleen als het geweld begaan is door de autoriteiten zelf, maar ook als het gaat om (verwacht) geweld vanuit de samenleving. De persoon in kwestie loopt namelijk het risico zelf gearresteerd of vernederd, mishandeld of misbruikt te worden.³⁷⁸

Uithuwelijking

Het komt op grote schaal voor dat lhbt'i'ers door hun familie – soms halsoverkop als de geardheid bekend wordt – uitgehuwelijkt worden. Het kan ook voorkomen dat ze er zelf voor kiezen om te trouwen, om problemen te voorkomen. Een gedwongen huwelijk leidt doorgaans – zeker voor vrouwen – tot verkrachting binnen het huwelijk. Voor een man zou een gedwongen huwelijk meestal minder ingrijpend zijn, omdat hij vrijer is om buitenshuis een 'tweede leven' te leiden. Voor vrouwen zijn deze mogelijkheden er praktisch niet. Naast uithuwelijking kan de persoon in kwestie ook gedwongen worden tot conversietherapie (een behandeling die bedoeld is om seksuele geardheid of genderidentiteit van mensen te onderdrukken of veranderen).³⁷⁹

Maatschappelijke organisaties

Er zijn geen organisaties actief in Syrië die opkomen voor lhbt'i'ers, hun (medische) zorg bieden of zich anderszins voor deze gemeenschap inzetten, ook niet onder de noemer gezondheidszorg of vrouwenrechten.³⁸⁰ Lhbt-i-organisaties zijn bij wet verboden en andere organisaties die in Syrië opkomen voor lhbt'i'ers riskeren opheffing.³⁸¹

Gezondheidszorg

Niet alleen is er geen specialistische zorg voor transgenders beschikbaar in Syrië, de hele lhbt-i-gemeenschap kan problemen ervaren bij het zoeken van reguliere of specifieke medische zorg. De geraadpleegde bron gaf de volgende voorbeelden. Een homoseksuele man zal – als de mogelijkheid al beschikbaar is – geen hiv-test durven laten doen, uit angst dat dit hem op een negatieve manier in de aandacht van de autoriteiten en de gemeenschap zet. Een transvrouw zal, zeker in publieke instellingen met grote(re) wachtkamers, tegen het probleem aanlopen dat zij opgeroepen wordt als 'meneer die en die', terwijl zij als een vrouw oogt. Dit maakt haar erg kwetsbaar, zeker als er bekenden uit haar woonomgeving in de wachtkamer zitten, waardoor haar situatie publiekelijk bekend kan worden.³⁸²

Aanpassen geslachtsvermelding

Voor zover bekend is het juridisch niet mogelijk om het geslacht desgewenst aan te laten passen bij de burgerlijke stand – en daarmee op identiteitsdocumenten. Een uitzondering vormen intersekse personen, als die over medisch bewijs beschikken van hun fysieke geslachtskenmerken en een rechtbank dit erkent. In een dergelijk geval zou het mogelijk zijn om het invulveld voor geslacht leeg te laten met de opmerking dat de houder van het document een 'genderidentiteitsstoornis' heeft. Dit zou evenwel sporadisch gebeuren, zeker bij volwassenen. De enige andere optie om het geslachtsveld leeg te laten loopt via een onofficiële route via invloedrijke personen bij de overheid.³⁸³

³⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁸¹ COAR, *LGBTQ+ Syria: Experiences, Challenges, and Priorities for the Aid Sector*, juni 2021, p14.

³⁸² Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁸³ Vertrouwelijke bron, 27 maart 2022.

3.1.4 Vrouwen

Handelingsbekwaamheid

Volgens artikel 46 van het Syrisch Burgerlijk Wetboek is iedere meerderjarige (achttien jaar en ouder; man en vrouw) die niet wettelijk onbekwaam is verklaard, handelingsbekwaam en in het bezit van dezelfde burgerrechten. Dat verandert niet bij echtscheiding of na het overlijden van de echtgenoot. Dit betekent niet dat mannen en vrouwen op elk vlak gelijke rechten genieten. Zo hebben mannen tijdens en na een huwelijk een sterkere rechtspositie dan vrouwen.³⁸⁴ Zie paragraaf 3.3.2 voor meer informatie over de voogdij over kinderen.

Volwassen vrouwen hebben geen officiële toestemming nodig om het land uit te reizen. Veel vrouwen zullen in de praktijk pas naar het buitenland reizen als de echtgenoot of familie hiermee akkoord is gegaan.³⁸⁵

Vrouwen in publieke of politieke functies

Vrouwen zijn werkzaam in verschillende publieke en politieke functies.³⁸⁶ Dit kan zowel uit vrije wil zijn, als uit de noodzaak om in het levensonderhoud van het gezin te voorzien bij het ontbreken van een mannelijke kostwinner. In SSG-gebied, waar de gewapende groep Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) de feitelijke macht heeft, is weinig tot geen politieke participatie van vrouwen.³⁸⁷ In AANES-gebied spelen Koerdische vrouwen een relatief grotere rol in het politieke en militaire krachtenveld dan elders in Syrië.³⁸⁸

Vrouwen kunnen beroepsmatig het regeringsleger in gaan. Dit komt in de praktijk ook voor, maar anderzijds zouden families vaak een culturele belemmering ervaren om hun vrouwelijke familieleden in een dergelijk masculiene omgeving te laten werken. In de praktijk zouden vrouwen meer in lagere kantoorfuncties werken dan in gewapende of leidinggevende functies. Een bron verklaarde dit door te stellen dat Syrië een masculiene maatschappij is waarin mannen niet graag bevelen van vrouwen opvolgen.³⁸⁹

Kledingvoorschriften

De Syrische samenleving wordt omschreven als conservatief. De normen en waarden ten aanzien van vrouwen zijn streng.³⁹⁰ Anderzijds zijn er ook seculiere individuen en families.³⁹¹ Er zijn geen officiële kledingvoorschriften, maar wel bepaalde sociale verwachtingen. In de grote steden, zoals Damascus en Aleppo, en in de kustregio is er meer vrijheid voor een vrouw om zich modern te kleden. Dit neemt niet weg dat met name haar familie hierin een belemmerende factor kan zijn.³⁹² In SSG-gebied gelden er kledingvoorschriften voor vrouwen, zoals bedekkende kleding, waarop gehandhaafd wordt.³⁹³

³⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

³⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 4 januari 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022; vertrouwelijke bron, 19 april 2022.

³⁸⁶ Syrian Women's Political Movement, *Submission to the 40th Session of the United Nations Human Rights Council's Universal Period Review Working Group*, november 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁸⁸ GCSP, *How Kurdish Women Are Transforming and Democratising the Middle East*, 8 maart 2022.

³⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 28 maart 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁹¹ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

³⁹² Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

³⁹³ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

Geweld tegen vrouwen en beschermingsmogelijkheden

Huiselijk geweld, verkrachting en andere vormen van geweld tegen vrouwen wordt met name gepleegd door de echtgenoot. Daarnaast is ook geweld door de vader of broer van een vrouw of meisje wijdverspreid. In theorie is het voor een vrouw mogelijk om aangifte te doen van geweld, maar in de praktijk bestaan er juridische en culturele belemmeringen. Syrische wetten bieden een vrouw geen volledige rechtsbescherming. Daarnaast vormt de angst voor sociale stigmatisering of angst voor de politie een obstakel om aangifte te doen. Invloedrijke connecties van de vrouw of de dader spelen een grote rol bij de effectiviteit van een aangifte. De kans bestaat dat de vrouw de schuld in de schoenen geschoven krijgt. Als zij al aangifte doet – doorgaans tegen haar man – is de sociale druk om de aangifte in te trekken enorm. Een vrouw zou huiselijk geweld daarom eerder binnen de familiesfeer proberen op te lossen. De daadwerkelijk geboden hulp zal afhangen van haar familie.³⁹⁴ Er is een zaak bekend waarbij een vrouw naar verluidt meermaals aangifte van huiselijk geweld heeft gedaan tegen haar echtgenoot; desondanks werd zij in januari 2022 door haar echtgenoot en diens broer vermoord. Beiden werden gearresteerd en tijdens het strafrechtelijk onderzoek zouden de verdachten de moord bekend hebben. Het is niet bekend of het al tot een veroordeling gekomen is.³⁹⁵

Er zijn op verschillende plaatsen in het land opvanglocaties voor vrouwen, maar deze zijn met name gericht op weduwen en gescheiden vrouwen. Voor vrouwen die bescherming zoeken tegen geweld is het lastig om opvang te vinden. Zij zullen waarschijnlijk naar een ander gebied moeten vertrekken en het contact met hun familie moeten verbreken. Er zijn ngo's die zich inzetten voor vrouwen in nood. Het zal echter van de duur van een project afhangen of de ngo een vrouw duurzame bescherming kan bieden. De kans is groot dat zij noodgedwongen zal terugkeren naar haar familie.³⁹⁶

3.1.5

Bloed- en erekwesties

Het is niet mogelijk om in absolute cijfers uit te drukken in hoeverre bloed- en eerwraak voorkomt in Syrië. Dat het voorkomt, wordt wel door tal van bronnen en voorbeelden uit de verslagperiode bevestigd.³⁹⁷ Een bron merkte hierover op dat het vooral voorkomt in gebieden waar etnische stammen een belangrijke rol spelen, zoals Suweida en het noordoosten, maar dat het niet beperkt is tot een specifieke etnische gemeenschap.³⁹⁸ Ook zou het aantal zelfmoorden onder vrouwen toegenomen zijn.³⁹⁹

Enkele voorbeelden

Op internationale vrouwendag in 2022 gaf de mensenrechtenorganisatie *Syrians for Truth and Justice* een overzicht van zeven moordzaken met een vrouwelijk slachtoffer in januari en februari 2022. In Suweida waren twee zussen (beide jonge moeders) vermoord door hun vader, naar verluidt met eer als motief. De andere zaken betroffen onder meer huiselijk geweld.⁴⁰⁰ Een vertrouwelijke bron vertelde over een vrouw die gevlucht is, omdat haar oom van vaders zijde (haar vader is overleden) haar wil vermoorden vanwege wraakporno.

³⁹⁴ Syrians for Truth and Justice, *How is violence against women written into Syrian laws and society?*, november 2021, p4, 6, 12-13; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁹⁵ STJ, *Syria: Seven Female Homicides Recorded in January & February 2022*, 8 maart 2022.

³⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

³⁹⁷ Syrians for Truth and Justice (STJ), *How is violence against women written into Syrian laws and society?*, november 2021, p6-8; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022; STJ, *Syria: Seven Female Homicides Recorded in January & February 2022*, 8 maart 2022.

³⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

³⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

⁴⁰⁰ STJ, *Syria: Seven Female Homicides Recorded in January & February 2022*, 8 maart 2022.

Nadat de vrouw en haar vriend uit elkaar gegaan waren, stuurde hij compromitterende foto's naar haar familie.⁴⁰¹

Bloedwraak

In een artikel gepubliceerd door Synaps (een website met maatschappelijk relevante artikelen over Libanon en Syrië) over de rol van bepaalde stammen in Syrië wordt vermeld dat zij van bemiddeling gebruiken maken om, na een vorm van gewelddadige interactie tussen twee stammen, verdere geweldsescalatie te voorkomen. Hoewel deze benadering al voor 2011 werd toegepast, is het belang ervan toegenomen door het ontbreken van een eenheidsstaat en een betrouwbaar rechtssysteem.⁴⁰²

Juridisch kader eerwraak

Juridisch gezien wordt eerwraak vanwege een illegale seksuele activiteit sinds maart 2020 niet meer erkend als verzachtende omstandigheid. Dit betekent dat een dader die eer als motief voor moord of lichamelijk letsel opvoert, niet langer milder gestraft wordt. Een rechter heeft in dergelijke zaken echter discretionaire bevoegdheid en kan dus beslissen de straf te verlagen.⁴⁰³ Een vertrouwelijke bron voerde aan dat er sprake is van een gebrek aan strafrechtelijke vervolging is bij (poging tot) moord met eer als motief.⁴⁰⁴

Beschermingsmogelijkheden

Volgens een vertrouwelijke bron hoeft een vrouw die vreest voor eerwraak geen bescherming te verwachten van de autoriteiten, bijvoorbeeld in de vorm van vrouwenopvang. De verslechterde economische situatie zou hier een rol in spelen. De beschermingsmogelijkheden voor vrouwen hangen volledig af van de persoonlijke en maatschappelijke omstandigheden.⁴⁰⁵

3.1.6 (Alleenstaande) minderjarigen

Kinderrechtenwet

In augustus 2021 werd de nieuwe Kinderrechtenwet (no.21/2021) van kracht. Dit is een wet waarin de rechten en bescherming van kinderen zijn vastgelegd, onder andere op het gebied van nationaliteit, huwelijk en uitbuiting. Praktische kwesties, zoals zaken rond voogdij, zijn vastgelegd in de *Personal Status Law*.⁴⁰⁶

Meerderjarigheid

De leeftijd voor wettelijke meerderjarigheid is achttien jaar. Vanaf deze leeftijd is een persoon handelingsbekwaam.⁴⁰⁷

⁴⁰¹ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁰² Synaps, *Last sheikh standing*, 21 april 2020.

⁴⁰³ Syrian Law Journal, *Syrian Law – Recent legislation, Honor Killings Law – Criminal Code (Amendment) Law 2/2020* <https://www.syria.law/index.php/recent-legislation/> geraadpleegd op 14 januari 2022; Equality Now, *Syria – The Penal Code*, 4 november 2021; Syrians for Truth and Justice, *How is violence against women written into Syrian laws and society?*, november 2021, p9.

⁴⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

⁴⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022. vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

⁴⁰⁶ SJAC, *The New Child Rights Law in Syria will not protect children*, 7 oktober 2021; vertrouwelijke bron, 16 februari 2022.

⁴⁰⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, juni 2021, p94.

Documenten en reizen

Het is mogelijk om voor minderjarigen een zelfstandig reisdocument aan te vragen. Een paspoort kan aangevraagd worden ongeacht de leeftijd van het kind. In het jaar voordat een kind vijftien jaar wordt moet het een identiteitskaart aanvragen. Het kind heeft bij het aanvragen van deze documenten toestemming van de ouders nodig. De ouder die het kind vergezelt bij de aanvraag, moet over toestemming van de andere ouder beschikken.⁴⁰⁸ Als een minderjarige het land wil verlaten, is toestemming van beide ouders nodig. Als het kind met een van beide ouders wil reizen, kan dat alleen als de andere ouder toestemming geeft. Als de ouders gescheiden zijn, is het ongebruikelijk dat de ene ouder toestemming krijgt van de achterblijvende ouder om met het kind of de kinderen het land te verlaten.⁴⁰⁹

Onderwijs

Het basisonderwijs begint op de leeftijd van zes jaar. De eerste negen schooljaren zijn verplicht: basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs.⁴¹⁰ Het semiautonome noordoosten van Syrië kent geen (aparte) leerplicht. Ondanks de officiële leerplicht gingen naar schatting 2,5 miljoen kinderen van zes tot zeventien jaar in de verslagperiode niet naar school. In verband met het coronavirus waren de scholen in april 2021 voortijdig gesloten voor de zomervakantie. In september 2021 gingen ze weer open.⁴¹¹ Meer dan duizend scholen zijn in de loop van het conflict, ook in deze verslagperiode, vernield of zwaar beschadigd geraakt. Niet alleen dit praktische feit was van invloed op de mogelijkheid om naar school te gaan, ook de angst van ouders dat de school het doel zou worden van een luchtaanval (met name in het deel van Idlib waar SSG de macht heeft) weerhield hen ervan hun kinderen naar school te sturen.⁴¹² In de verslagperiode kwamen enkele kinderen die op weg waren naar school om bij verschillende luchtaanvallen in Idlib (deel onder controle van SSG).⁴¹³ Andere factoren die van invloed waren op vroegtijdige schoolverlating betroffen toenemende kinderarbeid en kindhuwelijken, als gevolg van de verslechterde economische situatie.⁴¹⁴

De grootste uitdaging op onderwijsgebied voor studenten in het AANES-gebied was om lokaal afgegeven certificaten en diploma's te laten erkennen door de Syrische autoriteiten. In gebieden met een Koerdische meerderheid wordt een eigen Koerdisch curriculum gevolgd. Certificaten die studenten daar verkrijgen, worden elders in Syrië niet erkend. Onder andere in Raqqa, Deir al-Zor en delen van Hasaka kon het AANES-bestuur het Koerdische curriculum niet invoeren en werd het Syrische curriculum gevolgd. Ouders of studenten kunnen naar een van de kantoren in de overheidsenclaves in AANES-gebied om bijvoorbeeld diploma's te laten erkennen. Studenten gaan fysiek naar een van de overheidsenclaves in het noordoosten om examens te doen en zo een geldig diploma te verkrijgen, om verder te kunnen studeren.⁴¹⁵

⁴⁰⁸ Het is onbekend op welke manier(en) dit aangetoond moet worden.

⁴⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2022.

⁴¹⁰ World Education News and Reviews, *Education system profiles. Education in Syria*, 4 april 2016; Nuffic, *Education systems. Syria. Facts: Syria and education*, <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/syria/facts-syria-and-education> ongedateerd, geraadpleegd op 19 november 2021.

⁴¹¹ UNICEF, *Whole of Syria. Humanitarian situation report*, september 2021, p1; vertrouwelijke bron, 16 februari 2022.

⁴¹² SNHR, *On World Children's Day Tenth Annual Report on Violations against Children in Syria*, 20 november 2021, p25, 27; World Vision, *Too high a price to pay. The cost of conflict for Syria's children*, 2021, p20.

⁴¹³ Middle East Eye, *Syria war: Children killed by government shelling as they walk to school in Idlib*, 20 oktober 2021; SNHR, *Four children were killed by Syrian regime forces' bombing while on their way to school northeast of Idlib on April 4*, 4 april 2022.

⁴¹⁴ Solidarités International, *Rehabilitation of schools in Syria*, 20 oktober 2021.

⁴¹⁵ International Crisis Group, *Syria: Shoring Up Raqqa's Shaky Recovery*, 18 november 2021, p14; Voices for displaced Syrians, *Is Syria safe for return? Returnees' perspective*, november 2021, p47; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

Drie studenten uit Deir al-Zor die naar overheidsgebied gegaan waren om examen te doen, werden op weg naar huis beschoten. Daarbij kwam een student om het leven en raakten twee anderen gewond.⁴¹⁶

3.1.6.1

Opvang van minderjarigen

In de regel worden kinderen die geen ouders hebben, of in elk geval geen ouders die voor hen kunnen zorgen, opgevangen door (naaste) familieleden. Als dit niet mogelijk is, kunnen de kinderen naar een opvanglocatie. Een bron omschreef deze optie als laatste redmiddel: opvang in een gezinssituatie is in het belang van het kind. Als beide ouders afwezig zijn of niet in staat voor de kinderen te zorgen, zal de familierechter een wettelijke voogd toewijzen.⁴¹⁷ Zie voor meer informatie over voogdij paragraaf 3.3.2 van dit ambtsbericht.

Juridisch kader alternatieve zorg

Er zijn in Syrië verschillende soorten opvanghuizen voor minderjarigen⁴¹⁸: weeshuizen,⁴¹⁹ jeugdinstellingen en opvang voor gehandicapte kinderen. Het Syrische ministerie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid is in principe verantwoordelijk voor de kinderen die in een weeshuis wonen en voor het toezicht op de tehuizen. In de praktijk worden dergelijke opvanghuizen door (lokale of internationale) ngo's gerund, waaronder SOS-Kinderdorpen. In opvanghuizen worden jongens en meisjes in principe gescheiden gehuisvest. Een uitzondering hierop vormen de locaties van SOS-Kinderdorpen en de tijdelijke opvangcentra van UNICEF in ontheemdenkampen: daar wordt geprobeerd om broertjes en zusjes gezamenlijk onderdak te bieden. Er zijn enkele weeshuizen die onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Awqaf (religieuze zaken) of kerken vallen. Kinderen zonder ouderlijke zorg, die bij (eigen) families inwonen, onder meer volgens het islamitische *kafala*-principe, krijgen door de shariarechtbank een *wasi* toegewezen.⁴²⁰

Volgens mensenrechtenorganisatie SNHR kan het ook voorkomen dat een kind aan de staatszorg wordt toevertrouwd als het tegelijk met de moeder gearresteerd is en de moeder vervolgens gedetineerd is. In dat geval is er geen mogelijkheid voor de familie om een rol te spelen in de opvang of zorg van het kind.⁴²¹

Omstandigheden

De omstandigheden in opvanglocaties zijn volgens een vertrouwelijke bron zeer basaal. Daar komt bij dat veel kinderen – die opgroeiden tijdens het conflict – (blijvende) lichamelijke en geestelijke schade opgelopen hebben. De autoriteiten zijn hierin ook afhankelijk van hulp die ngo's kunnen bieden, zoals diensten en voedsel. Voedselparties in opvanglocaties zouden zeer klein zijn. Onderwijs wordt in principe buiten de instelling genoten, tenzij kinderen in een jeugdinstelling verblijven.

⁴¹⁶ UN OCHA, *United Nations Resident Coordinator and Humanitarian Coordinator in Syria, Imran Riza, Statement on the killing of a student, Deir ez-Zor*, 10 juni 2022.

⁴¹⁷ Vertrouwelijke bron, 18 januari 2022; vertrouwelijke bron, 16 februari 2022.

⁴¹⁸ Dit is gelijk aan de leeftijd voor meerderjarigheid in Nederland.

⁴¹⁹ Ook voor kinderen van wie alleen de vader is overleden.

⁴²⁰ Unicef en World Vision, *Alternative care in Northwest Syria*, juni 2021, p40, 46; SOS Children's Villages, *The National Child Protection System and Alternative Child Care in Syria*, januari 2021, p51, 55; UNICEF, *Whole of Syria. Humanitarian Situation Report. January to December 2021*; vertrouwelijke bron, 16 februari 2022; SOS Children's Villages, *Where we help – Asia – Syria*, <https://www.sos-childrensvillages.org/where-we-help/asia/syria> geraadpleegd 23 maart 2022.

⁴²¹ SNHR, *On World Children's Day Tenth Annual Report on Violations against Children in Syria*, 20 november 2021, p20.

Kinderen die opgepakt worden omdat ze bedelen, worden in jeugdinstelling geplaatst, waar de omstandigheden overeenkomsten vertonen met detentiecentra.⁴²²

Hoewel statistieken ontbreken zouden er als gevolg van het conflict en door de aanhoudende economische crisis niet voldoende opvangplekken zijn. Voor sommige families is de nood zo hoog, dat zij hun kinderen achterlaten op straat of voor gebouwen van het ministerie van Sociale Zaken, omdat ze niet langer voor hen kunnen zorgen. Vanwege het elf jaar durende conflict, met een humanitaire en economische crisis tot gevolg, kwam het, ondanks de sociale structuur in de Syrische maatschappij, voor dat kinderen geen enkele vorm van zorg en opvang hebben.⁴²³

Gezinsgebonden opvang

Syrië kent geen officiële adoptieregeling voor islamitische gezinnen. Hoewel adoptie voor christenen volgens hun familierecht wel is toegestaan, zijn er geen gegevens of cijfers over beschikbaar.⁴²⁴ Naast opvanghuizen en opvang bij familie zijn er twee andere vormen van alternatieve zorg: *kafala* en *al-haq*. *Kafala* is een vorm van sponsorschap waarbij een niet-verwante familie⁴²⁵ voor een kind zorgt als de ouders daartoe niet in staat zijn. Het kind kan geen aanspraak maken op de familienaam of een erfenis van de opvang verlenende familie. Het pleeggezin zou de opname van het kind in de familie bij een sharierechtbank formaliseren. *Al-haq* is voorbehouden is aan achtergelaten kinderen – dus kinderen van wie de ouders in het geheel niet in beeld zijn (geweest).⁴²⁶ Bij deze vorm van zorg tekent een pleeggezin eenmalig een contract voor de duur van een jaar; in de praktijk blijft het kind aan het gezin verbonden tot het achttien jaar wordt. In principe bestaat deze mogelijkheid voor stellen die na vijf jaar huwelijk nog kinderloos zijn. Ook alleenstaande vrouwen van 45 jaar of ouder zouden in aanmerking kunnen komen. Bij uitzondering zou een kind door een sharierechtbank toegevoegd kunnen worden aan een gezin dat een kind van hetzelfde geslacht heeft.⁴²⁷

Opvang in gebieden die niet onder controle van de Syrische autoriteiten vallen

Voor zover bekend heeft het AANES geen aparte wet- en regelgeving voor de opvang van kinderen. Kinderen zouden er opvang kunnen vinden in de opvanghuizen van het ministerie van Vrouwenzaken. Bij de opvang van minderjarigen in ontheemdenkampen heeft het kampmanagement een toezichthoudende rol en andere verantwoordelijkheden. In het noordwesten zou het aantal ongereguleerde instellingen – weeshuizen, kostscholen en opvanghuizen – toenemen. Meisjes zouden daar doorgaans tot de leeftijd van vijftien tot achttien jaar kunnen blijven, maar jongens slechts tot de leeftijd van tien tot veertien jaar. De bron kon geen algemeen beeld schetsen van de situatie in opvanglocaties in de niet-overheidsgebieden.⁴²⁸

⁴²² Vertrouwelijke bron, 16 februari 2022; Unicef, *Syria: children struggle with physical and psychological scars after 11 years of war*, 15 maart 2022.

⁴²³ Middle East Eye, *Syria: Shelter gives new home to children separated from parents during war*, 16 oktober 2021; vertrouwelijke bron, 18 januari 2022; vertrouwelijke bron, 16 februari 2022.

⁴²⁴ SOS Children's Villages, *The National Child Protection System and Alternative Child Care in Syria*, januari 2021, p55.

⁴²⁵ Het rapport maakt onderscheid tussen interne en externe *kafala*. Waarbij interne *kafala* gaat over opvang door de (verdere) familie van het kind. In die gevallen is er weinig of geen formele betrokkenheid van een sharierechtbank. Weeshuizen en opvanghuizen kennen een vorm van institutionele *kafala*. Unicef en World Vision, *Alternative care in Northwest Syria*, juni 2021, p14.

⁴²⁶ Unicef en World Vision, *Alternative care in Northwest Syria*, juni 2021, p40; SOS Children's Villages, *The National Child Protection System and Alternative Child Care in Syria*, januari 2021, p51-52; vertrouwelijke bron, 18 januari 2022; vertrouwelijke bron, 16 februari 2022.

⁴²⁷ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2022.

⁴²⁸ vertrouwelijke bron, 18 januari 2022.

Save the Children biedt kinderen (in principe tot de leeftijd van twaalf jaar, maar er zijn uitzonderingen) onderdak en faciliteiten in hun tijdelijke opvangcentra, onder andere in de ontheemdenkampen Al Hol en Roj in het noordoosten van Syrië.⁴²⁹

3.2 Naleving en schendingen

3.2.1 *Vrijheid van meningsuiting*

Elke vorm van kritiek op de Syrische autoriteiten of de machthebbers in de andere drie controlegebieden kan tot problemen leiden. Dat geldt niet alleen voor politieke activisten, oppositieleiden, mensenrechtenactivisten en journalisten, maar voor elke inwoner van Syrië. In dit verband merkten meerdere bronnen op dat 'nu zelfs loyalisten van het regime opgepakt en aangepakt worden vanwege onacceptabele uitlatingen'. Niet elke kritische uiting leidt tot arrestatie. Wat onacceptabel is en tot problemen leidt, hangt af van de persoon (en diens invloed of zichtbaarheid), van het moment en de aard van de uitlatingen, maar tegelijkertijd kan praktisch elke uitlating waar iemand met enige invloed een probleem mee heeft vroeg of laat tot problemen leiden. Hoewel kritiek op de president een absolute rode lijn is, kan ook kritiek op het (falende) overheidsbeleid, zoals een opmerking over de economische situatie, leiden tot arrestatie, detentie of verdwijning.⁴³⁰

Familieleden van gezochte personen⁴³¹ kunnen te maken krijgen met agressie, geweld of arrestatie. Zo kunnen familieleden van critici die in het buitenland zijn en/of politieke posities hebben, bedreigd of gearresteerd worden om hen onder druk te zetten. Hoe dat precies gebeurt en hoe vaak, is niet bekend.⁴³² In het mensenrechtenrapport over 2021 van de VS staan enkele voorbeelden. Zo zouden de Syrische autoriteiten kinderen van – vermeende – politieke dissidenten of leden van gewapende groepen of activistische groepen arresteren en martelen. Onder meer om het gezinsslid te dwingen zich over te geven. HTS zou ook familieleden van vermeende oppositie tegen HTS laten verdwijnen.⁴³³

Journalisten

Op de wereldwijde ranglijst van *Reporters without Borders* van 2021 stond Syrië op plaats 173 van de 180. In hun ranglijst van 2022 stond Syrië op plaats 171.⁴³⁴ In overheidsgebied werden enkele journalisten gearresteerd, onder wie personen die bij de staatsmedia werkten. Als de reden van de arrestatie al bekend was, ging het meestal om kritiek op het overheidsbeleid of om het verslag doen van demonstraties tegen overheidsbeleid.⁴³⁵

⁴²⁹ Save the Children, *When am I going to start to live?*, 2021, p3.

⁴³⁰ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p10, 12, 14, 15, 17; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; SNHR, *Syrian regime arrested a civilian north of Suwaida on March 30*, 31 maart 2022.

⁴³¹ Gezochte dienstplichtigen of deserteurs werden niet expliciet genoemd door de bronnen.

⁴³² Amnesty, *"You're going to your death"*, september 2021, p25-26; RSF, *Syrian journalist detained for third time in 18 months*, 9 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; US DoS, *Syria 2021 Human Rights Report*, april 2022, p6, 9, 19, 22.

⁴³³ US DoS, *Syria 2021 Human Rights Report*, april 2022, p9, 19.

⁴³⁴ RSF, *World Press Freedom Index – Syria*, <https://rsf.org/en/syria> geraadpleegd op 3 juni 2022. In 2022 heeft RSF een andere rekenmethode geïntroduceerd, waardoor de scores van 2021 en 2022 niet met elkaar vergeleken kunnen worden.

⁴³⁵ SNHR, *Condemning Syrian Regime Forces' Arrest of Writer and Journalist Bassam Safar for the Second Time in a Month, and His Enforced Disappearance*, 12 juli 2021; CPJ, *Syrian journalists fear for their lives despite the end of the siege of Daraa al-Balad*, 27 september 2021; RSF, *Syrian journalist detained for third time in 18 months*, 9 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

In de verslagperiode werden enkele gevallen gerapporteerd in SIG, SSG en AANES-gebied waarbij journalisten en ander mediapersoneel door ongeïdentificeerde personen werden aangevallen, gearresteerd en gedetineerd. In AANES-gebied zou ook SDF-personeel betrokken zijn geweest bij geweld tegen journalisten en mediapersoneel.⁴³⁶

3.2.1.1 Sociale media en internetgebruik

Internettoegang

In overheidsgebied hebben de autoriteiten het monopolie op het internet. Er zijn naast staatsbedrijven ook private ondernemingen die internetaansluitingen aanbieden, maar ook hun internet is gefaciliteerd door het ministerie van Telecommunicatie. Dit internet is voorzien van een filter en verschillende sites zijn geblokkeerd. Sociale media zouden niet geblokkeerd zijn, omdat de autoriteiten hiermee de bevolking kunnen monitoren en kunnen zien wat de bevolking denkt. Het is private bedrijven niet toegestaan om onafhankelijk internet via satellieten aan gebruikers aan te bieden. Hierdoor is het niet nodig dat deze bedrijven hun gebruiksinformatie doorgeven, omdat het ministerie zelf over deze informatie kan beschikken. Hierdoor hebben de Syrische autoriteiten volledige toegang tot alle informatie waar zij interesse voor hebben.⁴³⁷

Het is in overheidsgebied een praktische uitdaging voor burgers om toegang te krijgen tot het internet. Dit komt door de hoge aanschafkosten van een apparaat met internetmogelijkheden, de gebrekkige elektriciteitsvoorziening (nodig voor de wifi-router) en de beperkte telecommunicatie-infrastructuur.⁴³⁸ Ook zouden er niet voldoende aansluitingen zijn om iedereen privé van internet te voorzien. Daardoor zijn er in overheidsgebied nog internetcafés; het internet hier wordt geleverd door het ministerie van Telecommunicatie. In SIG- en SSG-gebied zou iedereen die dat wil over internet kunnen beschikken, omdat het afkomstig is uit Turkije. In AANES-gebied zou het internet voornamelijk uit de Iraakse Koerdische regio komen, maar zouden mensen ook illegaal internet vanuit Turkije gebruiken. De Syrische autoriteiten hebben geen toegang tot dit internet en hebben niet de mogelijkheid om het te filteren of te blokkeren.⁴³⁹

Monitoring

Internetproviders zijn verplicht om gegevens van het internetverkeer te verzamelen en te bewaren. In april 2022 vaardigde president Assad een nieuwe Wet op cybercriminaliteit uit. De wet behelst een verbod op versleuteld internetgebruik. De zwaarste straffen in de wet zien op het plaatsen van online berichten die beschouwd worden als het ondermijnen van het aanzien van de staat, een bedreiging voor de nationale eenheid of die aanzetten tot negatieve publieke opinie.⁴⁴⁰ Personen die kritiek hadden op de Syrische autoriteiten werden bijvoorbeeld veroordeeld op grond van 'het ondermijnen van de moraal van de natie'.⁴⁴¹

⁴³⁶ CPJ, *Journalists attacked throughout northeastern Syria, 2 remain in detention*, 23 juli 2021; COAR, *Syria Update*, 13 december 2021; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p12-13, 15, 18; Al-Monitor, *Journalists flee northwest Syria as intimidation ramps up*, 18 april 2022.

⁴³⁷ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴³⁸ Synaps, *Digital castaways*, 13 december 2021.

⁴³⁹ Al-Monitor, *Low-cost internet services reach Syria's al-Bab*, 1 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁴⁰ Sana, *President al-Assad issues law No. 20 on cybercrime*, 18 april 2022; vertrouwelijke bron, april 2022; Syndication Bureau, *Syria's Cybercrime Law is Another Way for Assad to Rule by Fear*, 20 mei 2022.

⁴⁴¹ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

De Syrische autoriteiten monitoren online uitlatingen, zoals op blogs en sociale media, van Syriërs binnen en buiten Syrië. Het monitoren van gewone burgers zou in 2021 minder geworden zijn vergeleken met het begin van de crisis, omdat de autoriteiten hen minder vrezen vanwege de invloed die zij over hen hebben. Het was gangbaar geworden om (online) kritiek te uiten over de economische tegenspoed.⁴⁴² Dit kan echter, zoals hierboven beschreven, op zekerg moment tot problemen leiden. En de nieuwe Wet op cybercriminaliteit was volgens bronnen bedoeld om de boodschap richting de bevolking te geven dat kritiek op de regering-Assad niet getolereerd zal worden.⁴⁴³ Iemand die in verband met cybercriminaliteit (volgens de Syrische definitie daarvan) voor het eerst in aanraking komt met de autoriteiten zal waarschijnlijk slechts enkele dagen vastgehouden worden. Een volgende keer kan de behandeling ernstigere vormen aannemen.⁴⁴⁴ Internetgebruikers maken soms gebruik van een VPN-verbinding (*virtual private network*) om opsporing te voorkomen of ze passen een vorm van zelfcensuur toe.⁴⁴⁵ Hoewel de autoriteiten het Syrische internet controleren, is het mogelijk een VPN te installeren. Volgens een bron zijn de grote of bekende VPN-sites geblokkeerd, maar zijn er tal van kleine VPN-providers en ontstaan er regelmatig nieuwe VPN's, die burgers desgewenst kunnen installeren.⁴⁴⁶ Zowel activisten als gewone burgers gebruiken om die reden een VPN.⁴⁴⁷

Inloggegevens

Geraadpleegde bronnen gaven aan dat het geen standaardbeleid is om legaal in- en uitreizende Syriërs om de inloggegevens van hun sociale-media-accounts te vragen. Verschillende bronnen sloten niet uit dat dit in individuele gevallen wel gebeurt. Zo kan iemand die om wat voor reden dan ook in de belangstelling van de autoriteiten staat, bij uitreis op de luchthaven om zijn inloggegevens gevraagd worden.⁴⁴⁸ Het komt zeker voor dat personen die gevangenen zitten gevraagd of zelfs gemarteld worden om hun inloggegevens van sociale-media-accounts vrij te geven.⁴⁴⁹

Uit een publicatie van Meta, het bedrijf achter Facebook en WhatsApp, blijkt dat dit bedrijf in oktober 2021 drie groepen hackers van het *Syrian Electronic Army* heeft ontmaskerd en verwijderd. Het Syrian Electronic Army wordt door Synaps geduid als een '*loyalist hacktivist group*'. Het doel van de hackers bleek onder meer om toegang tot Facebookaccounts te verwerven en om de inloggegevens en andere gevoelige gebruikersinformatie te verkrijgen, zoals belgeschiedenis, contactlijsten, foto's en informatie over het gebruikte apparaat (computer, smartphone, etc).⁴⁵⁰ Synaps maakte in een artikel van december 2021 eveneens melding van het risico dat gebruikers ongemerkt en ongewild *spyware* installeren door het downloaden van illegale applicaties ter vervanging van geblokkeerde software.⁴⁵¹

⁴⁴² MEI, *How Facebook's oversight board can do more for Syria*, mei 2021, p2; SJAC, *Refuge no more. The danger of forced return to Syria*, juni 2021, p4; Synaps, *Digital castaways*, 13 december 2021; vertrouwelijke bron, 4 januari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

⁴⁴³ Vertrouwelijke bron, april 2022; Syndication Bureau, *Syria's Cybercrime Law is Another Way for Assad to Rule by Fear*, 20 mei 2022.

⁴⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁴⁵ Synaps, *Digital castaways*, 13 december 2021.

⁴⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 4 januari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁴⁹ Synaps, *Digital castaways*, 13 december 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁴⁵⁰ Meta, *Taking Action Against Hackers in Pakistan and Syria*, 16 november 2021.

⁴⁵¹ Synaps, *Digital castaways*, 13 december 2021.

Mobiele telefoons worden niet op naam geregistreerd, maar de telefoonnummers wel. Het kan daarbij zowel om fysieke simkaarten gaan als om nummers die online gekocht worden.⁴⁵² De autoriteiten kunnen het mobiele verkeer monitoren. Een bron gaf aan dat burgers onderling weinig gebruikmaken van sms'jes.⁴⁵³

3.2.2

Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

Meerdere bronnen gaven aan dat kleinere religieuze groepen in Syrië, zoals druzen, christenen en ismaïli's, niet systematisch worden vervolgd of gediscrimineerd vanwege hun geloof. Er waren geen berichten dat aanhangers van de genoemde religies in overheidsgebied niet vrij zijn om hun geloof te praktiseren. Van incidenten waarbij leden van religieuze minderheden het slachtoffer werden, is niet altijd vast te stellen dat de religie van die personen verband hield met het motief van de aanval. De Syrische autoriteiten en de andere de facto-autoriteiten zouden tolerantie jegens verschillende religieuze gemeenschappen inzetten als publiciteitsmiddel en ter ondersteuning van hun claim het legitiem gezag te zijn.⁴⁵⁴ De relatie tussen de Syrische autoriteiten en de verschillende religieuze groepen, waaronder ook de soennieten, werd zichtbaar tijdens de aanloop naar de presidentsverkiezingen van mei 2021. Bij verschillende publieke aangelegenheden spraken religieuze leiders hun steun uit voor president Assad.⁴⁵⁵ Een vertrouwelijke bron nuanceerde dit door te stellen dat bijvoorbeeld niet alle christenen de Syrische autoriteiten steunen, maar dat men als minderheidsgroep altijd kwetsbaarder is en op zoek is naar een vorm van zelfbehoud.⁴⁵⁶

In SIG-gebied waren er incidenten tegen religieuze minderheden. Met name in het grensgebied met AANES-gebied werden dorpen beschoten waarvan de inwoners hoofdzakelijk behoren tot religieuze minderheden. Uit de berichtgeving blijkt niet dat hun religie de aanleiding was voor de incidenten.⁴⁵⁷ In Afrin waren jezidi's het doelwit van gewapende oppositiegroepen. Onder meer hun heiligdommen werden leeggeroofd en vernield. Omdat deze informatie uit jaarrapporten komt, is het niet duidelijk in hoeverre dit in de verslagperiode van dit ambtsbericht plaatsvond.⁴⁵⁸

Voor leden van alle religieuze groepen geldt dat kritiek op de autoriteiten de rode lijn is en kan leiden tot repercussies. Dit staat los van het behoren tot een bepaalde (etno)religieuze groep.⁴⁵⁹ Zie ook paragraaf 3.2.1.

Christenen

Het Syrische mensenrechtencomité, *Syrian Human Rights Committee* (SHRC), stelde in zijn jaarrapport over 2021 dat in dat jaar geen kerken zijn aangevallen in Syrië. Er waren zelfs berichten dat de autoriteiten in overheidsgebied beschadigde kerken herstelden. Ook in Ras al-Ain, dat onder controle staat van Turkije en de Syrische oppositiegroepen die deel uitmaken van het SNA (*Syrian National Army*), zou het de-facto-bestuur herstelwerkzaamheden van kerken gesponsord hebben.⁴⁶⁰

⁴⁵² Vertrouwelijke bron, 4 januari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁴⁵³ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022; US DoS, *Syria 2021 International Religious Freedom Report*, juni 2022.

⁴⁵⁵ European University Institute, *Networks mobilisation and resistance in the 2021 presidential elections in Syria*, 23 juni 2021, p11.

⁴⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁴⁵⁷ USCIRF, *Annual Report 2022 -Syria*.

⁴⁵⁸ USCIRF, *Annual Report 2022 -Syria*; US DoS, *Human Rights Report 2021 – Syria*, p3.

⁴⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁴⁶⁰ Daily Sabah, *Turkish military renovates Syriac Orthodox Church in NE Syria*, 15 juli 2021; SHRC, *The 20th Annual Report on Human Rights in Syria 2021*, januari 2022, p44.

Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) confisqueerde in SSG-gebied onroerend goed van burgers, met name van christenen. Woonhuizen zouden aan HTS-leden gegeven worden of aan ontheemden verhuurd worden, ten bate van de lokale autoriteiten (SSG).⁴⁶¹ Het aantal christenen in SSG-gebied is niet bekend, maar zou klein zijn. Het was volgens een bron maar de vraag of er nog kerken open waren waar diensten gehouden worden. Zolang een christen niet gaat evangeliseren, zou hij verder met rust gelaten worden.⁴⁶² Een andere bron gaf aan dat ook de SSG, net als andere autoriteiten in Syrië, zich voordoet als beschermer van de christenen en dat ze hen redelijk goed behandelen. Dezelfde bron stelt dat christenen geen volledig gelijke rechten hebben, bijvoorbeeld wat betreft politieke deelname.⁴⁶³

Druzen

De meeste druzen wonen in de provincie Suweida, maar ook in de grote steden zijn er enkele kleinere gemeenschappen.⁴⁶⁴ De relatie van de druzen met de Syrische autoriteiten kan beschreven worden als neutraal en semiautonom. Hierbij is een rol weggelegd voor de religieuze gevestigde orde om de situatie onder controle te houden. In de verslagperiode vonden er demonstraties plaats in de provincie Suweida. Het terughoudende optreden van de Syrische autoriteiten en de rol van religieuze leiders leidden tot de-escalatie; zie ook paragraaf 1.2.2.⁴⁶⁵ Een bron stelde in dit verband dat als druzen door de autoriteiten gestraft worden, dit niet zal zijn vanwege hun druze-zijn, maar vanwege economische of politieke kritiek.⁴⁶⁶

Ismaili's

Over ismaili's is geen informatie verkregen die enkel op hen van toepassing is.

Afvalligen en atheïsten

Er is weinig concrete informatie over de positie van afvalligen en atheïsten. Afvalligheid is strafbaar binnen de islam, maar een afvallige of atheïst krijgt niet om die reden te maken met de Syrische autoriteiten of met strafrechtelijke vervolging. De reactie van de familie zal afhangen van hoe conservatief de familie is. Er is dan ook geen algemene uitspraak te doen over hoe er gereageerd kan worden op een familielid dat afvallig of atheïst is. In SSG-gebied zou het een groter probleem kunnen zijn dan in overheidsgebied. Niet alle moslims in Syrië zijn praktiserend – dit geldt ook voor andere religieuze groepen in Syrië – maar atheïsme is volgens deze bron geen fenomeen in Syrië. Mocht iemand zich identificeren als atheïst, dan kan die te maken krijgen met sociale uitsluiting. Als een atheïst diens ideologie actief gaat promoten, kan hij of zij op grotere weerstand uit de gemeenschap stuiten. Volgens de bronnen zal het waarschijnlijk niet tot fysiek geweld jegens deze persoon leiden, maar in SSG-gebied misschien wel.⁴⁶⁷

⁴⁶¹ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p13.

⁴⁶² Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

⁴⁶³ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁴⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁴⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

3.3 Toezicht en rechtsbescherming

3.3.1 Aangifte doen

Deze paragraaf beschrijft de situatie in overheidsgebied. Aangifte doen van een overtreding of misdrijf kan op het politiebureau. De persoon die aangifte doet, kan mondeling zijn⁴⁶⁸ zaak naar voren brengen, waarna een agent deze op papier zet. Degene die aangifte doet, krijgt daar geen bewijs van, maar krijgt wel het nummer van de aangifte. In de praktijk moet er smeergeld betaald worden om de politie te laten meewerken. Als iemand betaalt of een invloedrijke positie heeft, zal de aangifte voortvarend in behandeling worden genomen en onderzocht worden. Als de politie in gebreke blijft, kan iemand een klacht indienen bij de openbaar aanklager. Deze zal de zaak onderzoeken en, als hij of zij overtuigd is van het gelijk van de persoon in kwestie, de klacht terugsturen naar de politie. Die zal de aangifte vervolgens voortvarend moeten behandelen, omdat de klacht via de openbaar aanklager is gekomen. Of het effectief is om bescherming te zoeken bij hogere autoriteiten, zoals het ministerie van Justitie of de rechtspraak, zal afhangen van hoeveel smeergeld iemand betaalt, hoe invloedrijk iemand is of iemand invloedrijke connecties heeft. Volgens de geraadpleegde bron kunnen ngo's op dit gebied niet behulpzaam zijn.⁴⁶⁹

3.3.2 Wet- en regelgeving

Deze paragraaf beschrijft twee juridische onderwerpen in overheidsgebied.

Voogdij

Voor een uitgebreid overzicht van termen en wetgeving rond voogdijschap wordt verwezen naar hoofdstuk 10 van het Thematisch ambtsbericht Syrië over documenten van december 2019. Voor de leesbaarheid worden hier de belangrijkste termen uitgelegd⁴⁷⁰:

- *wilaya* – juridische voogdij
- *wali* – juridische voogd (vader, of een mannelijk familielid van vaders zijde)
- *wisaya (shariya)* – tijdelijke voogdij (of: toegewezen gezag)
- *wasi* (man of vrouw⁴⁷¹) / *wasiya* (vrouw) – aangewezen tijdelijke voogd
- *hadana* – verzorgingsrecht⁴⁷²

Het tijdelijke voogdijschap (*wisaya*) kan verscheidene rechten en plichten omvatten, waarmee de belangen van het kind, zowel van het welzijn als de bezittingen, gewaarborgd worden. De moeder van het kind kan ook (delen van het) *wisaya* krijgen – en daarmee *wasi* zijn – en dat zou in de praktijk veel gebeuren. De rechter heeft (veel) discretionaire bevoegdheid om te bepalen wat in het belang van het kind is. De rechten en plichten van de voogd kunnen kort of uitgebreid beschreven zijn en kunnen bijvoorbeeld gaan over het reizen met het kind, documenten aanvragen, bepalen naar welke school het gaat en dergelijke.⁴⁷³

⁴⁶⁸ Waar mannelijke voornaamwoorden gebruikt zijn, kunnen ook vrouwelijke voornaamwoorden gelezen worden.

⁴⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 7 februari 2022.

⁴⁷⁰ Omdat deze begrippen in de Nederlandse wetgeving omtrent voogdij niet (allemaal) voorkomen, kunnen bronnen verschillende beschrijvingen van deze begrippen hanteren.

⁴⁷¹ De bron gaf aan dat het woord *wasi* voor zowel mannen als vrouwen gebruikt wordt in de praktijk. Het woord *wasiya* kan alleen op een vrouw slaan.

⁴⁷² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië – Documenten*, december 2019, p47-48; vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁴⁷³ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

De moeder (met zorgrecht over haar kind, *hadana*) kan de familierechter verzoeken om bepaalde bevoegdheden, bijvoorbeeld het recht om met het kind het land uit te reizen, toe te kennen aan een *wasi*. De *wasi* kan in dit geval bijvoorbeeld de oma (moeder van de moeder) van het kind zijn. De rechter zal afwegen wat het belang van het kind is, besluiten wie de *wasi* wordt en wat in het specifieke geval de *wisaya* precies inhoudt. De moeder met zorgrecht kan derhalve niet zelf actief bevoegdheden overdragen, maar kan er bij de rechter om verzoeken. De mogelijkheid om hiertoe te verzoeken is niet voorbehouden aan de wali.⁴⁷⁴

Het familieboekje is niet bedoeld om de juridische zeggenschap over de kinderen aan te tonen. Als een vrouw wil aantonen dat zij een deel van de voogdij (*wisaya*) over de kinderen toegewezen heeft gekregen, zoals bijvoorbeeld het recht om het kind te reizen, moet zij hiervoor een document gebruiken dat is afgegeven door de shariarechtbank.⁴⁷⁵

Studenten

Studenten van alle studierichtingen mogen tijdens hun studie betaald werk verrichten. Er zijn geen juridische of interne voorschriften (van de universiteiten) die dit verbieden.⁴⁷⁶

Medische studenten moeten direct voor of bij het afstuderen een maatschappelijke plicht vervullen in de publieke gezondheidszorg. De locatie waar de plicht vervuld wordt, kan niet door de studenten zelf gekozen worden. Voor zover bekend zouden studenten vooral te werk gesteld worden in hun oorspronkelijke woonplaats (waar zij woonden voordat zij aan hun studie begonnen).⁴⁷⁷

3.3.3

Rechtsgang

Rechtsgang in overheidsgebied

De VN-onderzoekscommissie (UNCOI) beschrijft dat de Syrische autoriteiten de rechtspraak en een eerlijke rechtsgang minachten. Ze baseerde dit onder meer op tientallen interviews waaruit bleek dat het recht op een eerlijk proces geschonden werd.⁴⁷⁸ Andere bronnen bevestigen dit beeld en stellen dat er geen onafhankelijke rechtspraak is in Syrië. Er is sprake van een afhankelijkheidsrelatie van rechters ten opzichte van de veiligheidsdiensten of het ministerie van Justitie. In de contra-terrorisme- en militaire rechtbanken kunnen burgers berecht worden tegen wie een politieke aanklacht loopt. Zij hebben geen toegang tot een advocaat of een andere vorm van juridische vertegenwoordiging. In reguliere rechtbanken moeten verdachten in strafzaken juridisch gezien wel een wettelijke vertegenwoordiger hebben. Als zij deze niet zelf kiezen, zal er iemand toegewezen worden. Hoewel het de bron aan kwantitatieve data ontbrak, was bekend dat het vereiste niet altijd werd nageleefd.⁴⁷⁹

In het gebied dat onder controle staat van de Syrische autoriteiten zijn er rechtbanken voor reguliere strafzaken (waaronder cybercriminaliteit) en speciale rechtbanken (militaire rechtbanken en rechtbanken voor contra-terrorisme)⁴⁸⁰.

⁴⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022.

⁴⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁴⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 23 november 2021; vertrouwelijke bron, 4 januari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁴⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁴⁷⁸ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p8.

⁴⁷⁹ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p18; vertrouwelijke bron, 7 februari 2022; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁸⁰ In bronnen vaak aangeduid met de afkorting CTC – *counter terrorism court*.

Hoewel de militaire rechtbanken decennia geleden werden ingesteld om militair personeel en politiepersoneel te berechten, kregen zij later wettelijk de bevoegdheid om ook burgers te berechten in zaken waarin de staatsveiligheid een rol speelt. De speciale rechtbanken functioneren buiten het gewone rechtssysteem om. De vertrouwelijke bron stelde ten aanzien van deze speciale rechtbanken dat burgers er voor vrijwel alles berecht kunnen worden. Het is onbekend of er helder afgebakende criteria zijn voor berechting door een speciale rechtbank.⁴⁸¹

Het onderzoeksinstituut *International Legal Assistance Consortium* (ILAC) stelde in zijn rapport over Syrië van juni 2021 dat tussen maart 2011 (de maand waarin het conflict uitbrak) en augustus 2020 ruim 10.000 Syriërs berecht waren door de contraterrorisme-rechtbanken. Dit betreft echter slechts een fractie van het aantal personen dat in die periode is gearresteerd en verdwenen.⁴⁸² Een vertrouwelijke bron merkte in dit verband op dat voorgeleiding voor een rechtbank betekent dat de locatie (en aanklacht) van een arrestant bekend wordt en dat hij niet langer vermist is (vanwege gedwongen verdwijning), maar willekeurig gedetineerd zal zijn in een staatsgevangenis. Zodra iemands locatie en de aanklacht bekend zijn geworden, kan de familie met een advocaat concreet aan de slag om de gevangene vrij te krijgen, omdat dan bekend is wie er met smeergeld omgekocht moet worden.⁴⁸³

Op 30 april 2022 vaardigde president Assad een decreet uit waarmee amnestie wordt verleend voor 'terroristische misdrijven', uitgezonderd zaken waarin dodelijke slachtoffers waren. Een maand later zouden ruim vijfhonderd personen zijn vrijgelaten. Het betrof onder meer personen die enkele of al tien jaar vastzaten of verdwenen waren, uit civiele en militaire gevangenissen; mannen, vrouwen en kinderen; personen die destijds deel uitgemaakt hadden van een gemeenschappelijke (geografische) verzoening en personen (vluchtelingen en ontheemden) die na terugkeer naar overheidsgebied opgepakt waren. Er waren berichten dat (familie van) vrijgelatenen afgeperst werden onder de bedreiging dat anders hun dossier niet gesloten zou worden en zij daardoor het risico liepen opnieuw gearresteerd te worden. Ondanks de vrijlatingen in het kader van deze amnestieregeling bleef het lot van ruim 130.000 sinds 2011 gearresteerde of verdwenen personen nog altijd onbekend.⁴⁸⁴

Rechtsgang in SSG-gebied

Geweld en wetteloosheid blijven wijdverspreid in het gebied dat onder controle staat van de *Syrian Salvation Government* (SSG) en Hay'at Tahrir al-Sham (HTS). Het onderzoeksinstituut ILAC begint zijn beschrijving van het daar ingevoerde rechtssysteem met de opmerking dat het gebied een zwakke juridische structuur kent, doordat gewapende groepen elk moment hun wil kunnen opleggen. Hoewel de rechtbanken officieel onder het ministerie van Justitie van de SSG vallen, staan zij feitelijk onder invloed van de gewapende organisatie HTS. Deze rechtbanken spreken recht volgens de sharia. Er zijn geen uniforme procedures voor civiele of strafzaken. Ook in dit deel van Syrië kunnen smeergeld en corruptie een belangrijke rol spelen in het juridisch systeem.⁴⁸⁵

⁴⁸¹ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p9, 21; vertrouwelijke bron, september 2021.

⁴⁸² ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p22.

⁴⁸³ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁴⁸⁴ COAR, *Syria Update (vol.5, no.17)*, 9 mei 2022; SNHR, *The Syrian regime has released 476 people under amnesty decree 7/2022 and is still detaining some 132,000 of those arrested since March 2011*, 16 mei 2022; The New Arab, *Syrian regime 'blackmails' families of released detainees, demands money*, 24 mei 2022; MEMO, *Syria: Assad pardons only 527 of a total of 132,000 prisoners*, 30 mei 2022.

⁴⁸⁵ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p50-55; 68-69.

Rechtsgang in SIG-gebied

Het gebied dat onder controle staat van door Turkije gesteunde Syrische oppositiegroepen wordt de facto bestuurd door de *Syrian Interim Government* (SIG). Het rechtssysteem wordt met name bemand door ervaren personeel (rechters, aanklagers en advocaten). De rechterlijke macht zou echter onder directe en indirecte invloed staan van de daar aanwezige Turkse strijdkrachten en hun lokale Syrische bondgenoten. Het ILAC spreekt van 'impliciete tolerantie aangaande corruptie en misdragingen begaan door Turkse strijdkrachten en daaraan gelieerde groepen'. Daarbij zou elke vorm van oppositie tegen de SIG of de Turkse aanwezigheid hard aangepakt worden. Naast een civiel rechtssysteem richtte de SIG een militair rechtssysteem op, voor militaire strafzaken of het berechten van militair personeel.⁴⁸⁶

Rechtsgang in AANES-gebied

Het juridisch systeem in het door het AANES bestuurd gebied wordt door ILAC beschreven als complex met een overlap in functies en rechtsgebieden. De aanstelling van rechters gebeurt niet op de voorgeschreven wijze. Ook komt het voor dat een rechter verschillende functies bekleedt, hetgeen schadelijk is voor de rechtsgang. Andere problemen zijn dat niet altijd helder is welke wet in welke situatie van toepassing is of dat er geen geschreven wet beschikbaar is. Hoewel het AANES een eigen set aan wetten heeft uitgevaardigd, kan bij gebrek aan specifieke wetgeving ook nog de Syrische wet worden toegepast. Los daarvan ligt er een grote nadruk op sociale gerechtigheid, waarbij dialoog, onderhandelen en wederzijdse instemming moeten leiden tot een oplossing. De speciale rechtbank voor terrorismemisdrijven (*People's Defense Court*) schendt op verschillende punten het kader van eerlijke rechtsgang, onafhankelijke rechtspraak en de rechten van gedetineerden. Zo werd bijvoorbeeld bij een eerste overtreding vaak besloten tot hulp of begeleiding voor de dader in plaats van hem volgens de wet te veroordelen.⁴⁸⁷ De doodstraf is in 2016 in dit gebied afgeschaft.⁴⁸⁸

Een vertrouwelijke bron beschreef de rechtbanken in het AANES-gebied als zeer primitief en met een gebrek aan basale ervaring. Zo wees deze bron op een geval waarin een voormalige docent werd aangesteld als rechter.⁴⁸⁹ Een ander onderzoek naar het rechtssysteem in AANES-gebied bevestigt het beeld van onvoldoende opgeleide rechters.⁴⁹⁰

3.3.3.1 Arrestaties, bewaring en detenties

Arrestaties en groepen waarvoor de autoriteiten belangstelling tonen

De Syrische autoriteiten houden zo veel groepen nauwlettend in de gaten dat grote delen van de bevolking, onder wie zij die terugkeren, het risico lopen dat ze tot die verdachte groepen gerekend worden.⁴⁹¹

⁴⁸⁶ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p78-79, 83, 101.

⁴⁸⁷ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p119-120; Omran for Strategic Studies, *The Autonomous Administration: A Judicial Approach to Understanding The Model and Experience*, 7 maart 2022, p136-137.

⁴⁸⁸ ILAC, *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021, p119.

⁴⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 7 februari 2022.

⁴⁹⁰ Omran for Strategic Studies, *The Autonomous Administration: A Judicial Approach to Understanding The Model and Experience*, 7 maart 2022, p137-138.

⁴⁹¹ EASO, *Syria Situation of returnees from abroad*, juni 2021; vertrouwelijke bron, september 2021.

Tegenstanders van de autoriteiten kunnen op elk moment gearresteerd worden. Veel arrestanten verdwijnen na hun aanhouding. (Zie paragraaf 3.3.5.) In dit verband gaven bronnen aan dat de Syrische autoriteiten ook 'oude dossiers' openen en dat personen die ooit hebben deelgenomen aan een demonstratie tegen de autoriteiten het risico lopen om alsnog gearresteerd te worden.⁴⁹² Eén bron nuanceerde dit door te stellen dat de Syrische autoriteiten niet in staat zijn om elk individu dat ooit aan een demonstratie heeft deelgenomen te identificeren, omdat het om miljoenen mensen gaat.⁴⁹³

Detentieomstandigheden

In Syrische gevangenissen en detentiecentra kwamen gevangenen om het leven door marteling of onvoldoende medische zorg.⁴⁹⁴ In overheidsgebied is er volgens een vertrouwelijke bron met name onderscheid te maken tussen de omstandigheden in staatsgevangenissen en in (geheime) detentiecentra van de veiligheidsdiensten. In de staatsgevangenissen is sprake van overbevolking, mishandeling en slechte omstandigheden.⁴⁹⁵ In de (geheime) detentiecentra van veiligheidsdiensten is, naast de genoemde omstandigheden in staatsgevangenissen, marteling tijdens de detentieperiode de norm. Dit zijn de locaties waar verdwenen personen worden vastgehouden.⁴⁹⁶ Zie ook paragraaf 3.3.4.

Over detentieomstandigheden in gebieden die niet onder controle van de Syrische autoriteiten staan is minder betrouwbare informatie verkregen.⁴⁹⁷ Hieruit komt echter een beeld naar voren dat vergelijkbaar is met de situatie in overheidsgebied: marteling wordt op grote schaal toegepast.⁴⁹⁸ Een bron merkte in dit verband op dat de de-facto-machthebbers in deze gebieden in veel opzichten lijken op de Syrische autoriteiten die zij bestrijden, door repressief om te gaan met de bevolking.⁴⁹⁹

3.3.3.2

Doodstraf

Het Syrische Wetboek van Strafrecht kent de doodstraf toe bij levensdelicten, maar ook in gevallen van onder meer terrorisme, drugsgerelateerde misdrijven en desertie. Juridisch gezien kan de rechter een doodstraf omzetten in levenslange dwangarbeid als er sprake is van verzachtende omstandigheden.⁵⁰⁰

In oktober 2021 kwam het bericht naar buiten dat 24 mannen ter dood gebracht waren door de Syrische overheid omdat zij schuldig bevonden waren aan het stichten van bosbranden waarbij doden waren gevallen. De misdrijven waren in de veroordelingen aangemerkt als terroristische daden en terrorisme kan gestraft worden met de doodstraf.⁵⁰¹

⁴⁹² Vertrouwelijke bron, 2 december 2021; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁴⁹³ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁴⁹⁴ SNHR, *The tenth annual report on torture in Syria on the International Day in Support of Victims of Torture*, 26 juni 2021; vertrouwelijke bron, september 2022.

⁴⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

⁴⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁴⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

⁴⁹⁸ SNHR, *The tenth annual report on torture in Syria on the International Day in Support of Victims of Torture*, 26 juni 2021; vertrouwelijke bron, 20 april 2022; The Jerusalem Post, *Erdogan's secret prisons in Syria*, 14 april 2022.

⁴⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 20 april 2022.

⁵⁰⁰ Vanderbilt University Law School, *Justice for Syria. A Human Rights Review of the Syrian Penal Code*, december 2013, p11-12; Amnesty International, *Report 2021/22*, maart 2022, p357.

⁵⁰¹ BBC Monitoring (Arabic), *Syria executes 24 people over arson 'terror acts'*, 21 oktober 2021; Amnesty International, *Syria: Chilling execution spree with 24 people put to death over last year's wildfires*, 22 oktober 2021.

Amnesty meldde in haar jaarrapport over de doodstraf dat in 2021 ten minste 24 keer de doodstraf was uitgevoerd in Syrië. Door gebrek aan informatie kon er geen totaal aantal uitgevoerde doodstraffen in 2021 gegeven worden. Het rapport heeft evenmin aantallen van het aantal personen dat in 2021 ter dood veroordeeld werd en het totaal aantal gedetineerden veroordeeld tot de doodstraf. Amnesty maakt zich ernstig zorgen dat de Syrische autoriteiten veelvuldig de doodstraf opleggen in oneerlijke strafrechtelijke processen.⁵⁰²

3.3.4 *Mishandeling en foltering*

In Syrische detentielocaties onder verantwoordelijkheid van de veiligheidsdiensten, waaronder militaire ziekenhuizen, worden gedetineerden stelselmatig mishandeld, gemarteld en gefolterd, soms met de dood tot gevolg.⁵⁰³ Marteling is in het Syrische gevangenisstelsel een doel op zich, om angst te zaaien onder de bevolking; het is dus niet alleen een middel om informatie of bekentenissen af te dwingen. Ernstige mishandeling in detentie kan gezien worden als staand beleid. Bestrafing of gerechtelijke vervolging van de daders door de Syrische autoriteiten⁵⁰⁴ is dan ook in het geheel niet aan de orde.⁵⁰⁵

Op 30 maart 2022 nam de Syrische regering een anti-folterwet aan die marteling zou bestraffen met ten minste drie jaar gevangenisstraf. Mensenrechtenorganisaties en -activisten reageerden zeer kritisch op het bericht, vanwege het omvangrijke bewijs van de wijdverbreide praktijk van marteling in Syrische detentiecentra en gevangenissen en omdat daadwerkelijke hervorming gepaard moet gaan met gerechtigheid en vervolging van reeds gepleegde schendingen.⁵⁰⁶

3.3.5 *Verdwijningen en ontvoeringen*

Bronnen beschrijven hoe de autoriteiten of daaraan gelieerde milities gedwongen verdwijningen als staand beleid en als doel op zich hanteren. Dergelijke verdwijningen zijn een methode van de autoriteiten om de burgerbevolking, onder wie terugkeerders, te onderdrukken en om angst te zaaien, door mensen in het ongewisse te laten over hun eigen lot en het lot van hun dierbaren – ook de verdwenen personen zelf weten niet altijd waar en door welke veiligheidsdienst ze worden vastgehouden. Het is ook voorgekomen dat prominente figuren plotseling uit het publieke leven verdwenen. Omdat een officiële aanklacht en juridische procedure ontbreken, is het lot van verdwenen personen zeer ongewis.

⁵⁰² Amnesty International, *Death sentences and executions 2021*, 24 mei 2022, p10, 40-41, 49.

⁵⁰³ ECCHR, *Dossier. Human Rights Violations in Syria: Torture under Assad*, maart 2021, p2-5; Ceasefire, *In the Name of Protection: Minorities and identity in the Syrian conflict*, juni 2021, p15-16, 19 en 22; SNHR, *On World Children's Day Tenth Annual Report on Violations against Children in Syria*, 20 november 2021, p15; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p6, punt 22.

⁵⁰⁴ In januari 2021 werd in Duitsland een hooggeplaatste Syriër veroordeeld tot levenslang voor zijn betrokkenheid bij het martelen van duizenden gedetineerden, van wie tientallen als gevolg daarvan overleden. Amnesty International, *Germany/Syria: Conviction of Syrian official for crimes against humanity a historic win for justice*, 13 januari 2022; NOS, *Syrische kolonel geheime dienst krijgt levenslang in Duitsland*, 13 januari 2022.

⁵⁰⁵ ECCHR, *Dossier. Human Rights Violations in Syria: Torture under Assad*, maart 2021, p2-5; vertrouwelijke bron, september 2021; HRW, *The Torture Continues, Say Syrian Refugees Who Returned*, 4 november 2021; vertrouwelijke bron, 2 december 2021; MEI, *Data shows nowhere in Syria is safe for return*, 22 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; NRC, *Martelen om het land te temmen*, 20 mei 2022.

⁵⁰⁶ SANA, *President al-Assad issues law that incriminates torture*, 30 maart 2022; The New Arab, *Assad regime criminalises torture, Syrian activists call new law a 'black comedy'*, 30 maart 2022; Amnesty International, *Syria: New anti-torture law "whitewashes" decades of human rights violations*, 31 maart 2022; HRW, *Torture in Syrian prisons is not a joke*, 1 april 2022; PHR, *Syria's New Anti-Torture Law Fails to Address Regime's Crimes Against Humanity: PHR*, 5 april 2022.

Ook personen die in detentie overlijden – als gevolg van marteling of een gebrek aan medische zorg – blijven veelal aangemerkt als verdwenen, omdat hun lot niet bekendgemaakt wordt of omdat hun lichaam niet wordt vrijgegeven aan de nabestaanden.⁵⁰⁷ Ook in de gebieden die onder controle stonden van de SIG, de SSG en het AANES vonden willekeurige arrestaties en gedwongen verdwijningen plaats.⁵⁰⁸

Volgens een bron leidde dit onzekere lot er onder oppositiestrijders en activisten toe dat zij terughoudender werden in hun optreden. In het begin van de revolutie zouden zij na enkele maanden van marteling weer vrijgelaten worden, waarna zij hun activiteiten voortzetten. Toen de Syrische autoriteiten vonden dat dit onvoldoende effectief was om de oppositie te bestrijden, gingen zij, volgens een bron, over het langdurig vasthouden of laten verdwijnen van arrestanten. De bron gaf aan dat er in 2021 en 2022 personen verdwenen, maar niet meer op de grote schaal waarop dit gebeurde in de eerste jaren van het conflict. Dit kon volgens de bron ook verklaard worden door het gegeven dat er destijds ruim twintig miljoen personen woonden in Syrië en dat er momenteel ongeveer vijf miljoen personen wonen in het gebied onder controle van de Syrische autoriteiten. Van die vijf miljoen personen is een groot deel ouderen, vrouwen en kinderen, mannen die aan de zijde van de autoriteiten vechten en personen die al in detentie zitten. Personen die in de verslagperiode verdwenen waren niet alleen politieke opposanten of mensenrechtenverdedigers, maar ook personen die (in zekere zin) loyaal zijn aan de autoriteiten die een misstap (volgens de autoriteiten) begingen.⁵⁰⁹

Daar komt bij dat het in Syrië gangbaar is om een gedetineerde met omkoping vrij te krijgen. Ook stamleiders kunnen hier vanwege hun netwerk een rol in spelen. Als echter onbekend is door wie en waar iemand wordt vastgehouden, is het bijna onmogelijk om een familielid op te sporen. Daarmee is het tevens onduidelijk aan wie steekpenningen betaald moeten worden om het familielid vrij te krijgen. Een vertrouwelijke bron merkte in dit verband op dat het daarom als een positieve wending wordt gezien als iemand voorgeleid wordt bij een rechtbank, omdat daardoor bekend wordt waar die persoon wordt vastgehouden. Een advocaat is er in zo'n geval niet in de eerste plaats om de zaak juridisch aan te vechten, maar om uit te zoeken aan wie de steekpenningen betaald moeten worden voor strafvermindering of vrijlating.⁵¹⁰

3.3.6 *Buitengerechtelijke executies en moorden*

Syrische autoriteiten

In Syrische detentiecentra overleden in 2021 tientallen tot ruim honderd personen aan de gevolgen van marteling.⁵¹¹ In Daraa vonden enkele gerichte moorden plaats uit vergelding, met name op oppositieleden.⁵¹² Zie ook paragraaf 1.2.2 en 3.3.4.

⁵⁰⁷ EASO, *Syria Situation of returnees from abroad*, juni 2021, p19, 27; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p8; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022; SNHR, *An engineer died due to torture in a Syrian regime detention center*, March 28, 31 maart 2022; SNHR, *Syrian regime forces arrested four civilians east of Damascus suburbs governorate on April 2*, 4 april 2022.

⁵⁰⁸ SNHR, *On World Children's Day Tenth Annual Report on Violations against Children in Syria*, 20 november 2021, p12; UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p14; COAR, *Syria Update (vol.5, no.14)*, 11 april 2022, p4.

⁵⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵¹⁰ Synaps, *Last sheikh standing*, 21 april 2020; ICTJ e.a., *A guide to untold darkness*, 12 november 2021, p22, 30-31; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵¹¹ SOHR, *Regime prisons and security centres in 2021*, 24 december 2021; VDC, *Statistical report on casualties in Syria during 2021*, p7.

⁵¹² UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p7.

Syrian Salvation Government

In het gebied dat onder controle stond van de *Syrian Salvation Government* (SSG) vonden executies plaats zonder dat er een veroordeling was uitgesproken door rechtmatige rechtbank.⁵¹³ Daarnaast was er een bericht over een vrouw die standrechtelijk geëxecuteerd werd omdat zij olie het gebied in gesmokkeld had.⁵¹⁴ Zie paragraaf 1.2.5.

Syrian Interim Government

SNHR rapporteerde over 2021 ruim vierhonderd gevallen van willekeurige arrestatie, detentie en marteling in het gebied dat onder controle stond van de *Syrian Interim Government* (SIG):. Daarbij kwamen ten minste vijf personen door marteling om het leven. Daarnaast werden 24 gevallen van buitengerechtelijke moord geregistreerd.⁵¹⁵ Zie paragraaf 1.2.3.

Autonomous Administration of North and East Syria (AANES)

In het noordoostelijke deel van Syrië, dat onder controle van het AANES stond, vonden onder andere gerichte aanvallen plaats op personen met een Koerdisch politiek profiel. De aanvallen werden naar verluidt met drones uitgevoerd door Turkije. Volgens de Turkse autoriteiten waren terroristen het doel van de aanvallen.⁵¹⁶

In het opvangkamp Al Hol vonden in de verslagperiode meerdere moorden plaats. Zie paragraaf 1.2.4.

⁵¹³ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p13.

⁵¹⁴ Al-Jazeera, *'Trying to survive': Syrian fuel smugglers defy deadly crackdown*, 5 april 2022.

⁵¹⁵ SNHR, *Eleventh Annual Report. The Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2021*, 21 januari 2022, p7.

⁵¹⁶ UNGA – HRC, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 8 februari 2022, p17.

4 Ontheemden en vluchtelingen

4.1 Ontheemden

In de vijf buurlanden van Syrië verblijven in totaal naar schatting ruim zeven miljoen Syriërs (als vluchtelingen en asielzoekers) en in Europa ongeveer een miljoen. Daarnaast zijn er in Syrië ongeveer 6,7 miljoen burgers ontheemd. Ongeveer 84% van hen is afkomstig uit Centraal- en Zuid-Syrië. Vier van de vijf ontheemden zijn vijf jaar of langer ontheemd.⁵¹⁷ Deze paragraaf beschrijft de situatie van personen die in Syrië ontheemd zijn (geraakt) of waren.

Deze ongeveer 6,7 miljoen ontheemden zijn verspreid over de vier verschillende controlegebieden in het land.⁵¹⁸ Zowel oplaaiend geweld als economische omstandigheden waren in de verslagperiode factoren die tot (nieuwe) ontheemding leidden.⁵¹⁹ Een vertrouwelijke bron meldde in dit verband ook dat jongeren uit AANES-gebied naar Idlib of noordelijk Aleppo vertrekken om aan de 'dienstplicht' bij de SDF te ontkomen. Personen uit overheidsgebied zouden of binnen dat gebied ontheemd raken of naar het buitenland vertrekken, maar niet meer zozeer als ontheemden in andere delen (controlegebieden) van Syrië terechtkomen.⁵²⁰

Ontheemden hebben te maken met meerdere uitdagingen en problemen, zoals de zorg om dagelijks levensonderhoud en onderdak, het gebrek aan persoonsdocumenten en het dilemma van terugkeer.⁵²¹

Aantallen ontheemden

In 2021 raakten ruim 450.000 personen voor het eerst of opnieuw ontheemd.⁵²² Het Bureau voor de coördinatie van humanitaire zaken van de Verenigde Naties (OCHA) registreerde in 2021 de spontane terugkeer van bijna 170.000 ontheemden.⁵²³ Op het totaal van 6,7 miljoen ontheemden waren dit relatief kleine aantallen, waardoor het totale aantal in de verslagperiode niet significant veranderde.⁵²⁴

Medio 2021 leidde de instabiele veiligheidssituatie in Daraa tot enkele tienduizenden ontheemden.⁵²⁵ Ook in het noordwesten raakten tienduizenden mensen medio 2021 ontheemd, onder meer vanwege luchtaanvallen.⁵²⁶ In de tweede helft van 2021 en begin 2022 raakten er vooral in en naar de provincies Idlib en Aleppo mensen ontheemd.⁵²⁷ Zie paragrafen 1.2.2 tot en met 1.2.5 van dit ambtsbericht voor een beschrijving van de veiligheidssituatie.

⁵¹⁷ Humanitarian Needs Assessment Programme (HNAP) | Syria, *Future intentions of Syrian IDP's*, februari 2022, p4.

⁵¹⁸ UNHCR, *Operational update. Syrian Arab Republic*, oktober 2021, p1.

⁵¹⁹ UN OCHA, *Syrian Arab Republic – IDP Movements*, juni 2021.

⁵²⁰ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵²¹ Humanitarian Needs Assessment Programme (HNAP) | Syria, *Future intentions of Syrian IDP's*, februari 2022.

⁵²² UN OCHA, *Syrian Arab Republic. IDP Movements Overview, Jan - Dec 2021*, 21 maart 2022.

⁵²³ UN OCHA, *Syrian Arab Republic. Spontaneous IDP Returnee Movements Overview, Jan - Dec 2021*, 21 maart 2022.

⁵²⁴ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵²⁵ UN OCHA, *Syria - Dar'a Governorate - Situation Report*, 7 september 2021.

⁵²⁶ UN OCHA, *Syrian Arab Republic - Developments in north-west Syria and Ras Al Ain – Tell Abiad Situation Report No. 29*, juli 2021.

⁵²⁷ UN OCHA, *Syrian Arab Republic – IDP Movements*, juni 2021; UN OCHA, *Syrian Arab Republic – IDP Movements*, november 2021; UN OCHA, *Syrian Arab Republic – IDP Movements*, februari 2022.

4.1.1

Opvang van ontheemden

Ruim 6,7 miljoen inwoners van Syrië zijn ontheemd. Ongeveer twee miljoen van hen verblijven in (informele of geplande) ontheemdenkampen.⁵²⁸ Dit betreft voornamelijk tentenkampen en in mindere mate kampen met (sta)caravans of gedeeltelijk stenen onderkomens.

Noordwesten

In het noordwesten van Syrië (delen van de provincies Idlib en Aleppo) verblijven bijna drie miljoen ontheemden. Extreme temperaturen, sneeuwstormen, hevige regenval met overstromingen tot gevolg en brand in ontheemdenkampen leidden in de winter van 2021/2022 met name in het noordwesten tot vernieling van zowel tenten als persoonlijke eigendommen.⁵²⁹ In enkele gevallen leidden deze omstandigheden bovendien tot de dood van bewoners van ontheemdenkampen, onder wie enkele kinderen.⁵³⁰

Noordoosten

Al Hol is een formeel kamp in de provincie Hasaka dat ontheemden en buitenlanders huisvest. Het kamp bestaat sinds de jaren negentig van de vorige eeuw toen het ten tijde van de Golfoorlog diende als opvang voor Iraakse vluchtelingen. Na de Amerikaanse inval in Irak in 2003 werd het heropend voor gevluchte Irakezen. Het kamp ligt vlak over de Iraakse grens in Syrië. Sinds 2016 verblijven er ook Syriërs die ontheemd zijn geraakt door conflictgerelateerd geweld. In 2019 werd de populatie zeven keer zo groot en veranderde de samenstelling van het kamp drastisch. Personen die aanwezig waren in Baghouz (provincie Deir al-Zor), dat wordt aangeduid als laatste ISIS-bolwerk, vertrokken voor, tijdens en na het offensief bij Baghouz naar Al Hol. Dit betrof zowel Syrische burgers als personen die zich vanuit het buitenland bij ISIS hadden aangesloten. Hierdoor bevinden zich in Al Hol zowel Syriërs die ISIS-aanhanger zijn (geweest) als Syriërs die om andere conflictgerelateerde redenen ontheemd zijn geraakt. Het kamp huisvest nu 60.000 personen. In september 2021 was 65% van hen jonger dan achttien jaar. Volwassen mannen maakten zeven procent van de populatie uit.⁵³¹ De situatie in het kamp wordt door ngo's omschreven als buitengewoon moeilijk: het is een zeer onveilige woonomgeving en er zijn beperkingen op het gebied van bewegingsvrijheid en toegang tot basisgezondheidszorg en onderwijs.⁵³²

⁵²⁸ IOM, *IOM Regional Response to the Syria crisis. Reporting period October – December 2021*; OCHA, *Humanitarian Needs Overview. Syrian Arab Republic*, februari 2022, p8.

⁵²⁹ IOM, *IOM Regional Response to the Syria crisis. Reporting period October – December 2021*; CARE, *Winter storms in Syria, Lebanon, and Jordan: CARE warns Syrians yet again at great risk*, 17 januari 2022; SN4HR, *A blizzard & heavy rain hit the IDPs' Camps in NW Syria in the early hours of January 19*, 19 januari 2022; UN News, *Senior humanitarian describes 'horror scenes' in Syria camps*, 24 januari 2022; UNHCR, *Severe winter weather response in North-West Syria. Flash update #4*, 1 maart 2022.

⁵³⁰ SNHR, *Infant died in a fire in an IDP camp in N. Idlib governorate on December 29*, 29 december 2021; SNHR, *Two infant sisters died in a fire in an IDPs camp north of Aleppo governorate on January 17*, 17 januari 2022; IRC, *Thousands of displaced Syrians enduring three cold waves in one week in northwest Syria*, 19 januari 2022; Save the Children, *Save the Children statement on two babies dying from cold in North West Syria IDP camps*, 1 februari 2022.

⁵³¹ REACH, *Camp Profile: Al Hol - Al-Hasakeh governorate, Syria*, september 2021; The Independent, *Inside the 'deadliest place on earth': Murders surge in Syrian refugee camp stalked by Isis*, 11 november 2021.

⁵³² Save the Children, *When am I going to start to live? The urgent need to repatriate foreign children trapped in Al Hol and Roj camps*, 2021; Amnesty International, *Syria: Repatriate at least 27,000 children held in dire conditions in north-east Syria*, 30 november 2021; vertrouwelijke bron, 18 januari 2022.

Amnesty noemt de volgende belemmeringen om het kamp te verlaten en terug te keren: angst om terug te keren naar gebieden onder controle van de autoriteiten; geen toestemming voor vertrek voor enkele individuen door de lokale autoriteiten (het AANES); voor vrouwen: niet zonder mannelijke familieleden willen of durven vertrekken; voor kinderen: gebrek aan bescherming, waardoor ze het slachtoffer kunnen worden van mensenhandel, een kindhuwelijk of rekrutering door een gewapende groepen.⁵³³ Desondanks hebben in 2021 bijna 3.000 Syriërs het kamp (kunnen) verlaten.⁵³⁴

In Al Roj, een ander kamp in de provincie Hasaka, dichtbij de grens met Irak, verblijven enkele Syrische ontheemde vrouwen en kinderen.⁵³⁵ Ook in dit kamp verblijven grote aantallen personen, van verschillende nationaliteiten, die aantoonbare of vermeende banden met ISIS hebben.⁵³⁶

Rukban

Rukban is een groot ontheemdenkamp in de woestijn bij de plaats Al Tanf. Het gebied eromheen, nabij de grenzen met Irak en Jordanië, wordt gecontroleerd door Amerikaanse strijdkrachten. In het tentenkamp verblijven ongeveer 10.000 personen, onder wie oppositieleiden uit de provincie Deir al-Zor die onder de naam *Maghawir al-Thawra* samen met de Amerikanen tegen ISIS strijden.⁵³⁷ Het verblijf in het kamp is zwaar voor de ontheemden door extreme weersomstandigheden in de zomer en winter. Doordat humanitaire organisaties vrijwel geen toegang hebben om hulp te verlenen, is er gebrek aan water, voedsel, gezondheidszorg en onderwijs.⁵³⁸ Het kamp telde ooit naar schatting 75.000 bewoners. Hoewel in de loop der jaren tienduizenden mensen het kamp verlaten hebben, zouden de huidige bewoners vanwege zorgen om hun veiligheid niet terugkeren naar of via overheidsgebied.⁵³⁹

4.1.2

Terugkeer van ontheemden

In 2021 nam het aantal teruggekeerde ontheemden af ten opzichte van 2020. In 2021 keerden ongeveer 170.000 ontheemden terug, tegenover bijna 450.000 in 2020.⁵⁴⁰

Vanwege het relatief kleine aantal terugkeerders en omdat die terugkeer naar verschillende gebieden plaatsvond, is het niet mogelijk om een algemeen beeld te schetsen van hoe de situatie bij terugkeer eruitziet – anders dan de uitdagingen (veiligheid en humanitaire omstandigheden) waar bijna elke Syriër mee te maken heeft.⁵⁴¹ Personen die terugkeerden naar overheidsgebied zouden dit voornamelijk doen omdat hun omstandigheden als ontheemden elders in Syrië steeds slechter werden.⁵⁴²

⁵³³ Amnesty International, *Syria: Repatriate at least 27,000 children held in dire conditions in north-east Syria*, 30 november 2021.

⁵³⁴ SOHR, "Al-Hawl mini-state" in 2021 | 89 persons killed by ISIS and proxies, and harsh living conditions claim the lives of 74 children, while 780 families leave the camp under SDC initiative, 31 december 2021.

⁵³⁵ Vertrouwelijke bron, 18 januari 2022.

⁵³⁶ Al-Monitor, *SDF transfers extremist IS women to Roj camp in Hasakah*, 7 september 2021.

⁵³⁷ The Washington Institute, *The Future of al-Tanf Garrison in Syria*, 6 december 2021; Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁵³⁸ Al-Monitor, *Hopes dim in stranded Syrian camp near US military base*, 28 oktober 2021; *Syria Update. (vol 4, no.47)*, 13 december 2021, p5; SOHR, *Al-Rukban camp in 2021 | Tragedy ignored by the world*, 30 december 2021; SOHR, *Syria's al-Rukban refugee camp out of food as Assad regime intensifies siege*, 25 maart 2022.

⁵³⁹ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; SOHR, *Syria's al-Rukban refugee camp out of food as Assad regime intensifies siege*, 25 maart 2022.

⁵⁴⁰ UNHCR, *Operational update. Syrian Arab Republic*, december 2021, p1; UNHCR, *Operational update. Syrian Arab Republic*, februari 2022, p1; UN OCHA, *Syrian Arab Republic. Spontaneous IDP Returnee Movements Overview, Jan - Dec 2021*, 21 maart 2022.

⁵⁴¹ Voices for displaced Syrians, *Is Syria safe for return? Returnees' perspective*, november 2021, p7.

⁵⁴² Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

Om terug te kunnen keren moet de burger eerst een veiligheidsverklaring aanvragen, waarbij gecontroleerd wordt of de persoon in kwestie gezocht wordt.⁵⁴³ In 24% van de gevallen kwam een teruggekeerde ontheemde⁵⁴⁴ opnieuw in een situatie van ontheemding terecht. Er waren berichten van personen die teruggekeerd waren, maar vervolgens opnieuw ontheemd raakten, onder meer door de fragiele veiligheidssituatie en beperkte arbeidsmogelijkheden in de oorspronkelijke woonomgeving. Velen van hen vertrokken naar een ontheemdenkamp, voornamelijk vanwege de daar beschikbare (voedsel)hulp.⁵⁴⁵ Een onderzoek naar de terugkeer van vluchtelingen en ontheemden wees uit dat ontheemden bij terugkeer naar overheidsgebied vaker problemen rapporteerden dan vluchtelingen, zoals willekeurige arrestatie, detentie en/of fysiek geweld. Het onderzoek stelde dat dit mogelijk kwam doordat er minder internationale aandacht was voor de omstandigheden bij terugkeer na ontheemding dan bij terugkeer vanuit het buitenland.⁵⁴⁶

Ontheemden die verblijven in overheidsgebied en afkomstig zijn uit delen van Raqqa en Deir al-Zor die momenteel onder controle staan van het AANES, zouden er, volgens een vertrouwelijke bron, bewust voor kiezen om niet permanent terug te keren. Hun situatie in ontheemding kunnen ze als stabiel ervaren en hun kinderen kunnen daar staatsonderwijs volgen. Bovendien willen zij niet – door te vertrekken uit overheidsgebied – als 'niet-loyaal aan de autoriteiten' worden beschouwd. De mannen zouden zo nu en dan naar het oorspronkelijke woongebied terugkeren om eigendommen te controleren en land te beplanten of te verhuren.⁵⁴⁷

4.2 Vluchtelingen in Syrië

Volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR verbleven er eind juni 2021 ruim 24.000 geregistreerde vluchtelingen en asielzoekers in Syrië. Velen van hen komen uit buurland Irak. Het aantal vluchtelingen en asielzoekers bleef in de verslagperiode nagenoeg gelijk. Eind december 2021 betrof het 23.000 personen.⁵⁴⁸

⁵⁴³ EASO, *Syria. Situation of returnees from abroad*, juni 2021, p20.

⁵⁴⁴ Het onderzoek hanteerde hierbij een minimale periode van een maand na terugkeer.

⁵⁴⁵ The New Humanitarian, *Syrians return to camps seeking aid as economic crash bites*, 28 juni 2021; Humanitarian Needs Assessment Programme (HNAP) | Syria, *Future intentions of Syrian IDP's*, februari 2022, p14.

⁵⁴⁶ Voices for displaced Syrians, *Is Syria safe for return? Returnees perspective*, november 2021, p38.

⁵⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵⁴⁸ UNHCR, *Operational update. Syrian Arab Republic*, juni 2021, p6; UNHCR, *Operational update. Syrian Arab Republic*, oktober 2021, p5; UNHCR, *Operational update. Syrian Arab Republic*, december 2021, p6-7.

5 Terugkeer vanuit het buitenland

Betrouwbare en verifieerbare informatie over terugkeer van Syriërs vanuit het buitenland is moeilijk te verkrijgen. Onderstaande is op basis van de beperkte beschikbare informatie opgesteld.

5.1 Behandeling van personen die terugkeren naar Syrië

Het aantal vluchtelingen van wie de terugkeer naar Syrië in 2021 door UNHCR geregistreerd werd, betrof ongeveer 35.000 personen, dat is minder dan in het voorgaande jaar. Uit de cijfers blijkt niet of de terugkeer blijvend was of dat deze personen enige tijd later opnieuw het land verlieten.⁵⁴⁹ Het overgrote deel (meer dan 24.000) van de terugkeer vond plaats naar gebieden die niet onder controle staan van de Syrische autoriteiten.⁵⁵⁰ Het is onafhankelijke organisaties niet toegestaan om de internationale Syrische grenzen te monitoren. Daardoor is informatie over de procedures en de praktijk bij inreis voor terugkerende Syriërs zeer beperkt. Bij de grensovergangen zijn verschillende instanties die controles uitvoeren. Het soort en de aard daarvan kunnen per grensovergang verschillen, afhankelijk van de locatie, de datum, de ambtenaren van dienst en de omstandigheden van de terugkerende Syriër, bijvoorbeeld of deze destijds illegaal het land verlaten had. Voor zover bekend zijn deze factoren bepalend voor hoe men in de praktijk behandeld wordt – en niet zozeer de etniciteit of religie.⁵⁵¹

Human Rights Watch en Amnesty International publiceerden in 2021 rapporten waarin zij stelden dat personen bij terugkeer het slachtoffer kunnen worden van dezelfde schendingen als waarvoor zij destijds gevlucht waren, waaronder gedwongen verdwijning en marteling.⁵⁵² Voor de beschrijving van de mensenrechtensituatie en schendingen daarvan wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van dit ambtsbericht.

De houding van de Syrische autoriteiten jegens terugkeerders is niet eenduidig. Enerzijds bieden zij de mogelijkheid om in het buitenland een vorm van individuele verzoening aan te gaan. Maar anderzijds zijn er berichten dat terugkeerders, onder wie personen die voorafgaand aan terugkeer een individuele verzoening hadden gesloten, onderworpen werden aan schendingen door de Syrische autoriteiten.⁵⁵³ Andere bronnen zagen dit niet als een tegenstelling, maar stelden dat de Syrische autoriteiten potentiële terugkeerders door individuele verzoening de indruk geven dat ze veilig terug kunnen keren.

⁵⁴⁹ Het betreft terugkeer vanuit Turkije, Jordanië, Libanon, Irak en Egypte. Het document bevat geen informatie over terugkeer vanuit Europe. UNHCR, *Syrian Arab Republic. Operational Update*, maart 2022.

⁵⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁵⁵¹ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022; UNHCR, *Syrian Arab Republic. Operational Update*, maart 2022.

⁵⁵² Amnesty, *You are going to your death*, september 2021, p5-6; HRW, *Our lives are like death*, 20 oktober 2021, p3.

Het onderzoek van Amnesty vond plaats in de periode juni 2020 tot juni 2021. Ze rapporteerde 66 zaken van serieuze schendingen bij terugkeer. Het betrof voornamelijk terugkeer vanuit landen in het Midden-Oosten, maar ook enkele gevallen vanuit Europe. Het onderzoek is gebaseerd op interviews met 41 Syriërs en experts op Syrië en rechten van terugkeerders, mensenrechtenonderzoekers, humanitaire medewerkers, een Syrische advocaat en een voormalige Syrische rechter.

Het onderzoek van HRW is gebaseerd op 65 interviews met (potentiële) terugkeerders en familieleden van terugkeerders, die terugkeerden vanuit Jordanië en Libanon en enkele interviews met advocaten, onderzoekers en experts van Syrië, en ngo's, VN-instanties en humanitaire organisaties.

⁵⁵³ The Danish Immigration Service, *Syria. Treatment upon return*, mei 2022.

Na terugkeer zouden zij echter gearresteerd kunnen worden. Dan wel om hun anti-overheidsactivisme te onderdrukken, dan wel om hun familie af te persen voor vrijlating.⁵⁵⁴ Er is geen duidelijk patroon in de behandeling van terugkeerders vanuit het buitenland. Dit komt onder meer doordat elke individuele beambte ter plaatse zijn of haar eigen besluiten kan nemen over de terugkeerder.⁵⁵⁵

Syriërs die vanuit Turkije gedwongen terugkeerden – sommigen van hen tekenden onder dwang of onwetend een 'verklaring van vrijwillige terugkeer' – werden doorgaans naar SIG of SSG-gebied gestuurd. Er waren berichten dat personen bij terugkeer gedetineerd of gemarteld werden.⁵⁵⁶ Het is onbekend hoe personen die vrijwillig terugkeerden naar deze gebieden behandeld werden. Evenmin is bekend of er vrijwillige terugkeer plaatsvond vanuit Turkije naar delen van Syrië die onder controle van de Syrische autoriteiten staan.

Individuele verzoening

In mindere mate vond er in de verslagperiode terugkeer plaats naar delen van Syrië die onder controle staan van de Syrische autoriteiten. Voorafgaand aan de terugkeer moet bij een Syrische ambassade een individuele verzoeningsovereenkomst gesloten worden om een veiligheidsverklaring te krijgen.⁵⁵⁷ Dit is geen vastomlijnd proces; de procedure kan van persoon tot persoon verschillen. Een document waarin een kwestie wordt erkend, zoals het ontbreken van een uitreisstempel of het ontduiken van de dienstplicht, kan deel uitmaken van het proces.⁵⁵⁸ Het in het buitenland tekenen van een 'verzoeningsovereenkomst' biedt geen garantie voor een probleemloze terugkeer.⁵⁵⁹ Daarnaast laten potentiële terugkeerders, doorgaans op eigen initiatief en kosten, in Syrië nagaan of hun naam voorkomt op lijsten van gezochte personen. Een negatief resultaat betekent echter niet per definitie dat die persoon op geen enkele lijst staat of door niemand gezocht wordt.⁵⁶⁰ Personen die smeergeld betalen om hun naam te zuiveren en van lijsten te laten verwijderen, maken zich daardoor volgens een vertrouwelijke bron kwetsbaar, omdat hieruit blijkt dat zij (relatief) vermogend zijn.⁵⁶¹

Zie ook paragraaf 1.2.7 voor informatie over individuele verzoening.

Groepen in de speciale aandacht na terugkeer

De Syrische autoriteiten kunnen om meerdere redenen op een bepaald persoon letten. Een bron stelde dat er bij de meeste terugkeerders sprake zal zijn van verschillende redenen waarom zij destijds vertrokken waren, waardoor er dus verschillende redenen kunnen zijn waarom ze bij terugkeer verdacht zijn. Bijvoorbeeld, een man die zijn dienstplicht wilde ontduiken en het land heeft verlaten, heeft dit waarschijnlijk gedaan omdat hij het niet eens was met de Syrische autoriteiten.⁵⁶² Ook hun eerdere vertrek kan als een indicatie voor oppositie of dissidentie worden beschouwd.⁵⁶³

⁵⁵⁴ EASO, *Syria. Situation of returnees from abroad*, juni 2021, p22-23.

⁵⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 2 december 2021; The Danish Immigration Service, *Syria. Treatment upon return*, mei 2022.

⁵⁵⁶ Vertrouwelijke bron, september 2021; Voices for displaced Syrians, *Is Syria safe for return? Returnees' perspective*, november 2021, p20; Al-Monitor, *Turkey forcibly deports dozens of Syrians*, 8 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵⁵⁷ Door bronnen in het Engels vaak aangeduid als *settling one's status*, in het Arabisch *taswiyat al-wada*. De veiligheidsverklaring wordt aangeduid met de term *muwafaka amniya*. EASO, *Syria Situation of returnees from abroad*, juni 2021; HRW, *Our lives are like death*, 20 oktober 2021, p47-48.

⁵⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 2 december 2021.

⁵⁵⁹ Amnesty, *You are going to your death*, september 2021, p6; vertrouwelijke bron, 2 december 2021.

⁵⁶⁰ Vertrouwelijke bron, september 2021; HRW, *Our lives are like death*, 20 oktober 2021, p50.

⁵⁶¹ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

⁵⁶² Vertrouwelijke bron, 2 december 2021.

⁵⁶³ Amnesty, *You are going to your death*, september 2021, p6; Voices for displaced Syrians, *Is Syria safe for return? Returnees perspective*, november 2021, p38; vertrouwelijke bron, 2 december 2021.

Mannen die bij terugkeer in de dienstplichtige leeftijd zijn, zouden in de praktijk doorgaans een van de volgende twee behandelingen kunnen verwachten. Óf er wordt hun bij een controlepost te kennen gegeven dat ze zich binnen drie maanden bij het rekruteringsbureau moeten melden, óf ze worden direct naar een militaire eenheid gezonden (mogelijk na enkele dagen hechtenis om te bepalen naar welke locatie een rekrut kan). In beide gevallen kan van de dienstplichtige een boete geëist voor het te laat gehoor geven aan de oproep tot militaire dienstplicht. Hoewel dienstplichtontduiking bestraft kan worden met een gevangenisstraf, gaf een vertrouwelijke bron aan niet gehoord te hebben dat dit officieel (met een veroordeling) gebeurt.⁵⁶⁴

Wettelijk bestaat de mogelijkheid om na een verblijf – van minstens een jaar – in het buitenland de dienstplicht volledig af te kopen.⁵⁶⁵ Naar verluidt zou deze optie ook beschikbaar zijn voor personen die het land illegaal en tijdens het conflict verlaten hebben. Die personen dienen voorafgaand aan het afkopen van de dienstplicht wel eerst een procedure van individuele verzoening te doorlopen. Het zou officieel niet mogelijk zijn een oproep als reservist af te kopen.⁵⁶⁶ Er is geen informatie uit de verslagperiode beschikbaar van (bijvoorbeeld het aantal) personen die (sinds 2011) hun dienstplicht in het buitenland hebben afgekocht en vervolgens zijn teruggekeerd naar Syrië.⁵⁶⁷

Volgens een vertrouwelijke bron zouden veel Palestijnen die terugkeren opgeroepen worden voor ondervragingen. De bron vermeldde niet of Palestijnen vervolgens een andere behandeling krijgen dan andere inwoners van Syrië die terugkeren en ondervraagd worden.⁵⁶⁸

5.2 Terugkeer uit landen in de regio

In Jordanië, Libanon, Turkije, Irak en Egypte verblijven in totaal ruim 5,5 miljoen geregistreerde Syrische vluchtelingen.⁵⁶⁹ Daarnaast zouden er in die landen meer dan een miljoen ongeregistreerde Syrische vluchtelingen zijn.⁵⁷⁰

In 2021 registreerde de UNHCR de terugkeer naar Syrië van ruim 35.000 vluchtelingen uit Turkije, Jordanië, Libanon, Irak en Egypte. De meesten van hen keerden terug uit Turkije (voornamelijk (of uitsluitend) naar gebied dat niet onder controle van de Syrische autoriteiten staat) en het kleinste aantal terugkeerders kwam uit Egypte.⁵⁷¹

⁵⁶⁴ HRW, *Our lives are like death*, 20 oktober 2021, p33-36; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁵⁶⁵ Voor verblijf van een, twee, drie en vier jaar is het respectievelijk 10.000, 9.000, 8.000 en 7.000 Amerikaanse dollar. Ter vergelijking: het salaris in Syrië van een ambtenaar op het middenniveau is ongeveer 20 Amerikaanse dollar. ICG, *Syria: Ruling over Aleppo's Ruins*, 9 mei 2022, p17.

⁵⁶⁶ EASO, *Syria. Military service*, april 2021, p30-31.

⁵⁶⁷ Een in april 2022 geraadpleegde bron in het Deense rapport gaf aan dat er geen berichten waren dat personen die de dienstplicht afgekocht hadden bij terugkeer naar Syrië in de problemen gekomen waren. The Danish Immigration Service, *COI Brief report. Syria Treatment upon return*, mei 2022, p11 (voetnoot 45).

⁵⁶⁸ Vertrouwelijke bron, september 2021.

⁵⁶⁹ Deze personen zijn niet per definitie vluchtelingen in de zin van het Vluchtelingenverdrag van Genève uit 1951. UNHCR, *Operational Data Portal, Syria Regional Refugee Response* https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.240065291.969249786.1635170452-2103154020.1628175596 geraadpleegd op 9 maart 2022.

⁵⁷⁰ Refugee Protection Watch, *I have not known the taste of safety for ten years*, november 2021, p17.

⁵⁷¹ Ruim 20.000 vanuit Turkije, ongeveer 6.000 vanuit Jordanië, vanuit Libanon en Irak beide ongeveer 3.000 en ongeveer driehonderd personen vanuit Egypte. UNHCR, *Syrian Arab Republic. Operational Update*, December 2021; UNHCR, *Syrian Arab Republic. Operational Update*, maart 2022.

In het jaar 2020 werd de terugkeer geverifieerd van 38.235 personen vanuit de genoemde vijf landen.⁵⁷² Volgens de UNRWA keerden in 2021 ongeveer duizend Palestijnen terug naar Syrië, vanuit buurlanden en andere landen.⁵⁷³ Uit de cijfers blijkt niet of de terugkeer blijvend was. Volgens een vertrouwelijke bron werd in de cijfers niet of onvoldoende rekening gehouden wordt met de mogelijkheid dat terugkeerders na enige tijd het land opnieuw verlaten.⁵⁷⁴

Redenen voor terugkeer zouden met name de verslechterde economische situatie en leefomstandigheden in de gastlanden zijn, met name in Libanon verslechterde de situatie van Syrische(al dan niet geregistreerde) vluchtelingen.⁵⁷⁵ De verschillende jaargetijden brengen verschillende uitdagingen met zich mee. Zowel in Libanon als in Jordanië hebben de vluchtelingen in de winter te kampen met extreme kou en winterse neerslag, terwijl zij onvoldoende middelen en materialen hebben om zich daartegen te beschermen.⁵⁷⁶ Ook de negatieve beeldvorming ten aanzien van Syrische vluchtelingen in Libanon zorgde voor druk om terug te keren naar Syrië.⁵⁷⁷

Vanuit Libanon zou er in de eerste helft van 2021 een toename in het aantal uitzettingen zijn geweest ten opzichte van 2020 (in 2020 waren uitzettingen grotendeels gestopt in verband met de coronapandemie).⁵⁷⁸ Tussen mei 2019 en september 2021 zijn ruim 6.300 Syriërs Libanon uitgezet, omdat zij Libanon sinds 24 april 2019 illegaal waren ingereisd. De Libanese autoriteiten zouden gestopt zijn met gedwongen uitzettingen, en alleen nog vrijwillige terugkeer faciliteren. Bronnen plaatsen kanttekeningen bij het vrijwillige karakter van de terugkeer. De overheid zou middels verschillende maatregelen willen voorkomen dat Syriërs integreren, zodat zij uiteindelijk geen andere mogelijkheid zien dan terug te keren naar Syrië.⁵⁷⁹ Ook zou het volgens een vertrouwelijke bron voorkomen dat Syriërs gedwongen werden om een document te tekenen waarin ze verklaren vrijwillig terug te keren.⁵⁸⁰

Regelingen voor tijdelijke terugkeer

Voor zover bekend waren er in de verslagperiode geen officiële regelingen van kracht waarmee Libanon het voor Syriërs mogelijk maakte om tijdelijk een bezoek te brengen aan Syrië en vervolgens terug te keren naar het land van verblijf. Bronnen merkten in dit verband een tegenovergesteld beleid op. Zo zou Libanon Syriërs die na 5 januari 2015 Libanon zijn binnengekomen en nu het land legaal verlaten naar Syrië, een inreisverbod voor de duur van een jaar opleggen. Hierdoor zouden Syriërs die vanuit Libanon tijdelijk naar Syrië vaak illegaal de grens overgaan. Het is niet bekend hoe het deze specifieke groep na grensoverschrijding (in deze verslagperiode) en gedurende hun tijdelijke verblijf verging.⁵⁸¹

⁵⁷² UNHCR, *Operational update. Syrian Arab Republic*, juni 2021, p6; UNHCR, *Iraq – Spontaneous returns to Syria 2021*.

⁵⁷³ UNRWA, *Syria - humanitarian snapshot, november & december 2021*, januari 2022.

⁵⁷⁴ HRW, *The Torture Continues, Say Syrian Refugees Who Returned*, 4 november 2021; vertrouwelijke bron, 1 maart 2022.

⁵⁷⁵ HRW, *Our lives are like death*, 20 oktober 2021, p1-2; vertrouwelijke bron, 3 maart 2022.

⁵⁷⁶ CARE, *Winter storms in Syria, Lebanon, and Jordan: CARE warns Syrians yet again at great risk*, 17 januari 2022.

⁵⁷⁷ Refugee Protection Watch, *I have not known the taste of safety for ten years*, november 2021, p43.

⁵⁷⁸ Refugee Protection Watch, *I have not known the taste of safety for ten years*, november 2021, p20.

⁵⁷⁹ Vertrouwelijke bron, september 2021; HRW, *Our lives are like death. Syrian refugees returning from Lebanon and Jordan*, oktober 2021, p11-14; NRC, *Lebanon: Syrian refugees face evictions as they take desperate measures to survive the winter*, 11 februari 2022; Enab Baladi, *Syrian refugees fear Lebanon's bankruptcy and attached hardships*, 5 mei 2022.

⁵⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵⁸¹ Refugee Protection Watch, *I have not known the taste of safety for ten years*, november 2021, p26; vertrouwelijke bron, 28 februari 2022.

Syriërs die als vluchtelingen in Jordanië verblijven kunnen in bepaalde uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld bij ziekte of overlijden van een familielid, een tijdelijk bezoek brengen aan Syrië⁵⁸² en vervolgens terugkeren naar Jordanië.⁵⁸³

Voor de omstandigheden van Syriërs in Turkije en regelingen voor (tijdelijke) terugkeer naar Syrië wordt verwezen naar paragraaf 10.3 van het Algemeen ambtsbericht Turkije van maart 2022.⁵⁸⁴

5.3 Terugkeer uit Europa en Amerika

Europa

Er zijn geen complete en betrouwbare cijfers van het aantal permanent teruggekeerde Syriërs vanuit Europa.⁵⁸⁵

Belarus

Net als voor enkele andere landen creëerde Belarus de mogelijkheid voor Syriërs om een visum te krijgen. Syriërs reisden vanuit Syrië, Turkije en Libanon naar Belarus in een poging Europa te bereiken. Tegelijkertijd zetten de Belarussische autoriteiten ook Syriërs uit. Zo vond er enige terugkeer vanuit Belarus naar Syrië plaats. Volgens onderzoeksinstituut COAR was het niet duidelijk of deze personen vrijwillig of gedwongen terugkeerden. Uit de geraadpleegde bronnen bleek niet of personen die vanuit een derde land naar Belarus gevlogen waren de mogelijkheid kregen om terug te keren naar dat derde land.⁵⁸⁶ Andere bronnen bevestigden dit beeld door toe te voegen dat hun uitreis in de eerste plaats deel was van een politiek spel en dat het – dus – personen betrof die geen problemen met de Syrische autoriteiten hadden.⁵⁸⁷ Een andere bron schreef dat sommige terugkeerders bij aankomst vanuit Belarus ondervraagd werden door veiligheidsdiensten en zich enkele dagen later moesten melden voor verder onderzoek.⁵⁸⁸

Verenigde Staten van Amerika (VS)

Desgevraagd gaven bronnen aan niet bekend te zijn met de terugkeer van Syriërs vanuit de Verenigde Staten van Amerika.⁵⁸⁹ Een vertrouwelijke bron gaf aan hier geen data van te hebben, maar merkte op dat het bij terugkeer vanuit de VS hooguit om personen uit de diaspora kan gaan die geen problemen hebben met de Syrische autoriteiten. Het moet dan dus personen betreffen die voor 2011 het land verlaten – en niet ontvlucht – hebben.⁵⁹⁰

⁵⁸² Het is op basis van de beschikbare informatie niet bekend of dit voor geheel Syrië of alleen overheidsgebied geldt.

⁵⁸³ Vertrouwelijke bron, 5 april 2022.

⁵⁸⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Turkije*, maart 2022, p75.

⁵⁸⁵ Vertrouwelijke bron, september 2021; The Danish Immigration Service, *Syria. Treatment upon return*, mei 2022, p6.

⁵⁸⁶ COAR, *Syria Update. (vol 4, no.47)*, 13 december 2021, p5; Al-Monitor, *Would-be Syrian refugees flown back from Belarus despite visas*, 14 december 2021.

⁵⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 1 maart 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵⁸⁸ Al-Monitor, *Would-be Syrian refugees flown back from Belarus despite visas*, 14 december 2021.

⁵⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 28 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

⁵⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 2 maart 2022.

6 Bijlagen

6.1 Geraadpleegde bronnen

Artikelen en rapporten

ACLED

- *Regional Overview: Middle East 11 December 2021- 7 January 2022*, 13 januari 2022

Airwars

- *"Why did they bomb us?" Urban civilian harm in Gaza, Syria and Israel from explosive weapons use*, december 2021

Al-Monitor

- *In Syria's Deir ez-Zor, SDF conscription 'severs livelihoods'*, 22 februari 2021
- *SDF transfers extremist IS women to Roj camp in Hasakah*, 7 september 2021
- *Syrian jihadist group in Idlib replaces security squad with 'moral police'*, 13 september 2021
- *Turkey suspends free medical treatment for Syrians*, 29 september 2021
- *Hopes dim in stranded Syrian camp near US military base*, 28 oktober 2021
- *Syrian jihadi group cracks down on last pocket of rivals in Idlib*, 1 november 2021
- *Why are Turkish-allied formations collapsing in Syria?*, 4 november 2021
- *Backlash after Islamist group in Idlib taxes olive crops*, 10 november 2021
- *Turkey's war of attrition against Syria's Kurds*, 17 november 2021
- *HTS subsidizes bread in Idlib as part of attempt to govern*, 1 december 2021
- *Would-be Syrian refugees flown back from Belarus despite visas*, 14 december 2021
- *Low-cost internet services reach Syria's al-Bab*, 1 februari 2022
- *Turkey forcibly deports dozens of Syrians*, 8 februari 2022
- *Islamic State names new leader after prior chief's death*, 11 maart 2022
- *Child kidnappings haunt civilians in Syria's Daraa*, 16 maart 2022
- *Islamic State takes advantage of Ukraine war to increase attacks*, 20 maart 2022
- *Syria's bread basket lies empty*, 11 april 2022
- *Journalists flee northwest Syria as intimidation ramps up*, 18 april 2022
- *Factional infighting escalates in northern Syria*, 19 april 2022
- *Syrians dodge military conscription*, 16 mei 2022

Al Sharq Strategic Research

- *The Past, Present, and Future of the Syrian National Army*, 31 augustus 2021

Amnesty International

- *Germany/Syria: Conviction of Syrian official for crimes against humanity a historic win for justice*, 13 januari 2022
- *Report 2021/22. The state of the world's human rights*, maart 2022
- *Syria: New anti-torture law "whitewashes" decades of human rights violations*, 31 maart 2022
- *Death sentences and executions 2021*, 24 mei 2022

Atlantic Council

- *Narcos: Syria edition—and what the US can do about it*, 14 juni 2021

Aymenn Jawad Al-Tamimi (aymennjawad.org)

- *Saraya Qasioun Claims Damascus Bombing*, 20 oktober 2021

CARE

- *Winter storms in Syria, Lebanon, and Jordan: CARE warns Syrians yet again at great risk*, 17 januari 2022

Carnegie Endowment for International Peace

- *Is Russia Reneging on its Reconciliation Agreements in Syria?*, 16 november 2021

Ceasefire Centre for Civilian Rights

- *In the name of protection: Minorities and identity in the Syrian conflict*, juni 2021
- *Afrin after Operation Olive Branch: An update on the situation in north-west Syria*, september 2021

Clingendael

- *Mixing politics and force. Syria's Constitutional Committee in review*, augustus 2020
- *CRU Policy Brief. Fruitless cherry picking? EU engagement with the Syrian opposition (Etilaf)*, juli 2021

Commission to Protect Journalists (CPJ)

- *Journalists attacked throughout northeastern Syria, 2 remain in detention*, 23 juli 2021
- *Syrian journalists fear for their lives despite the end of the siege of Daraa al-Balad*, 27 september 2021

Council of the European Union

- *Press release. Syria: four new ministers added to EU sanctions list*, 15 november 2021

COAR (Center for Operational Analysis and Research)

- *New Civil Status Law Raises Concerns Over Identity Cards and HLP Rights*, 8 maart 2021
- *Normalisation Gains Steam as Syria Returns to Interpol System*, 11 oktober 2021
- *Syria Update (vol.4, no.42)*, 1 november 2021
- *Syria Update (vol.4, no.47)*, 13 december 2021
- *The Future of LGBTQ Syria and the Aid Response Case Studies in Regional Programming*, januari 2022
- *Syria Update (vol 5, no.4)*, 31 januari 2022
- *Syria Update (vol.5, no.6)*, 14 februari 2022
- *Syria Update (vol.5, no.14)*, 11 april 2022
- *Syria Update (vol.5, no.17)*, 9 mei 2022
- *Syria Update (vol.5, no.19)*, 23 mei 2022

Danish ID Centre

- *Syria: The stateless Kurds – maktoumin and ajanib*, 12 februari 2021

Danish Immigration Service

- *Syria. Consequences of leaving a public sector position without notice*, april 2021
- *Syria. Palestinians in Damascus and Rural Damascus governorates*, oktober 2021
- *COI Brief report. Syria Treatment upon return*, mei 2022

Danish Refugee Council & The Danish Immigration Service

- *SYRIA. Recruitment Practices in Government-controlled Areas and in Areas under Opposition Control, Involvement of Public Servants and Civilians in the Armed Conflict and Issues Related to Exiting Syria*, juli 2017

Emirates Policy Center (EPC)

- *Druze Protests in Syria's As-Suwayda: Why Now and Where Is It Going?*, 11 maart 2022

Enab Baladi

- *Syria's Autonomous Administration continues its efforts to obtain international recognition: Will this help?*, 12 augustus 2021
- *Multiple conflicting forces on the ground portend possible clash in Syria's As-Suwayda*, 3 oktober 2021
- *Conflict of interest shadowing border crossings in Autonomous Administration regions*, 9 maart 2022
- *Syrian refugees fear Lebanon's bankruptcy and attached hardships*, 5 mei 2022

Equality Now

- *Syria – The Penal Code*, 4 november 2021

Etana Syria

- *Syria Military Brief – North West Syria*, 9 februari 2022
- *Syria Military Brief – North-East Syria*, 5 april 2022

Euro-Med Monitor

- *Syria: Manbij Military Council's decision to stop forced conscription is not enough – civilians must be protected*, 3 juni 2021

European Asylum Support Office (EASO)

- *Syria. Actors*, december 2019
- *Syria. Military Service*, april 2021
- *Syria. Situation of returnees from abroad*, juni 2021

European Center for Constitutional and Human Rights (ECCHR)

- *Dossier. Human Rights Violations in Syria: Torture under Assad*, maart 2021, p2-5.

European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO)

- *Syria - Clashes in Al-Hol camp (ECHO Daily Flash of 30 March 2022)*, 30 maart 2022

European Network on Statelessness

- *Navigating intersecting statelessness: Syrian Kurds in Europe*, 6 mei 2021

European Parliament

- *Ensuring the rights of EU citizens against politically motivated Red Notices*, februari 2022

European University Institute (EUI)

- *Networks, Mobilisation and Resistance in the 2021 Presidential Election in Syria*, 23 juni 2021

Foreign Policy

- *The Pointlessness of America's Syria Sanctions*, 11 januari 2022

Freedom House

- *Freedom in the World 2022*, 28 februari 2022

Geneva Centre for Security Policy (GCSP)

- *How Kurdish Women Are Transforming and Democratising the Middle East*, 8 maart 2022

GIGA Focus | Middle East (German Institute for Global and Area Studies)

- *"The Right to Have Rights": Legal Identity Documentation in the Syrian Civil War*, Number 4, oktober 2021

Global Interagency Security Forum (GISF)

- *Healthcare in Syria: access constrained and under attack*, 9 juni 2021

HRW (Human Rights Watch)

- *Torture Archipelago. Arbitrary Arrests, Torture, and Enforced Disappearances in Syria's Underground Prisons since March 2011*, 3 juli 2012
- *Our lives are like death. Syrian refugees returning from Lebanon and Jordan*, oktober 2021
- *The Torture Continues, Say Syrian Refugees Who Returned*, 4 november 2021
- *Northeast Syria: Fate of hundreds of boys trapped in siege unknown*, 4 februari 2022
- *Torture in Syrian prisons is not a joke*, 1 april 2022

Humanitarian Needs Assessment Programme (HNAP) | Syria

- *Future intentions of Syrian IDP's*, februari 2022

iMMAP

- *Crop Monitoring and Food Security Situation Update North East Syria (NES)*, oktober 2021
- *Return and Reintegration Area Profiles Central and Eastern Deir ez Zor cantons*, november 2021
- *Return and Reintegration Profile No.16 Quamishli City*, december 2021
- *Population dynamics and impact of housing, land and property (HLP) on return and integration of IDPs in Northern Aleppo*, januari 2022
- *RCM Thematic Report – The current status of Social support in Syria*, januari 2022
- *Return and reintegration area profiles Idlib city and Jabal al Aawiyah area*, januari 2022

Institute of Statelessness and Inclusion

- *Understanding statelessness in the Syria refugee context*, 2016
- *Statelessness displaced: Update on Syria's Stateless Kurds*, 2016

Institute for the Study of War

- *Russia mobilizes reinforcements from Syria and Africa to Ukraine*, 31 maart 2022

Instituto per gli Studi di Politica Internazionale (ISPI)

- *Iraq and Syria: Is Daesh Coming Back?*, 27 januari 2022

International Center for Transitional Justice e.a.

- *A guide to the untold darkness. The realities of Syria's disappeared, arbitrarily detained, and their families*, 12 november 2021

International Committee of the Red Cross (ICRC)

- *Syria water crisis: Up to 40% less drinking water after 10 years of war*, 1 oktober 2021

International Crisis Group (ICG)

- *In Syria's Idlib, Washington's Chance to Reimagine Counter-terrorism*, 3 februari 2021
- *Syria: Shoring Up Raqqa's Shaky Recovery*, 18 november 2021
- *Syria: Ruling over Aleppo's ruins*, 9 mei 2022

International Legal Assistance Consortium (ILAC)

- *Rule of Law Assessment Report: Syria 2021*, juni 2021

International Organisation for Migration (IOM)

- *IOM Regional Response to the Syria crisis. Reporting period October – December 2021*

International Rescue Committee (IRC)

- *Thousands of displaced Syrians enduring three cold waves in one week in northwest Syria*, 19 januari 2022

INTERPOL

- INTERPOL statement on lifting corrective measures applied to Syria, 15 oktober 2021

Konrad-Adenauer Stiftung en Omran Strategic Studies

- *The 2021 Syrian Presidential Election*, juli 2021

Landinfo

- *Syria: Marriage legislation and traditions*, 22 augustus 2018

Mercy Corps

- *The Russian-Ukrainian conflict and its food security implications in Northwest Syria*, april 2022

Meta

- *Taking Action Against Hackers in Pakistan and Syria*, 16 november 2021

Middle East Eye

- *Syrians seeking medical treatment in Turkey left in limbo over new permits*, 29 september 2021

- *Syria: Shelter gives new home to children separated from parents during war*, 16 oktober 2021
- *Syria war: Children killed by government shelling as they walk to school in Idlib*, 20 oktober 2021
- *Syria: Israel reportedly launches missile attack on outskirts of Damascus*, 3 november 2021
- *Syria war: Will detente with Jordan bring Assad back into the Arab fold?*, 8 november 2021
- *Syria: Closure of vital border crossing disrupts aid to 1.8 million in need*, 21 januari 2022
- *Syria: Protests mount amid anger over 'unfair' cuts to government subsidies*, 12 februari 2022

Middle East Monitor (MEMO)

- *Syrian government, opposition agree on drafting new constitution*, 17 oktober 2021
- *Jordan FM: There's no way to resolve Syria crisis except through Assad*, 12 november 2021
- *Syria: rights groups concerned about Interpol cooperation with regime*, 18 november 2021
- *Russia, Iran-backed militias clash in Syria's Palmyra*, 5 mei 2022
- *Syria: Assad pardons only 527 of a total of 132,000 prisoners*, 30 mei 2022

Middle East Institute (MEI)

- *The Economics of Hayat Tahrir al-Sham*, 21 juni 2021
- *Russia rethinks the status quo in southern Syria*, 13 augustus 2021
- *The Fourth Division: Syria's parallel army*, 24 september 2021
- *The attack on al-Sina Prison points to a broader ISIS resurgence*, 24 januari 2022
- *A closer look at the ISIS attack on Syria's al-Sina Prison*, 14 februari 2022
- *Data shows nowhere in Syria is safe for return*, 22 februari 2022
- *Freeze and Build: A Strategic Approach to Syria Policy*, 14 maart 2022

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- *Thematisch ambtsbericht Syrië – Documenten*, december 2019
- *Algemeen ambtsbericht Syrië*, juni 2021
- *Algemeen ambtsbericht Turkije*, maart 2022

New Lines Institute for strategy and policy

- *The Captagon Threat. A Profile of Illicit Trade, Consumption, and Regional Realities*, april 2022

New Lines Magazine

- *Gaza and Syria: A Tale of Two Israeli Air Wars*, 9 december 2021

Norwegian Refugee Council (NRC)

- *Lebanon: Syrian refugees face evictions as they take desperate measures to survive the winter*, 11 februari 2022

Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Syria (OSES)

- *United Nations Special Envoy for Syria Geir O. Pedersen Statement at the Conclusion of the Seventh Session of the Small Body of the Syrian Constitutional Committee*, 25 maart 2022

Omran for Strategic Studies

- *The Chain of Command in the Syrian Military: Formal and Informal Tracks*, 9 november 2021

ORSAM Center for Middle Eastern Studies

- *Pro-Regime Palestinian Militias in Syria*, 2 augustus 2021

PAX

- *Killing the Khabur: How Turkish-backed armed groups blocked northeast Syria's water lifeline*, 3 november 2021
- *"We fear more war. We fear more drought." How climate and conflict are fragmenting rural Syria*, januari 2022

Physicians for Human Rights (PHR)

- *Destruction, Obstruction, and Inaction. The Makings of a Health Crisis in Northern Syria*, december 2021
- *Syria's New Anti-Torture Law Fails to Address Regime's Crimes Against Humanity: PHR*, 5 april 2022

RAND Corporation

- *The Power and Limits of Threat: The Caesar Syrian Civilian Protection Act at One Year*, 8 juli 2021

REACH

- *Camp Profile: Al Hol - Al-Hasakeh governorate, Syria*, september 2021
- *Briefing Note: Humanitarian Impact of Water Shortages in Northeast Syria*, april 2022

Refugee Protection Watch

- *"I have not known the taste of safety for ten years". Syrians trying to survive in Lebanon & Syria*, november 2021

Rosa Luxemburg Stiftung

- *Syria: Lacking citizenship and seeking protection*, Thomas McGee, 18 januari 2021

Sada (Carnegie Endowment)

- *The Insurgency of ISIS in Syria*, 15 maart 2022

Save the Children

- *When am I going to live?*, 2021
- *Save the Children statement on two babies dying from cold in North West Syria IDP camps*, 1 februari 2022
- *North West Syria: Children reported killed and injured following US military operation*, 3 februari 2022
- *Syria 11 years: Children still being bombed, face hunger and malnutrition*, 15 maart 2022

Solidarités International

- *Rehabilitation of schools in Syria*, 20 oktober 2021

Synaps

- *Last sheikh standing*, 21 april 2020
- *Digital castaways. The Syrian struggle to connect*, 13 december 2021

Syndication Bureau

- *Syria's Cybercrime Law is Another Way for Assad to Rule by Fear*, 20 mei 2022

Syria Direct

- *Missing in action: What happened to the once prominent Free Syrian Army?*, 24 maart 2021
- *Lifting subsidies, Damascus deals its citizens an economic blow*, 9 maart 2022

Syria Justice and Accountability Centre (SJAC)

- *Despite Promises, The Recruitment of Children Continues in Syria*, 29 november 2018
- *Refuge no more. The danger of forced return to Syria*, juni 2021
- *The New Child Rights Law in Syria will not protect children*, 7 oktober 2021
- *Interpol on Red Notice: Why Syria Should Remain outside International Law Enforcement*, 28 oktober 2021

Syrian Human Rights Committee (SHRC)

- *The 20th Annual Report on Human Rights in Syria 2021*, januari 2022

Syrian Law Journal

- *Syria Studying Proposal to Amend Nationality Law*, 16 oktober 2017.

Syrian Network for Human Rights (SNHR)

- *Condemning Syrian Regime Forces' Arrest of Writer and Journalist Bassam Safar for the Second Time in a Month, and His Enforced Disappearance*, 12 juli 2021
- *Condemnation of HTS' detention of three children and filming them in a way humiliates their human dignity*, 1 oktober 2021
- *On World Childrens Day Tenth Annual Report on Violations against Children in Syria*, 20 november 2021
- *Eleventh Annual Report. The Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2021*, 21 januari 2022
- *The most notable Hay'at Tahrir al-Sham violations since the establishment of Jabhat al Nusra to date*, 31 januari 2022
- *69 Civilians, including 18 children, four women and eight victims due to torture, killed in Syria in January 2022*, 1 februari 2022
- *The most notable ISIS violations against Syrian society, and ISIS' contribution to distorting the popular uprising calling for freedom and dignity*, 10 februari 2022
- *ISIS Hiding among civilians posed a threat to their lives, and the attacking party should take this into account*, 14 februari 2022
- *161 Civilians, including 28 children, six women and 66 victims due to torture, documented killed in Syria in February 2022*, 1 maart 2022
- *Syrian regime arrested a civilian north of Suwaida on March 30*, 31 maart 2022
- *An engineer died due to torture in a Syrian regime detention center*, March 28, 31 maart 2022
- *Syrian Democratic Forces abducted two girls in Aleppo city on March 28*, 31 maart 2022
- *Syrian Democratic Forces abducted a young girl east of Aleppo on March 28*, 31 maart 2022

- *67 Civilians, including 20 children, three women and seven victims who died due to torture, were killed in Syria in March 2022, 1 april 2022*
- *Syrian regime forces arrested four civilians east of Damascus suburbs governorate on April 2, 4 april 2022*
- *SNHR, Four children were killed by Syrian regime forces' bombing while on their way to school northeast of Idlib on April 4, 4 april 2022*
- *101 Civilians, including 17 children, 14 women and six victims who died due to torture, were documented killed in Syria in April 2022, 1 mei 2022*
- *The Syrian regime has released 476 people under amnesty decree 7/2022 and is still detaining some 132,000 of those arrested since March 2011, 16 mei 2022*

Syrian Observatory for Human Rights (SOHR)

- *After repeated violations | HTS disbands al-Falah Centre and creates Moral Police instead, 3 september 2021*
- *SOHR: Two civilians killed in Israeli air strike on central Syria, 24 november 2021*
- *Five years of regime control over eastern Aleppo, 21 december 2021*
- *"Peace Spring" areas in 2021, 23 december 2021*
- *"Euphrates Shield" and surroundings areas in 2021, 24 december 2021*
- *SDF-controlled areas in 2021, 26 december 2021*
- *Regime-controlled areas in 2021 | Nearly 600 people killed in acts of violence, while living conditions deteriorates further forcing over 350,000 Syrians to immigrate, 28 december 2021*
- *Al-Rukban camp in 2021 | Tragedy ignored by the world, 30 december 2021*
- *"Al-Hawl mini-state" in 2021 | 89 persons killed by ISIS and proxies, and harsh living conditions claim the lives of 74 children, while 780 families leave the camp under SDC initiative, 31 december 2021*
- *Booklet, januari 2022*
- *Syria's al-Rukban refugee camp out of food as Assad regime intensifies siege, 25 maart 2022*
- *SOHR: Several Killed In Clashes In Syria's Al-Hol Camp, 29 maart 2022*
- *Ongoing threat | 37th victim in explosion of old ordnance since early 2022, 31 maart 2022*
- *Following Turkish drone attack | Turkish bases shell villages in Tel Tamr in Al-Hasakah, 21 april 2022*
- *Three assassinations since morning | Civilian and combatant killed in separate attacks in Daraa, 20 mei 2022*

Syrians for Truth and Justice (STJ)

- *Decades of Statelessness & the Absence of Basic Rights, 6 juli 2021*
- *Southern Syria: Military operations displace hundreds, leading to smuggling and abduction operations, 3 november 2021*
- *How is violence against women written into Syrian laws and society?, november 2021*
- *123 Arrested in "Olive Branch" and "Peace Spring" Strips in October and November 2021, 15 december 2021*
- *Syria: 584 Persons Arrested in Afrin Over 2021, 11 januari 2022*
- *Northeastern Syria: Complaints about Child Soldiers Falling on the Autonomous Administration's Deaf Ears, 13 januari 2022*
- *Syria: Seven Female Homicides Recorded in January & February 2022, 8 maart 2022*
- *23 Human Rights, Civil, Feminist Organizations Demand the AANES and the SDF to Eliminate Child Recruitment Policy, 23 mei 2022*

Tahrir Institute for Middle East Policy (TIMEP)

- *TIMEP Brief: Conscription Law*, 22 augustus 2019

The Carter Center

- *The state of the Syrian National Army*, maart 2022

The New Humanitarian

- *Syrians return to camps seeking aid as economic crash bites*, 28 juni 2021
- *Syria's 'bread crisis' in graphs*, 29 juli 2021

The Washington Institute for Near East Policy

- *The Future of al-Tanf Garrison in Syria*, 6 december 2021
- *Making Sense of Militia Attacks in Iraq and Syria in Early 2022*, 6 januari 2022

United Nations (Verenigde Naties)

- *Joint Statement occasion of World Food Day and the Syria Crisis*, 16 oktober 2021

UN General Assembly – Human Rights Council

- *National report submitted in accordance with paragraph 15 (a) of the annex to Human Rights Council resolution 5/1: Syrian Arab Republic (A/HRC/WG.6/40/SYR/1)*, 17 november 2021
- *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (A/HRC/48/70)*, 13 augustus 2021
- *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (A/HRC/49/77)*, 8 februari 2022

UNHCR

- *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' Compilation Report Universal Periodic Review: 2nd Cycle, 26th Session SYRIAN ARAB REPUBLIC*, ongedateerd
- *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018
- *Syria Operational Update June 2021*
- *Syria Operational Update December 2021*
- *Severe winter weather response in North-West Syria. Flash update #4*, 1 maart 2022
- *Syrian Arab Republic. Operational Update*, maart 2022
- *Iraq – Spontaneous returns to Syria 2021*

UNHCR en NRC (Norwegian Refugee Council)

- *Legal Identity and Housing, Land and Property Rights of Syrian Refugees from a Durable Solutions Perspective*, december 2021

Unicef

- *Whole of Syria. Humanitarian situation report*, september 2021
- *Whole of Syria. Humanitarian Situation Report. January to December 2021*
- *Country Office Annual Report 2021 - Syrian Arab Republic*
- *Syria: children struggle with physical and psychological scars after 11 years of war*, 15 maart 2022

Unicef en World Vision

- *Alternative care in Northwest Syria*, juni 2021

UN OCHA

- *Syrian Arab Republic – IDP Movements*, juni 2021
- *Syrian Arab Republic - Developments in north-west Syria and Ras Al Ain – Tell Abiad Situation Report No. 29*, juli 2021
- *Syrian Arab Republic. Developments in north-west Syria and Ras Al Ain – Tell Abiad Situation Report No. 31*, september 2021
- *Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Martin Griffiths - Briefing to the Security Council on the humanitarian situation in Syria*, 27 oktober 2021
- *Syrian Arab Republic. Developments in north-west Syria and Ras Al Ain – Tell Abiad. Situation Report No. 35*, januari 2022
- *Syria: Displacement in Al-Hasakeh Governorate Situation Report No. 2*, 14 februari 2022
- *Humanitarian Needs Overview. Syrian Arab Republic*, februari 2022
- *Syrian Arab Republic – IDP Movements*, februari 2022
- *Syrian Arab Republic. IDP Movements Overview, Jan - Dec 2021*, 21 maart 2022
- *Syrian Arab Republic. Spontaneous IDP Returnee Movements Overview, Jan - Dec 2021*, 21 maart 2022
- *United Nations Resident Coordinator and Humanitarian Coordinator in Syria, Imran Riza, Statement on the killing of a student, Deir ez-Zor*, 10 juni 2022

United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees (UNRWA)

- *Syria - humanitarian snapshot, november & december 2021*, januari 2022
- *Syria, Lebanon and Jordan emergency appeal 2022*
- *UNRWA partners with Japan and UN Habitat to support Palestine refugees returning to Dera'a camp, Syria*, 31 mei 2022

United Nations Special Envoy for Syria Geir O. Pedersen

- *Briefing to the Security Council on Syria*, 27 oktober 2021
- *Briefing to the Security Council on Syria*, 20 december 2021.

United States - Department of State (US DoS)

- *Syria 2021 Human Rights Report*, april 2022
- *Syria 2021 International Religious Freedom Report*, juni 2022

Vanderbilt University Law School

- *Justice for Syria. A Human Rights Review of the Syrian Penal Code*, december 2013

Violations Documentation Center in Syria

- *Statistical report on casualties in Syria during 2021*

Voices for displaced Syrians

- *Is Syria safe for return? Returnees' perspective*, november 2021

World Education News and Reviews

- *Education system profiles. Education in Syria*, 4 april 2016

World Food Programme (WFP) – Syria

- *Country Brief*, augustus 2021
- *Syria Country Office. Market price watch bulletin. Issue 86*, januari 2022

World Health Organization (WHO) Health Cluster – Whole of Syria

- *Attacks on health care in Syria – 1 Jan – 31 Mar 2022*, 5 mei 2022

World Vision

- *Too high a price to pay. The cost of conflict for Syria's children*, 2021

Websites

- ACAPS, *Jordan – Syrian Refugees. Overview*, 25 augustus 2020, <https://www.acaps.org/country/jordan/crisis/syrian-refugees>
- EU Sanctions Map, Syria, <https://sanctionsmap.eu/#/main/details/32/?search=%7B%22value%22:%22%22,%22searchType%22:%7B%7D%7D>
- Familienrecht im Nahen Osten, *Syrien. Amtliche Eheschließungsurkunde*, <https://www.familienrecht-in-nahost.de/10175/Syrien-Uebersetzung-Eheurkunde>
- Map of Syrian Civil War - Syria news and incidents today <https://syria.liveuamap.com/>
- Nationality Law (Legislative Decree 276/1969), <https://www.refworld.org/pdfid/4d81e7b12.pdf>
- Nuffic, *Education systems. Syria. Facts: Syria and education*, <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/syria/facts-syria-and-education>
- OSES (Office of the Special Envoy of the Secretary-General for Syria), *Mandate. UN Security Council Resolution 2254 (2015)*, <https://specialenvoysyria.unmissions.org/mandate>
- OSES, *United Nations Special Envoy for Syria*, <https://specialenvoysyria.unmissions.org/united-nations-special-envoy-syria>
- RSF, *World Press Freedom Index – Syria*, <https://rsf.org/en/syria>
- SOS Children's villages, *Where we help – Asia – Syria*, <https://www.sos-childrensvillages.org/where-we-help/asia/syria>
- Syrian Law Journal, *Syrian Law – Recent legislation*, <https://www.syria.law/index.php/recent-legislation/>
- Syrische ministerie van Defensie, *De enige zoon* <http://www.mod.gov.sy/index.php?node=556&cat=337&>
- United Nations Human Rights Council, *Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic. Mandate*, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/CoIMandate.aspx>
- UN Human Rights Council - Basic facts about the UPR <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>
- UNMAS, *Syria*, <https://www.unmas.org/en/programmes/syria>
- US Department of Treasury, *Office of Foreign Assets Control. Syrian Sanctions Regulations 31 CFR part 542. General License no.21. Authorizing Certain Activities to Respond to the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic*, 17 juni 2021. https://home.treasury.gov/system/files/126/syria_gl21.pdf
- US Federal Register, *Syrian Sanctions Regulations – 31 CFR part 542*, gepubliceerd op 13 april 2015, <https://www.federalregister.gov/documents/2015/04/13/2015-08374/syrian-sanctions-regulations>

Nieuwsbronnen

Ahval
Al-Jazeera
ANHA Hawar News Agency
The Arab Weekly
BBC Monitoring
Daily Sabah
De Volkskrant
France24
The Guardian
The Independent
The Jerusalem Post
The New Arab

New York Times
North Press Agency (NPA Syria)
NOS
NRC
Reuters
Rudaw
SANA (Syrian Arab News Agency)
Trouw
The Washington Post
UN News
VOA News

6.2 Kaart van Syrië

Bron: Managementboek.nl